



Civilt försvar och krisberedskap

Sammanfattning

I betänkandet föreslår utskottet tre tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2017/18.

- Regeringen bör säkerställa att ökade förvaltningsanslag för länsstyrelsernas krisberedskap går till avsedd verksamhet.
- Regeringen bör se över länsstyrelsernas krisberedskap när det gäller krav på övningsverksamhet och beredskap.
- Regeringen bör mot bakgrund av utredningen Kommunikation för vår gemensamma säkerhet (Ds. 2017:7) utan dröjsmål vidta åtgärder i syfte att åstadkomma en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar.

I övrigt behandlar utskottet motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2015/16 och 2016/17 samt de resterande yrkandena från 2017/18 som handlar om skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar. Utskottet föreslår att riksdagen avslår dessa motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbeten.

I betänkandet finns 50 reservationer (M, SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Fyra yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2015/16.

Fyra yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2016/17.

Cirka 120 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	13
Utskottets överväganden	14
Utvärdering och översyn av samhällets krisberedskap	14
Utveckling av det civila försvaret och totalförsvaret	16
Starkt krisledningsförmåga	20
Nationella riktlinjer för offentliga aktörers arbete med totalförsvaret	21
Försvarsmaktens samverkansförmåga	23
Försvarsmaktens stöd till polisen	26
Näringslivets roll i totalförsvaret	29
Finansiering av länsstyrelsernas krisberedskap	30
Länsstyrelsernas övningsverksamhet och beredskap	32
Samverkansövningar	35
Översyn av lagar och förordningar	36
Den enskildes ansvar och beredskap	39
Krisinformation till allmänheten	41
De frivilliga försvarsorganisationerna och andra frivilliga aktörer	43
Skyddsrum	46
Säljstopp av viktiga anläggningar till skydd för befolkningen	48
Skydd av samhällsviktig infrastruktur	49
Elberedskap	53
Tillförande av förmåga till brobyggande	55
Livsmedelsberedskap	56
Dricksvattenförsörjning	59
Försörjningsberedskap	62
Lagring av olja och ransonering av petroleumprodukter	65
Ökad produktion av inhemska biodrivmedel	67
Nordiskt samarbete	68
Samarbete med Nato	70
Alarmeringstjänsten	72
Positionering av nödställda människor	73
Räddningstjänstpersonal i beredskap	76
Utbildningsnivån för heltidsbrandmän	79
Brandskydd för personer med funktionsnedsättning och äldre personer	81
Beredskap för skogsbrandsläckning	84
Beredskap för klimatförändringar	85
Översvämningar och skred	87
Fonder för ersättning vid naturkatastrofer	89
Behovet av katastrofmedicin	91
Drunkningsolyckor	94
Fyrverkerier	95
Olovlig befattning med handgranater	97
Kommunikationssystemet Rakel	99
Delande av sekretessbelagd information mellan blåljusaktörer	100
Kustbevakningens tillgång till polisens register	102
Kustbevakningens inordning under marinen	104
Effektivisering av sjöoperativa myndigheters verksamhet	106

Marinens dykcenter	109
Maritimt kristräningscentrum i Kalmar	111
Sjöräddning på Hjälmaran	112
Beredskap för att hantera oljeutsläpp i Östersjön	113
Reservationer	116
1. Utvärdering och översyn av samhällets krisberedskap, punkt 1 (M) ..	116
2. Utveckling av det civila försvaret och totalförsvaret, punkt 2 (M)	117
3. Utveckling av det civila försvaret och totalförsvaret, punkt 2 (SD) ...	118
4. Utveckling av det civila försvaret och totalförsvaret, punkt 2 (C)	118
5. Utveckling av det civila försvaret och totalförsvaret, punkt 2 (KD) ...	119
6. Nationella riktlinjer för offentliga aktörers arbete med totalförsvaret, punkt 4 (M)	120
7. Försvarsmaktens samverkansförmåga, punkt 5 (C)	121
8. Försvarsmaktens stöd till polisen, punkt 6 (SD)	121
9. Näringslivets roll i totalförsvaret, punkt 7 (M, C, L, KD)	122
10. Samverkansövningar, punkt 10 (KD)	122
11. Översyn av lagar och förordningar, punkt 11 (M)	123
12. Den enskildes ansvar och beredskap, punkt 12 (M, C, L, KD)	124
13. Den enskildes ansvar och beredskap, punkt 12 (SD)	124
14. Breddutbildningar för att stärka den enskildes beredskap, punkt 13 (M)	125
15. De frivilliga försvarsorganisationerna och andra frivilliga aktörer, punkt 15 (M)	126
16. De frivilliga försvarsorganisationerna och andra frivilliga aktörer, punkt 15 (C)	126
17. De frivilliga försvarsorganisationerna och andra frivilliga aktörer, punkt 15 (KD)	127
18. Skyddsrum, punkt 16 (SD)	128
19. Säljstopp av viktiga anläggningar till skydd för befolkningen, punkt 17 (SD)	128
20. Skydd av samhällsviktig infrastruktur, punkt 18 (SD)	129
21. Skydd av samhällsviktig infrastruktur, punkt 18 (C)	129
22. Elberedskap, punkt 19 (SD)	130
23. Livsmedelsberedskap, punkt 21 (M, C, L, KD)	131
24. Livsmedelsberedskap, punkt 21 (SD)	132
25. Dricksvattenförsörjning, punkt 22 (SD)	132
26. Försörjningsberedskap, punkt 23 (M)	133
27. Försörjningsberedskap, punkt 23 (C)	134
28. Försörjningsberedskap, punkt 23 (KD)	135
29. Lagring av olja och ransonering av petroleumprodukter, punkt 24 (SD)	135
30. Ökad produktion av inhemska biodrivmedel, punkt 25 (C)	136
31. Nordiskt samarbete, punkt 26 (C)	136
32. Samarbete med Nato, punkt 27 (M)	137
33. Alarmeringstjänsten, punkt 28 (SD)	137
34. Positionering av nödställda människor, punkt 29 (M)	138
35. Positionering av nödställda människor, punkt 29 (SD)	139
36. Åtgärder för bibehållande och rekrytering av räddningstjänstpersonal i beredskap, punkt 30 (M, C, L, KD)	139
37. Utredningar, strategier, regelverk m.m. till förmån för räddningstjänstpersonal i beredskap, punkt 31 (M)	140

38. Utredningar, strategier, regelverk m.m. till förmån för räddningstjänstpersonal i beredskap, punkt 31 (C).....	141
39. Brandskydd för personer med funktionsnedsättning och äldre personer, punkt 33 (SD).....	142
40. Brandskydd för personer med funktionsnedsättning och äldre personer, punkt 33 (KD).....	142
41. Beredskap för skogsbrandsläckning, punkt 34 (KD).....	143
42. Översvämningar och skred, punkt 36 (SD).....	143
43. Fonder för ersättning vid naturkatastrofer, punkt 37 (SD).....	144
44. Behovet av katastrofmedicin, punkt 38 (M, C, L, KD).....	145
45. Fyrverkerier, punkt 40 (V).....	145
46. Kustbevakningens tillgång till polisens register, punkt 44 (SD).....	146
47. Kustbevakningens inordning under marinen, punkt 45 (SD).....	146
48. Effektivisering av sjöoperativa myndigheters verksamhet, punkt 46 (KD).....	147
49. Sjöräddning på Hjälmarén, punkt 49 (SD).....	148
50. Sjöräddning på Hjälmarén, punkt 49 (KD).....	148
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	150
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16.....	150
Motioner från allmänna motionstiden 2016/17.....	150
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18.....	151

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Utvärdering och översyn av samhällets krisberedskap

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1174 av Lotta Finstorp och Gunilla Nordgren (båda M),

2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1 och

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 22.

Reservation 1 (M)

2. Utveckling av det civila försvaret och totalförsvaret

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 2, 56 och 75,

2017/18:2718 av Hanna Westerén (S),

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 6,

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 32,

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 19,

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 7 och 9,

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5 och

2017/18:3829 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Reservation 2 (M)

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (C)

Reservation 5 (KD)

3. Stärkt krisledningsförmåga

Riksdagen avslår motion

2017/18:1409 av Åsa Westlund och Björn von Sydow (båda S) yrkande

2.

4. Nationella riktlinjer för offentliga aktörers arbete med totalförsvaret

Riksdagen avslår motion

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 34.

Reservation 6 (M)

5. Försvarsmaktens samverkansförmåga

Riksdagen avslår motion

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 5.

Reservation 7 (C)

6. Försvarsmaktens stöd till polisen

Riksdagen avslår motion

2017/18:3331 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 12 och 13.

Reservation 8 (SD)

7. Näringslivets roll i totalförsvaret

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 13 och

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 33.

Reservation 9 (M, C, L, KD)

8. Finansiering av länsstyrelsernas krisberedskap

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör säkerställa att ökade förvaltningsanslag för länsstyrelsernas krisberedskap går till avsedd verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 8.

9. Länsstyrelsernas övningsverksamhet och beredskap

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör se över länsstyrelsernas krisberedskap när det gäller krav på övningsverksamhet och beredskap och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 6.

10. Samverkansövningar

Riksdagen avslår motion

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 16 och 18.

Reservation 10 (KD)

11. Översyn av lagar och förordningar

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1268 av Finn Bengtsson (M) och

2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 8.

Reservation 11 (M)

12. Den enskildes ansvar och beredskap

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1409 av Åsa Westlund och Björn von Sydow (båda S) yrkande 1 och

2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 4.

Reservation 12 (M, C, L, KD)

Reservation 13 (SD)

13. Breddutbildningar för att stärka den enskildes beredskap

Riksdagen avslår motion

2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 7.

Reservation 14 (M)

14. Krisinformation till allmänheten

Riksdagen avslår motion

2017/18:2479 av Marta Obminska (M) yrkande 1.

15. De frivilliga försvarsorganisationerna och andra frivilliga aktörer

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1186 av Gunilla Nordgren (M),

2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 9,

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 15 och 17,

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 och

2017/18:3829 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6.

Reservation 15 (M)

Reservation 16 (C)

Reservation 17 (KD)

16. Skyddsrum

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2007 av Anders Hansson (M) och

2017/18:2971 av Gunilla Nordgren (M).

Reservation 18 (SD)

17. Säljstopp av viktiga anläggningar till skydd för befolkningen

Riksdagen avslår motion

2017/18:1767 av Finn Bengtsson (M).

Reservation 19 (SD)

18. Skydd av samhällsviktig infrastruktur

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1621 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 2,

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 8 och 22,

2017/18:3766 av Robert Halef m.fl. (KD) yrkande 55 och

2017/18:3833 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 7.

Reservation 20 (SD)

Reservation 21 (C)

19. Elberedskap

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1621 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 1 och

2017/18:3748 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 6.

Reservation 22 (SD)

20. Tillförande av förmåga till brobyggande

Riksdagen avslår motion

2017/18:948 av Kerstin Lundgren (C).

21. Livsmedelsberedskap

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1775 av Gunilla Nordgren (M) yrkandena 1 och 2,

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 70,

2017/18:2623 av Hillevi Larsson m.fl. (S),

2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 2,

2017/18:3331 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 19 och

2017/18:3799 av Betty Malmberg (M) yrkandena 1 och 2.

Reservation 23 (M, C, L, KD)

Reservation 24 (SD)

22. Dricksvattenförsörjning

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:40 av Penilla Gunther (KD) och

2017/18:2910 av Åsa Coenraads och Annicka Engblom (båda M) yrkandena 1 och 2.

Reservation 25 (SD)

23. Försörjningsberedskap

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 35,

2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 5,

2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 3 samt

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 10–13.

Reservation 26 (M)

Reservation 27 (C)

Reservation 28 (KD)

24. Lagring av olja och ransonering av petroleumprodukter

Riksdagen avslår motion

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 71 och 79.

Reservation 29 (SD)

25. Ökad produktion av inhemska biodrivmedel

Riksdagen avslår motion

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 14.

Reservation 30 (C)

26. Nordiskt samarbete

Riksdagen avslår motion

2017/18:3684 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 27.

Reservation 31 (C)

27. Samarbete med Nato

Riksdagen avslår motion

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 5.

Reservation 32 (M)

28. Alarmeringstjänsten

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 78,

2017/18:2152 av Lars Eriksson (S) yrkandena 1 och 2 samt

2017/18:2332 av Cecilia Widegren (M).

Reservation 33 (SD)

29. Positionering av nödställda människor

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:408 av Maria Weimer (L),

2017/18:1927 av Maria Malmer Stenergard (M) yrkande 2,

2017/18:2479 av Marta Obminska (M) yrkande 2,

2017/18:2916 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M) och

2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 12.

Reservation 34 (M)

Reservation 35 (SD)

30. Åtgärder för bibehållande och rekrytering av räddningstjänstpersonal i beredskap

Riksdagen avslår motion

2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 3.

Reservation 36 (M, C, L, KD)

31. Utredningar, strategier, regelverk m.m. till förmån för räddningstjänstpersonal i beredskap

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1152 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 2,

2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 11 och

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 18–20.

Reservation 37 (M)

Reservation 38 (C)

32. Utbildningsnivån för heltidsbrandmän

Riksdagen avslår motion

2017/18:1650 av Anders Hansson (M).

33. Brandskydd för personer med funktionsnedsättning och äldre personer

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2567 av Lotta Olsson (M) och
2017/18:3341 av Caroline Szyber (KD).

Reservation 39 (SD)

Reservation 40 (KD)

34. Beredskap för skogsbrandsläckning

Riksdagen avslår motion

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 38.

Reservation 41 (KD)

35. Beredskap för klimatförändringar

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1409 av Åsa Westlund och Björn von Sydow (båda S) yrkande
3 och

2017/18:3887 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) yrkande
2.

36. Översvämningar och skred

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 69,

2017/18:2109 av Karin Svensson Smith (MP) yrkande 8,

2017/18:3679 av Camilla Waltersson Grönvall och Sten Bergheden
(båda M) och

2017/18:3893 av Camilla Waltersson Grönvall och Sten Bergheden
(båda M).

Reservation 42 (SD)

37. Fonder för ersättning vid naturkatastrofer

Riksdagen avslår motion

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 68.

Reservation 43 (SD)

38. Behovet av katastrofmedicin

Riksdagen avslår motion

2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 1.

Reservation 44 (M, C, L, KD)

39. Drunkningsolyckor

Riksdagen avslår motion

2017/18:991 av Thomas Finnborg (M).

40. Fyrverkerier

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1078 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S) och

2017/18:3598 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkande 18.

*Reservation 45 (V)***41. Olovlig befattning med handgranater**

Riksdagen avslår motion

2017/18:3582 av Roger Haddad m.fl. (L) yrkande 7.

42. Kommunikationssystemet Rakel

Riksdagen avslår motion

2017/18:2006 av Anders Hansson (M).

43. Delande av sekretessbelagd information mellan blåljusaktörer

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att mot bakgrund av utredningen Kommunikation för vår gemensamma säkerhet (Ds. 2017:7) regeringen utan dröjsmål bör vidta åtgärder i syfte att åstadkomma en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen delvis motion

2017/18:1927 av Maria Malmer Stenergard (M) yrkande 1.

44. Kustbevakningens tillgång till polisens register

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 60 och

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 66.

Reservation 46 (SD)

45. Kustbevakningens inordning under marinen

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 82,

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 61 och

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 67.

Reservation 47 (SD)

46. Effektivisering av sjöoperativa myndigheters verksamhet

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 34 och

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 34–37 och 39.

Reservation 48 (KD)

47. Marinens dykcenter

Riksdagen avslår motion

2015/16:671 av Lena Asplund (M).

48. Maritimt kris träningscentrum i Kalmar

Riksdagen avslår motion

2015/16:288 av Jan R Andersson (M).

49. Sjö räddning på Hjälmarén

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2777 av Lars-Axel Nordell (KD),

2016/17:212 av Lars-Axel Nordell (KD) och

2017/18:53 av Lars-Axel Nordell (KD).

*Reservation 49 (SD)**Reservation 50 (KD)***50. Beredskap för att hantera oljeutsläpp i Östersjön**

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:2558 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 5 och

2017/18:2607 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) yrkande 6.

Stockholm den 27 mars 2018

På försvarsutskottets vägnar

Allan Widman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Allan Widman (L), Åsa Lindestam (S), Peter Jeppsson (S), Beatrice Ask (M), Alexandra Völker (S), Mikael Jansson (SD), Jan R Andersson (M), Kent Härstedt (S), Daniel Bäckström (C), Anders Schröder (MP), Lotta Olsson (M), Paula Holmqvist (S), Mikael Oscarsson (KD), Kalle Olsson (S), Lars Püss (M), Pål Jonson (M) och Maj Karlsson (V).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet 124 yrkanden i 60 motioner från den allmänna motionstiden 2015/16, 2016/17 och 2017/18. Motionerna behandlar frågor om skydd mot olyckor, krisberedskap och civilt försvar.

Utskottet har löpande hämtat information under riksdagsåret 2016/17 respektive 2017/18 i här aktuella frågor, t.ex. vid besök av

- försvarsminister Peter Hultqvist (den 25 juli 2017) och överbefälhavaren, general Micael Bydén (den 17 augusti 2017), om konsekvenserna för totalförsvaret och om eventuella åtgärder med anledning av de uppgifter som framkommit om Transportstyrelsens beslut om s.k. outsourcing
- justitie- och inrikesminister Morgan Johansson, om totalförvarsplanering och andra aktuella frågor (den 17 oktober 2017)
- Försvarsberedningen, om dess delrapport Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), (den 18 januari 2018)
- Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), om uppdraget om Försvarsmaktens behov av stöd från bevakningsansvariga myndigheter (den 15 juni 2017)
- MSB, om myndighetens nationella risk- och förmågebedömning för 2017 m.m. (den 30 maj 2017)
- Trafikverket, om informationsklassning och informationssäkerhet för infrastruktur av betydelse för totalförsvaret (den 10 oktober 2017)
- Säkerhetspolisen (Säpo), Försvarets radioanstalt (FRA) och Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must), om myndigheternas cybersäkerhetsarbete och andra aktuella frågor (den 23 november 2017)
- Försvarsmakten och Sjöfartsverket, om den luftburna sjöräddningen (den 25 januari 2018)
- Socialstyrelsen, om läkemedelsförsörjning (den 16 mars 2017)
- E-hälsomyndigheten, om datalagring av elektroniska medicinska recept (den 16 mars 2017)
- Riksbanken, om kontanthantering och betalningssystem (den 16 mars 2017)
- landshövding Gunnar Holmgren, om utredningen Kommunikation för vår gemensamma säkerhet (den 22 mars 2018).

Utskottets överväganden

Utvärdering och översyn av samhällets krisberedskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om utvärdering och översyn av samhällets krisberedskap.

Jämför reservation 1 (M).

Motionerna

Hans Wallmark m.fl. (M) anför i motion 2017/18:3221 (yrkande 1), liksom Ulf Kristersson m.fl. (M) gör i motion 2017/18:3566 (yrkande 22), att Sverige ska ha en god krisberedskap för att kunna möta olika risker och hot. Samtidigt måste det finnas ett tydligt mål med klara prioriteringar i fråga om det som är skyddsvärt. En bra krisberedskap i fredstid lägger också grunden för ett väl fungerande civilt försvar och totalförsvar i händelse av kris och krig, slår motionärerna fast. En genomlysning av krisberedskapen skulle utgöra ett viktigt underlag i arbetet inför nästa försvarsbeslut. I motionen föreslås därför, som ett första steg, att Statskontoret bör ges i uppdrag att brett utvärdera Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps (MSB) verksamhet och den svenska krisberedskapen samt de relevanta myndigheternas beslutskedjor.

I motion 2017/18:1174 understryker Lotta Finstorp och Gunilla Nordgren (båda M) behovet av en generell krishanteringsförmåga. En sådan förutsätter ett tydligt definierat ansvar på alla nivåer i samhället. Aktörerna måste även förstå och acceptera sina olika roller, vilket ställer krav på delaktighet och kommunikation, menar motionärerna. Vidare finns det för majoriteten av de identifierade hoten och riskerna ingen väsentlig brist på resurser i vårt samhälle, men det gäller att veta hur man kommer åt dem i händelse av kris. Motionärerna föreslår därför att det bör göras en översyn med syfte att tydligt identifiera ansvar för krisberedskap i hela samhället.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU7 anförde utskottet, liksom man gjort vid flera tidigare tillfällen (t.ex. i betänkande 2015/16:FöU7) att den befintliga och civila krisberedskapsverksamhet som utvecklats under flera år bildar bas för det civila försvaret. Utskottet konstaterade att det i Försvarsberedningens anvisningar från januari 2017 bl.a. ingick att mot bakgrund av behoven vid höjd beredskap och ytterst i krig lämna förslag för den fortsatta inriktningen av

totalförsvaret (dvs. militärt försvar och civilt försvar) för 2021–2025 samt särskilt belysa den fortsatta utvecklingen av en sammanhängande planering för totalförsvaret. Eftersom detta arbete precis hade startat vid det aktuella tillfället ansåg utskottet inte att det fanns skäl att föreslå några ytterligare åtgärder från riksdagens sida när det gäller krisberedskapssystemet i stort eller i fråga om olika aktörers ansvar.

Utskottet ansåg också att de utredningar som tagits fram mot bakgrund av skogsbranden i Västmanland 2014 och med anledning av flyktingsituationen 2015 samt samarbetet mellan MSB och Försvarsmakten om totalförsvarets utveckling och Riksrevisionens granskningsarbete var exempel på viktiga ingångsvärden i detta arbete som utskottet avsåg att följa.

Det fanns alltså enligt utskottet inte anledning att föregripa pågående arbeten med påverkan på krisberedskapssystemet, och därför avstyrktes samtliga motionsyrkanden på området.

Pågående arbete

Den 9 januari 2017 beslutade försvarsminister Peter Hultqvist om anvisningar för Försvarsberedningens (Fö 1992:B) fortsatta arbete (Fö2017/00020/MFI) där bl.a. förslag till inriktning ska lämnas för det civila försvaret. Försvarsberedningens rapport ska redovisas senast den 14 maj 2019. En delredovisning skedde den 20 december 2017: Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66). I delredovisningen anger Försvarsberedningen följande:

Den återupptagna planeringen för det civila försvaret [ska] så långt som möjligt [...] bygga på strukturer och processer som används inom krisberedskapen. Utgångspunkten är att förmågan att hantera kriser i samhället i fredstid också ska ge en grundläggande förmåga att hantera krigssituationer. Försvarsberedningen bedömer att arbetet med krisberedskapen gör att det i dag finns förutsättningar för grundläggande uthållighet och robusthet i samhället. Det lägger grunden till förmågan att skydda befolkningen, minska samhällets sårbarhet, hantera störningar och upprätthålla viktiga samhällsfunktioner. Beredningen konstaterar samtidigt att krisberedskapen inte är dimensionerad för att hantera ett väpnat angrepp och de påfrestningar som ett krig medför. Samhället saknar därför flera av de resurser, förmågor och strukturer som kommer att krävas vid krigsfara och krig.

De förslag som beredningen lämnat om ledningsförhållanden på central, regional och lokal nivå ska utredas vidare. En sådan utredning ska inkludera en översyn av MSB:s mandat och uppgifter samt förslag till en struktur med sektorsansvariga myndigheter och beredskapsmyndigheter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med Försvarsberedningen i att strukturer och processer som används inom krisberedskapen så långt som möjligt även bör användas i planeringen av det civila försvaret. Utskottet välkomnar därför den föreslagna översynen av MSB:s mandat och uppgifter samt förslag till en struktur med

sektorsansvariga myndigheter och beredskapsmyndigheter. Dessa förslag anser utskottet tillmötesgå motionärernas intentioner i huvudsak.

I väntan på Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder finns det för närvarande inte skäl för utskottet att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om en översyn av krisberedskapssystemet och MSB:s verksamhet. Samtliga motionsyrkanden avstyrks därmed.

Utveckling av det civila försvaret och totalförsvaret

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om utveckling av det civila försvaret och totalförsvaret.

Jämför reservation 2 (M), 3 (SD), 4 (C) och 5 (KD).

Motionerna

Hans Wallmark m.fl. (M) anför i motion 2017/18:3222 (yrkande 32), liksom Ulf Kristersson m.fl. (M) gör i motion 2017/18:3566 (yrkande 19), att Sverige genom den nya typen av krigföring inte bara står inför militära hot, utan också inför risken för cyberattacker, psykologisk krigföring, ekonomiska påtryckningar och underrättelsehot som ställer stora krav på samhällets förmåga att klara kriser. Motionärerna föreslår därför att Sverige bör skapa ett modernt totalförsvaret – vilket inkluderar det civila försvaret – som använder samhällets alla resurser, såväl personella som materiella, för att skapa resiliens.

I motion 2017/18:3765 understryker Daniel Bäckström m.fl. (C) att det försämrade säkerhetsläget i vårt närområde leder till att kapacitetshöjande åtgärder bör vidtas i närtid och föreslår att totalförsvaret bör fortsätta att utvecklas för att snabbt stärka den svenska förmågan, militärt och civilt (yrkande 7). Motionären anför också att totalförsvarsperspektivet under många år har saknats när verksamhet har utvecklats, och många verksamheter har också utvecklats som en konsekvens av detta. Det betyder att sårbarheter har byggts in i verksamheter som kan behövas under en längre kris eller höjd beredskap och ytterst krig. Motionären föreslår därför att totalförsvarsperspektivet bör geomsyra fler politikområden och samhällssektorer så att sårbarheter inte byggs in i samhällsviktiga system och verksamheter (yrkande 9).

Mikael Oscarsson m.fl. (KD) menar i motion 2017/18:3827 att ett fungerande civilt försvar är absolut nödvändigt. Då någon komplett planering ännu inte har presenterats och det finns anledning att ifrågasätta myndigheters förmåga på central och regional nivå att prioritera och fördela resurser vid höjd beredskap föreslår motionärerna att förmågan att samutnyttja samhällsresurser skyndsamt bör utvecklas, bl.a. för att kunna uppnå en bättre kostnadseffektivitet (yrkande 5).

I motion 2017/18:3829 anför Mikael Oscarsson m.fl. (KD) att totalförsvarets, dvs. det militära och civila försvaret, alla bitar är absolut nödvändiga för

att säkerställa bibehållna samhällsfunktioner vid ett skymningsläge. Då omvärldsläget de senaste åren förändrats till det sämre finns det ett behov av att återuppta planeringen och förberedelserna för det civila försvaret, menar motionärerna som föreslår att samhällets förmåga att stödja Försvarsmakten vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld bör utvecklas (yrkande 3).

Allan Widman m.fl. (L) föreslår i motion 2017/18:3038 att riksdagen ställer sig bakom vad som anförs i motionen om krisberedskap och tillkännager det för regeringen. Sverige står enligt motionärerna oförberedda inför framtidens kriser. Hotet från terrorism är fortfarande stort. Enligt motionärerna krävs mer medel för att kunna hantera den krigsliknande situation som följer av terror men också för att möjliggöra ett mer intensivt preventivt arbete (yrkande 6).

I motion 2017/18:2017 hävdar Mikael Jansson m.fl. (SD) att det militära försvaret inte kan fungera utan det civila försvaret. Försvarsberedningen angav inför det tidigare försvarsbeslutet att det civila försvaret bara klarar sig 5–10 dagar i händelse av krig. I motionen föreslås att det civila försvaret bör kunna fullgöra sina uppgifter i flera månader även i händelse av fullskaligt krig (yrkande 2). Motionärerna anför vidare att nya hotbilder kräver att län och kommuner kan mobilisera i aktiv krishantering på höga våldsnivåer. Bataljonsledningarna inom territorialarmén bör därför ha del i länsstyrelsernas krisledning. Motionärerna föreslår att ärenden av lokal civil beredskapskaraktär bör beredas hos kommunerna efter yttrande av hemvärnet med de nationella skyddsstyckorna (territorialarmén), (yrkande 56), och att ärenden av regional civil beredskapskaraktär bör beredas hos länsstyrelserna efter yttrande av Försvarsmakten (yrkande 75).

Hanna Westerén (S) anför i motion 2017/18:2718 att Sverige sedan valet 2014 har påbörjat en upprustning av försvaret. Detta är viktigt för att kunna verka för avspänning och säkerhet i en alltmer orolig omvärld. Att bygga starkare samhällen för att bevara fred och för att stå rustade inför olika krissituationer, kräver en bred palett av insatser. Bland annat krävs en rad insatser för att förhöja den civila krisberedskapen i hela riket, vilket är avgörande för totalförsvaret i sin helhet och för samhället funktionsförmåga i händelse av kriser. Motionären föreslår därför att regeringen i det fortsatta arbetet med att stärka totalförsvaret och den svenska krisberedskapen bör säkerställa att alla sektorer i samhället inkluderas, och att Sveriges arbete med parallella processer för fred och säkerhet bör belysas ytterligare.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU7 delade utskottet regeringens bedömning att planeringen för det civila försvaret borde återupptas, utvecklas och genomföras med utgångspunkt i en helhetssyn där hotskalan omfattar såväl fredstida kris-situationer som höjd beredskap.

Utskottet anförde – liksom vid flera tidigare tillfällen – att det civila försvaret till stor del bygger på – och ska bygga på – dagens befintliga och civila

krisberedskapsverksamhet som utvecklats under en rad år. Det finns med andra ord en grund att stå på för det fortsatta arbetet, ansåg utskottet som också menade att det civila försvaret dock kräver ytterligare åtgärder som det inte har ansetts finnas behov av inom krisberedskapen för fredstida krissituationer. Utskottet välkomnade regeringens uppdrag till bevakningsansvariga myndigheter att återuppta planeringen för ett civilt försvar och bedömde i sammanhanget att Försvarmaktens regionala staber är centrala för att göra det möjligt att samverka med civila aktörer. Vikten av samverkan mellan alla aktörer inom ramen för totalförsvaret, civila som militära, betonades.

Utskottet konstaterade sammanfattningsvis att ett utvecklingsarbete pågick och såg därför inga skäl för riksdagen att föreslå ytterligare åtgärder och avstyrkte därför motionsyrkandena.

I budgetbetänkande 2017/18:FöU1 uttryckte utskottet att det lade mycket stor vikt vid att både det civila försvaret och det psykologiska försvaret utvecklas och stärks under inriktningsperioden.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) betonar regeringen att säkerställandet av den samlade förmågan i totalförsvaret är en förutsättning för att genomföra den försvarspolitiska inriktningen för perioden 2016–2020. Planeringen för civilt försvar har återupptagits och ska genomföras utifrån de anvisningar regeringen har beslutat. Det är av stor vikt att planeringen samordnas mellan det civila och det militära försvaret, att kunskaps- och utbildningsåtgärder och övningar genomförs och att beredskapsåtgärder vidtas i samverkan med berörda aktörer. För att stärka förmågan hos bevakningsansvariga myndigheter och andra aktörer inom civilt försvar tillför regeringen permanenta medel, vilket för återstoden av innevarande försvarsinriktningsperiod (2018–2020) motsvarar totalt 1,3 miljarder kronor. Medlen ska tillföras kommuner, landsting, länsstyrelser, övriga bevakningsansvariga myndigheter och frivilliga försvarsorganisationer. Förstärkningarna skapar förutsättningar att fullfölja den inriktning som anges i den försvarspolitiska inriktningspropositionen (prop. 2014/15:109).

Regeringen har vidare gett i uppdrag åt Försvarmakten och MSB att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret under den försvarspolitiska inriktningsperioden t.o.m. 2020 (Fö2017/00688/MFI).

Regeringen gav också de två myndigheterna i uppdrag att redovisa en samlad bedömning av Försvarmaktens behov av stöd från bevakningsansvariga myndigheter inför och under höjd beredskap samt bevakningsansvariga myndigheters möjligheter att tillhandahålla sådant stöd inom ramen för det civila försvaret. Det uppdraget redovisades i juni 2017.

MSB återrapporterade i december 2017 regeringens uppdrag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och vid höjd beredskap (Ju2016/08320/SSK och Ju2017/03312/SSK). I rap-

porten anges att alla kommuner och landsting behöver komma igång med förberedelser, och arbetet behöver ske stegvis för att följa den snabba utvecklingen inom totalförvarsområdet.

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), anger Försvarsberedningen:

Den återupptagna planeringen för det civila försvaret [ska] så långt som möjligt [...] bygga på strukturer och processer som används inom krisberedskapen. Utgångspunkten är att förmågan att hantera kriser i samhället i fredstid också ska ge en grundläggande förmåga att hantera krigssituationer. Försvarsberedningen bedömer att arbetet med krisberedskapen gör att det i dag finns förutsättningar för grundläggande uthållighet och robusthet i samhället. Det lägger grunden till förmågan att skydda befolkningen, minska samhällets sårbarhet, hantera störningar och upprätthålla viktiga samhällsfunktioner. Beredningen konstaterar samtidigt att krisberedskapen inte är dimensionerad för att hantera ett väpnat angrepp och de påfrestningar som ett krig medför. Samhället saknar därför flera av de resurser, förmågor och strukturer som kommer att krävas vid krigsfara och krig.

Försvarsberedningen lämnar i rapporten förslag i fråga om inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret under perioden 2021–2025:

Totalförsvaret ska i grunden vara krigsavhållande genom att ha en sådan styrka, sammansättning, ledning, beredskap och uthållighet att det avhåller från försök att anfalla, besätta eller på annat sätt utnyttja vårt land. Försvarsberedningens förslag innebär att totalförsvaret ges en förbättrad förmåga och uthållighet att hantera ett väpnat angrepp och krig på svenskt territorium samt situationer med gråzonsproblematik.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med Försvarsberedningens syn att den nuvarande försvarspolitiska inriktningen – som gör gällande att det civila försvaret ska bygga på krisberedskapen – bör kompletteras med åtgärder för de specifika krav som höjd beredskap och ett krig ställer. Det civila försvarets förmåga kommer således att utgöras både av samhällets grundläggande förmåga att hantera fredstida kriser och av samhällets planering och förberedelser för höjd beredskap och krig. Det myndighetsarbete som bedrivs i samverkan av bl.a. MSB och Försvarsmakten är centralt i sammanhanget.

Utskottet anser inte att det finns skäl att föregripa Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder. För närvarande finns det sålunda inte heller skäl för utskottet att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om utvecklingen av det civila försvaret och totalförsvaret. Samtliga motionsyrkanden avstyrks då utskottet dessutom anser att motionärernas intentioner i huvudsak redan tagits i beaktande, framför allt i Försvarsberedningens, MSB:s och Försvarsmaktens hittillsvarande arbete.

Stärkt krisledningsförmåga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om stärkt krisledningsförmåga.

Motionen

Åsa Westlund och Björn von Sydow (båda S) anför i motion 2017/18:1409 att samhällets civilförsvar och krisberedskap bör utvecklas och anpassas efter utvecklingen i samhället. I motionen understryks att genom att förebygga och hantera kriser, olyckor och krig utifrån de grundläggande principerna om ansvar, närhet och likhet skapas förutsättningar för alla att ta ansvar. Arbetet med planering för höjd beredskap bör därför integreras med redan befintliga processer, inbegripet samverkan mellan relevanta aktörer. Motionärerna föreslår sammanfattningsvis att behovet av en stärkt krisledningsförmåga och ett stärkt civilförsvar bör beaktas i det fortsatta arbetet (yrkande 2).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:F6U7 anförde utskottet att då det i Försvarsberedningens anvisningar från januari 2017 bl.a. ingick att mot bakgrund av behoven vid höjd beredskap och ytterst i krig lämna förslag för den fortsatta inriktningen av totalförsvaret för 2021–2025 samt särskilt belysa den fortsatta utvecklingen av en sammanhängande planering för totalförsvaret – ett arbete som vid det tillfället precis startat – fanns det inte skäl att föreslå några ytterligare åtgärder från riksdagens sida när det gäller krisberedskapssystemet i stort eller i fråga om olika aktörers ansvar.

Pågående arbete

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), uttrycker Försvarsberedningen i fråga om organisation och ledning följande:

Det är i många fall klokt att utgå från den fredstida krisledningsorganisationen som kompletteras med förstärkningsåtgärder som ger större uthållighet och fler funktioner beroende på ansvar och uppgifter under höjd beredskap.

— — —

De förslag som beredningen lämnat om ledningsförhållanden på central, regional och lokal nivå ska utredas vidare. En sådan utredning ska inkludera en översyn av MSB:s mandat och uppgifter samt förslag till en struktur med sektorsansvariga myndigheter och beredskapsmyndigheter. Indelningskommitténs förslag till regional indelning för statliga myndigheter bör beaktas i utredningen av civilområdenas geografiska indelning. Den

av beredningen föreslagna utredningen bör även inkludera en analys av kommunernas olika behov av resurser för att stärka ledningsförmågan med särskilt fokus på storstadsområdena och Gotland. Utredningen bör vidare analysera behovet av ett samordningsforum mellan myndigheter med viktigare uppgifter i totalförsvaret, att jämföra med den tidigare Totalförsvarets chefsnämnd.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med Förvarsberedningens syn att det vid en krigssituation krävs ändamålsenliga och tydliga lednings- och ansvarsförhållanden för att skapa samordning såväl inom det civila försvaret som mellan det militära och civila försvaret för att totalförsvaret ska kunna lösa sina uppgifter. Utskottet välkomnar därför den föreslagna utredningen om ledningsförhållanden m.m.

I väntan på Förvarsberedningens slutrapport, den föreslagna utredningens resultat och regeringens beredning av föreslagna åtgärder finns det för närvarande inte skäl för utskottet att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om stärkt krisledningsförmåga. Motionsyrkandet avstyrks också därför att utskottet anser att motionärernas intentioner i huvudsak beaktats i Förvarsberedningens hittillsvarande arbete.

Nationella riktlinjer för offentliga aktörers arbete med totalförsvaret

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om nationella riktlinjer för offentliga aktörers arbete med totalförsvaret.

Jämför reservation 6 (M).

Motionen

Hans Wallmark m.fl. (M) anför i motion 2017/18:3222 att arbetet med att bygga upp och utveckla totalförsvaret har påbörjats i samband med genomförandet av det nya försvarsbeslutet men att det finns ett antal frågetecken. Många kommuner och andra offentliga aktörer vittnar t.ex. om att det saknas tydliga riktlinjer för hur arbetet ska bedrivas. Det är också tveksamt om de resurser som avdelas för uppgiften är tillräckliga. Motionärerna föreslår att det bör tas fram nationella riktlinjer för offentliga aktörers arbete med totalförsvaret (yrkande 34).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU7 anförde utskottet återigen att den befintliga och civila krisberedskapsverksamhet som utvecklats under flera år bildar bas för det civila försvaret. Utskottet ansåg att det i Försvarsberedningens senaste anvisningar från januari 2017 bl.a. ingick att mot bakgrund av behoven vid höjd beredskap och ytterst i krig lämna förslag för den fortsatta inriktningen av totalförsvaret (militärt försvar och civilt försvar) för 2021–2025 samt särskilt belysa den fortsatta utvecklingen av en sammanhängande planering för totalförsvaret. Eftersom detta arbete precis hade startat fanns det inte skäl att föreslå några ytterligare åtgärder från riksdagens sida på området.

I betänkande 2015/16:FöU13 uttryckte utskottet att länsstyrelsernas arbete för att förbereda samhället på olyckor, större samhällskriser och krig är centralt för alla samhällsnivåers förmåga att kunna motstå och hantera situationer utöver det normala. Utskottet välkomnade därför att regeringen redan hade vidtagit en rad åtgärder för att förbättra länsstyrelsernas krisberedskapsarbete i linje med Riksrevisionens iakttagelser och att regeringen också såg över de ytterligare förslag som Riksrevision lagt fram i samband med redovisningen av sin granskning. I synnerhet välkomnade utskottet åtgärder som syftade till att minska mängden kortsiktiga utvecklingsprojekt och i stället öka långsiktigheten i arbetet. Det anförda visade på att det pågick ett omfattande arbete för att stärka den civil-militära samverkan på olika nivåer. Utskottet var därför inte berett att föreslå ytterligare åtgärder på området.

Pågående arbete

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), uttrycker Försvarsberedningen bl.a. att den anser att ”ledningsförmågan hos kommunstyrelserna och landstingsstyrelserna behöver stärkas. Kommunernas och landstingens/regionernas förmåga att leda verksamheten vid höjd beredskap och krig samt vid situationer med en gråzonsproblematik behöver utvecklas”. Försvarsberedningen föreslår att ”en analys genomförs för att fastställa kommunernas olika behov av resurser för att stärka ledningsförmågan”.

Försvarsberedningen anser bl.a. att ”de förslag som beredningen lämnat om ledningsförhållanden på central, regional och lokal nivå ska utredas vidare. En sådan utredning ska inkludera en översyn av MSB:s mandat och uppgifter samt förslag till en struktur med sektorsansvariga myndigheter och beredskapsmyndigheter”.

MSB återrapporterade i december 2017 regeringens uppdrag om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och vid höjd beredskap (Ju2016/08320/SSK och Ju2017/03312/SSK). I rapporten anges att alla kommuner och landsting behöver komma igång med förberedelser och att arbetet behöver ske stegvis för att följa den snabba utveck-

lingen inom totalförvarsområdet. Fokus under perioden 2018 till 2020 bör enligt MSB ligga på tre områden: kompetenshöjning inom totalförsvaret, stärkt säkerhetsskydd samt planer för den verksamhet som ska bedrivas under höjd beredskap. Den planering som behöver göras kommer även att stärka krisberedskapen, men behöver ta höjd för krig och krigsfara. MSB föreslår ett forum för beredskapsutveckling som kan förvalta och utveckla de överenskommelser om krisberedskap och civilt försvar som bör tecknas mellan staten och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) om kommuners och landstings arbete med krisberedskap och civilt försvar. MSB lyfter också behovet av en översyn av lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Lagen behöver på ett tydligare sätt än i dag inrikta och stödja ett sammanhållet beredskapsarbete i hela hotskalan, från allvarliga olyckor och krissituationer (extraordinära händelser) till höjd beredskap och krig, anser MSB som också föreslår att myndigheten får i uppdrag av regeringen att fortsätta driva arbetet med att utveckla kommuners och landstings samlade beredskap under 2018–2020.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar den av Försvarsberedningen hittills föreslagna inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 inklusive förslaget att en analys bör genomföras för att fastställa kommunernas olika behov av resurser för att stärka ledningsförmågan. Utskottet ser även positivt på det MSB återrapporterat i fråga om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och vid höjd beredskap. Detta sammantaget anser utskottet tillmötesgå motionärernas intentioner i huvudsak.

Utskottet anser inte heller att det finns skäl att föregripa Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder. Det finns för närvarande sålunda inte skäl att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om nationella riktlinjer för offentliga aktörers arbete med totalförsvaret. Motionsyrkandet avstyrks.

Försvarsmaktens samverkansförmåga

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om Försvarsmaktens samverkansförmåga.

Jämför reservation 7 (C).

Motionen

Daniel Bäckström m.fl. (C) understryker i motion 2017/18:3765 att Försvarsmakten är en viktig aktör i totalförsvaret och föreslår därför att myndigheten

bör ha en god samverkansförmåga med övriga aktörer i totalförsvaret samt förståelse för samhällets förutsättningar i stort (yrkande 5).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU7 anförde utskottet att målen för krisberedskapen och civilt försvar till betydande del uppfylls av samma åtgärder när det gäller skydd av befolkningen och att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna. När det gäller samverkan med Försvarsmakten och bidrag till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp aktualiseras mer specifika åtgärder. Utskottet välkomnade därför regeringens uppdrag till bevakningsansvariga myndigheter att återuppta planeringen för ett civilt försvar och bedömde i sammanhanget att Försvarsmaktens regionala staber var centrala för att göra det möjligt att samverka med civila aktörer. Vikten av samverkan mellan alla aktörer inom ramen för totalförsvaret, civila som militära, betonades. Regeringens redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av tillkännagivandet i betänkande 2016/17:FöU6 om en översyn av civil-militära frågor och stöd till samhället emotsågs av utskottet. Utskottet konstaterade att ett utvecklingsarbete pågick och såg därför inga skäl för riksdagen att föreslå ytterligare åtgärder på området.

Pågående arbete

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), anges Försvarsberedningens syn att ”Försvarsmaktens regionala indelning och bemanning behöver ses över och revideras för att åstadkomma en rationell sammanhållen geografisk indelning för det civila och militära försvaret inom ramen för totalförsvaret.” Försvarsberedningen föreslår att ”de förslag som beredningen lämnat om ledningsförhållanden på central, regional och lokal nivå ska utredas vidare”.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) behandlar regeringen att riksdagen har tillkännagett att det bör genomföras en översyn av länsstyrelsernas och de regionala stabernas funktioner och verksamhet, att de rättsliga förutsättningarna för Försvarsmaktens stöd till samhället bör ses över, att en samlad översyn av civila och militära krigsplaceringar bör göras samt att de regionala staberna bör omorganiseras (bet. 2016/17:FöU6 punkt 6, rskr. 2016/17:176).

Regeringen delar i propositionen riksdagens bedömning av vikten av en väl fungerande civil-militär samordning. Försvarsmaktens fyra regionala staber och länsstyrelserna har en viktig roll för detta. En översyn av de regionala stabernas ansvar pågår inom Försvarsmakten. Regeringen har också beslutat om krigsplacering av personal vid utvalda myndigheter. Det är en förutsättning för den samordning av civila och militära krigsplaceringar som riksdagen kräver,

menar regeringen som avser att återkomma vad gäller riksdagens tillkännagivande allteftersom arbetet med att stärka förmågan i totalförsvaret fortsätter.

Vad gäller myndighetssamverkan på området lämnade Försvarmakten och MSB i juni 2016 ett förslag till grundsyn i enlighet med regeringens uppdrag. I juni 2017 lämnade samma myndigheter en samlad bedömning av möjligheten för Försvarmakten att vid höjd beredskap få stöd från det civila försvaret. De bevakningsansvariga myndigheterna inom det civila försvaret har fått i uppdrag att återuppta sin planering för höjd beredskap. Planeringen för det civila försvaret ska ta sin utgångspunkt i en helhetssyn som omfattar hela hotskalan och samordnas såväl med Försvarmaktens försvarsplanering som med beredskapsplaneringen för fredstida krissituationer. Enligt särskilda anvisningar fick Försvarmakten vidare i uppdrag att med stöd av MSB snarast möjligt ge de bevakningsansvariga myndigheterna tillgång till relevanta delar av planeringen avseende väpnat angrepp. Utifrån de redovisningar som löpande har lämnats från olika myndigheter har regeringen fattat beslut om ett antal förtydligande styrningar och uppdrag inom olika områden. Regeringen har bl.a. gett ett gemensamt uppdrag till Försvarmakten och MSB att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret under den försvarspolitiska inriktningsperioden t.o.m. 2020.

MSB har även fått i uppdrag att ta fram samhällsinformation i syfte att öka människors kunskap om hur de förbereder sig för olika kriser samt för höjd beredskap och ytterst krig. MSB redovisade i december 2017 ett förslag om hur den återupptagna planeringen för det civila försvaret bör utvecklas inom kommuner och landsting (Ju2016/08320/SSK och Ju2017/03312/SSK).

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med Försvarsberedningen i att planeringen för det civila försvaret ska ta sin utgångspunkt i en helhetssyn som omfattar hela hotskalan och samordnas såväl med Försvarmaktens försvarsplanering som med beredskapsplaneringen för fredstida krissituationer. Utskottet ser därför positivt på den föreslagna utredningen om ledningsförhållanden m.m. Det av MSB och Försvarmakten bedrivna arbetet att skapa förutsättningar för ett utvecklat civilt försvar välkomnas av utskottet. Allt detta sammantaget får anses ligga i linje med motionärernas intentioner.

I väntan på Försvarsberedningens slutrapport, den föreslagna utredningens resultat samt regeringens beredning av föreslagna åtgärder och ett tillkännagivande finns det för närvarande inte skäl för utskottet att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om Försvarmaktens samverkansförmåga. Motionsyrkandet avstyrks.

Försvarsmaktens stöd till polisen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om Försvarsmaktens stöd till polisen.

Jämför reservation 8 (SD).

Motionen

Björn Söder m.fl. (SD) anför i motion 2017/18:3331 att då den internationella terrorismen utvecklats till ett högst påtagligt och allvarligt fenomen behöver polisens möjligheter att få stöd av Försvarsmakten stärkas. Motionärerna föreslår därför att Försvarsmakten och polisen bör ges i uppdrag att genomföra det som krävs i form av samövning och samordning för att Försvarsmakten ska kunna leverera ett snabbt och effektivt stöd till polisen vid ett storskaligt terrorangrepp (yrkande 12) och att samtliga lagar om Försvarsmaktens stöd till polisen bör ändras så att Försvarsmakten kan ges laga stöd att assistera polisen i upprätthållandet av lag och ordning vid extraordinära situationer (yrkande 13).

Bakgrund

Tidigare behandling

I samband med att riksdagen beslutade om den försvarspolitiska inriktningen för Sveriges försvar under perioden 2016–2020 (prop. 2014/15:109, bet. 2014/15:F6U11, rskr. 2014/15:251) framhöll utskottet det som positivt att en av Försvarsmaktens fyra uppgifter även i fortsättningen var att bistå det övriga samhället vid allvarliga olyckor och fredstida kriser. Utskottet har flera gånger gett uttryck för att uppgiften är viktig, men utskottet underströk bl.a. i budgetbetänkandena 2016/17:F6U1 och 2017/18:F6U1 att uppgiften inte ska vara dimensionerande för Försvarsmakten. Undantag har gjorts för stödet till polisen med helikoptertransporter. Utskottet gjorde i betänkande 2017/18:F6U1 fortfarande den bedömningen att man inte ska lägga till fler undantag och utöka ändamålet för anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap ytterligare, varför utskottet avstyrkte aktuella motioner.

När det gäller samarbetet mellan polisen och Försvarsmakten har utskottet också behandlat dessa frågor i samband med sitt yttrande till justitieutskottet över regeringens skrivelse 2014/15:146 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism (bet. 2015/16:F6U1y). Utskottet underströk i betänkandet vikten av myndighetssamverkan för att kunna lösa de uppgifter som olika myndigheter står inför, oavsett om det gäller samhällets krisberedskap, Försvarsmaktens behov eller specifikt vid terrorism. Vidare konstaterade utskottet att det finns ett författningsmässigt stöd vad gäller samövningar för Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet i 15 § förordningen

(2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet. Utskottet instämde i regeringens intention i skrivelsen att Säkerhetspolisen, Polismyndigheten och Försvarsmakten ska genomföra övningar, utbildning och samövningar för att Försvarsmakten ska kunna stödja polisen vid ett terroristattentat och att berörda myndigheter bör utveckla en myndighetsgemensam beredningsplanläggning för hanteringen av terroristattentat och genomföra nationella samverkansövningar.

I betänkande 2016/17:FöU6 välkomnade utskottet regeringens redovisning av Försvarsmaktens och polisens samövningar.

Pågående arbete

På Försvarsmaktens webbplats anges att en enhet ur Försvarsmaktens specialförband i oktober 2017 deltog i polismyndighetens genomförda, internationella marina övning mot terror (övning Storm) som är en del av polisens långsiktiga arbete med att hantera terrorattentat. Försvarsmaktens deltagande skedde inom ramöverenskommelsen mellan Försvarsmakten, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning, en ramöverenskommelse som vilar på lagen (2006:343) om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning.

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), anges Försvarsberedningens syn att ”polisen kan vara i behov av stöd från Försvarsmakten i fredstid t.ex. för att hantera en gråzonsproblematik”. Försvarsberedningen redogör sedan för gällande ordning på området.

Gällande ordning

Försvarsmaktens stöd till polisen är reglerad i lag och förordningar. Förordningen (2002:375) om Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet reglerar bl.a. Försvarsmaktens medverkan vid svåra påfrestningar på samhället i fred. Enligt förordningen får Försvarsmakten på begäran lämna stöd till bl.a. Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kustbevakningen och Tullverket, andra statliga myndigheter samt kommuner och landsting. I förordningen finns begränsningar vad gäller Försvarsmaktens stöd till civil verksamhet. När Försvarsmakten lämnar stöd får endast personal inom myndigheten som har lämplig utbildning för uppgiften medverka. När stöd lämnas får Försvarsmaktens personal inte användas i situationer där det finns risk för att personalen kan komma att använda tvång eller våld mot enskilda. Försvarsmaktens personal får inte användas för uppgifter som kan medföra en inte obetydlig risk för att personalen kan komma att skadas. Det stöd som har lämnats utifrån förordningen har främst gällt hjälpinsatser av räddningskaraktär och logistiska stödåtgärder.

Det finns även en reglering i förordningen (2007:1266) med instruktion för Försvarsmakten och förordningen (2017:113) om Försvarsmaktens stöd till polisen med helikoptertransporter. Polismyndigheten och Säkerhetspolisen

kan enligt lagen om Försvarsmaktens stöd till polisen vid terrorismbekämpning även begära stöd från Försvarsmakten om stödet behövs för att förhindra eller för att ingripa mot en handling som kan utgöra brott enligt lagen (2003:148) om straff för terroristbrott. Lagen innebär att andra brott i brottsbalken som t.ex. mord, dråp, misshandel, sabotage, allmän ödeläggelse under vissa omständigheter kan vara terroristbrott. Terroristbrott är det enligt lagen om gärningen allvarligt kan skada en stat eller en mellanstatlig organisation och avsikten är att framkalla en allvarlig fruktan hos en befolkning eller om gärningen allvarligt destabiliserar eller förstör grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i en stat. Det står numera klart att en rätt till självförsvar, inklusive användningen av militära medel, gäller även vid ett terroristangrepp som är så storskaligt att det är att betrakta som ett väpnat angrepp mot landet enligt artikel 51 i FN-stadgan.

Polismyndigheten och Säkerhetspolisen kan även begära stöd från Försvarsmakten om ingripandet kräver resurser som Polismyndigheten och Säkerhetspolisen inte har. Försvarsmakten ska ge stöd om det finns tillgängliga resurser som är lämpliga och det inte medför hinder i den ordinarie verksamheten. Det finns en ramöverenskommelse från 2015 mellan Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Försvarsmakten om hur stöd från Försvarsmakten ska kunna lämnas vid terrorismbekämpning.

I en säkerhetspolitisk kris kommer Försvarsmakten att höja beredskapen för att lösa de militära uppgifter en sådan situation kräver. Det gör att de resurser som kan avdelas till stöd för polisen i vissa situationer kan vara begränsade. Försvarsberedningen vill också betona det regelverk och de skyldigheter som följer av förordningen (1982:756) om Försvarsmaktens ingripanden vid kränkningar av Sveriges territorium under fred och neutralitet m.m. (IKFN-förordningen). I IKFN-förordningen anges Försvarsmaktens skyldigheter att skydda svenskt territorium vid fientliga handlingar eller våldshandlingar från en annan stat.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med Försvarsberedningen i att brottsbekämpande och rättsvårdande myndigheter, som Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, har viktiga roller i totalförsvaret. Utskottet ser positivt på vad regeringen uttrycker i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6), dvs. att Försvarsmakten har en förmåga att lämna stöd till det övriga samhället och till myndigheter. Utskottet finner i dagsläget lagstödet väl avvägt och möjligheterna att öva goda och ser därför inte anledning att föreslå ytterligare åtgärder för tillfället i fråga om Försvarsmaktens stöd till polisen. Motionsyrkandena avstyrks.

Näringslivets roll i totalförsvaret

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om näringslivets roll i totalförsvaret.

Jämför reservation 9 (M, C, L, KD).

Motionerna

Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) anför i motion 2017/18:3220 att alla aktörer måste arbeta tillsammans för att samhället ska fungera så väl som möjligt under krissituationer. Det gäller också näringslivet, men hur dess roll i totalförsvaret ser ut är inte helt klart i dagsläget. I motionen föreslås därför att näringslivets roll i totalförsvaret bör preciseras (yrkande 13).

I motion 2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) understryks att det inte finns nog med fokus på hur näringslivet kan bistå i uppbyggnaden av totalförsvaret, då den kompetens och de materiella resurser som under det kalla kriget fanns hos offentliga aktörer i dag snarast återfinns hos näringslivet. Motionärerna föreslår därför att en särskild översyn bör genomföras av hur samverkan mellan stat och näringsliv kan förbättras ur ett totalförsvarsperspektiv (yrkande 33).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU7 anförde utskottet återigen att den befintliga och civila krisberedskapsverksamhet som utvecklats under flera år bildar bas för det civila försvaret. Utskottet ansåg att det i Förvarsberedningens senaste anvisningar från januari 2017 bl.a. ingick att mot bakgrund av behoven vid höjd beredskap och ytterst i krig lämna förslag för den fortsatta inriktningen av totalförsvaret (militärt försvar och civilt försvar) för 2021–2025 samt särskilt belysa den fortsatta utvecklingen av en sammanhängande planering för totalförsvaret. Eftersom detta arbete precis startat fanns det inte skäl att föreslå några ytterligare åtgärder från riksdagens sida när det gäller krisberedskapssystemet i stort eller i fråga om olika aktörers ansvar.

Pågående arbete

I delredovisningen av Förvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), uttrycker Förvarsberedningen följande:

Den beredskapsplanering som genomförs på central, regional och lokal nivå [behöver] i större omfattning [...] inkludera deltagande av privata aktörer. Offentliga aktörer bör i nära dialog med privata aktörer gemensamt

bedöma behovet av förberedelser för förfogande och ransonering samt andra nödvändiga åtgärder för att säkerställa en rimlig beredskap.

[Näringslivet] utgör en viktig del av totalförsvaret. Det finns lagstadgade krav på näringslivet att delta i totalförvarsplaneringen. Försvarsberedningen bedömer att befintligt regelverk om näringslivets ansvar och roll i totalförsvaret bör utgöra en utgångspunkt för dialogen mellan offentliga och privata aktörer i den beredskapsplanering som nu ska genomföras. Försvarsberedningen utesluter dock inte att regelverket kan behöva ses över för att staten i större omfattning ska kunna ställa krav på privata aktörer att upprätthålla en viss funktionalitet i verksamheten även i krig eller vid krigsfara.

Försvarsberedningen föreslår att man utreder former för hur totalförsvarsviktiga företag i krig ska kunna leverera varor och tjänster enligt olika avtalsformer med staten och att ett nationellt näringslivsråd inrättas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med Försvarsberedningen i att näringslivet utför en stor del av den samhällsviktiga verksamhet som i dag bedrivs. Det är därför avgörande att näringslivets aktörer engageras i planeringen för totalförsvaret på alla nivåer. Utskottet ser därför positivt på förslagen om totalförsvarsviktiga företag i krig och inrättandet av ett nationellt näringslivsråd. Försvarsberedningens arbete på området, inklusive de förslag som lagt fram, får sammantaget anses ligga i linje med motionärernas intentioner.

Utskottet anser följaktligen inte att det för närvarande finns skäl att föregripa Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder genom att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om näringslivets roll i totalförsvaret. Motionsyrkandena avstyrks.

Finansiering av länsstyrelsernas krisberedskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör säkerställa att ökade förvaltningsanslag för länsstyrelsernas krisberedskap går till avsedd verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

Motionen

Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) anför i motion 2017/18:3220 betydelsen av att det skapas ett långsiktigt hållbart krisberedskapsarbete mot bakgrund av det som Riksrevisionen lyfter fram i sin rapport Länsstyrelsernas krisberedskapsarbete (RiR 2015:18). Det är positivt, menar motionärerna, att MSB inför

2015 beslutade om nya villkor för utvecklingsprojekt, vilka innebar att projekten skulle kunna löpa över en längre tid än förut. Riksrevisionens bedömning är dock att detta inte fullt ut löser problemet. Motionärerna hänvisar till regeringen som i budgetpropositionen för 2016 anger att man påbörjat ett arbete för att se över och renodla länsstyrelsernas finansiering för att uppnå bättre kontinuitet och en ändamålsenlig verksamhet. I motionen föreslås att det bör säkerställas att ökade förvaltningsanslag för länsstyrelsernas krisberedskap går till avsedd verksamhet (yrkande 8).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU7 anförde utskottet att den befintliga och civila krisberedskapsverksamhet som utvecklats under flera år bildar bas för det civila försvaret. Utskottet ansåg att de utredningar som tagits fram mot bakgrund av skogsbranden i Västmanland 2014 och med anledning av flyktingsituationen 2015 samt samarbetet mellan MSB och Försvarsmakten om totalförsvarets utveckling och Riksrevisionens granskningsarbete var exempel på viktiga ingångsvärden också för länsstyrelsernas fortsatta arbete.

Regeringens avsikt att väsentligen förbättra länsstyrelsernas förutsättningar att bedriva en effektiv, ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet välkomnades av utskottet som sammanfattningsvis inte ansåg att det fanns anledning att t.ex. föregripa Försvarsberedningens arbete, kommande övningar med tillhörande erfarenhetsåterföring eller utvecklingsarbetet för länsstyrelserna.

I betänkande 2015/16:FöU13 uttryckte utskottet att det övergripande arbetet med att se över och renodla länsstyrelsernas finansiering var positivt genom att en mer renodlad och ändamålsenlig krisberedskapsfinansiering kunde bli resultatet. Att tilldelade medel sedan används för de avsedda ändamålen måste förutsättas ske precis som i all annan statlig verksamhet, menade utskottet, som förutsatte att detta löpande följdes upp.

Pågående arbete

Efter förslag i 2017 års ekonomiska vårproposition beslutade riksdagen att den del av länsstyrelsernas arbete som avser tillsyn över Sevesoverksamheter (dvs. verksamheter som lagrar och hanterar farliga kemikalier), och som finansieras via anslaget 2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap under utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap, skulle flyttas till utgiftsområde 1 Rikets styrelse (prop. 2016/17:100, bet. 2016/17:FiU21, rskr. 2016/17:350). Anslaget ökas till följd av detta med 14 000 000 kronor per år fr.o.m. 2018, enligt budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 1).

I samma budgetproposition anger regeringen att den avser att fortsätta arbeta med utvecklingen av styrningen och samordningen av myndigheternas

uppdrag för att ytterligare förbättra länsstyrelsernas förutsättningar att bedriva en effektiv, ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill framhålla betydelsen av finansieringen och möjligheten att skapa ett långsiktigt hållbart krisberedskapsarbete, vilket är något som Riksrevisionen också lyfter fram i sin rapport Länsstyrelsernas krisberedskapsarbete (RiR 2015:18). I dag utgörs en stor del av finansieringen av medel som ges på projektbasis. Sedan 2012 är projektbidragen en större finansieringskälla än förvaltningsanslagen för de direkta kostnaderna för länsstyrelsernas krisberedskapsarbete. Detta kan försvåra en långsiktig personalförsörjning och möjligheten att utveckla verksamheten över tid. Det är därför positivt att MSB inför 2015 beslutade om nya villkor för utvecklingsprojekt, vilka innebar att projekten skulle kunna löpa över en längre tid än förut. Riksrevisionens bedömning är dock att detta inte fullt ut löser problematiken. Regeringen hänvisar till att man i budgetpropositionen för 2016 påbörjat ett arbete för att se över och renodla länsstyrelsernas finansiering för att uppnå bättre kontinuitet och ändamålsenlig verksamhet. Det är dock viktigt i sammanhanget att understryka vikten av att stärkta förvaltningsanslag också går till den avsedda verksamheten. Enligt Riksrevisionen gjordes en överföring 2007 på 14,7 miljoner kronor från krisberedskapsanslaget till länsstyrelsernas förvaltningsanslag. Denna överföring fick inte avsedd effekt utan användes i stället till annan verksamhet.

Utskottet föreslår därför med tillstyrkande av motion 2017/18:3220 (L, M, C, KD) yrkande 8 att riksdagen ställer sig bakom vad utskottet anför om att regeringen bör säkerställa att ökade förvaltningsanslag för länsstyrelsernas krisberedskap går till avsedd verksamhet och att riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Länsstyrelsernas övningsverksamhet och beredskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör se över länsstyrelsernas krisberedskap när det gäller krav på övningsverksamhet och beredskap och tillkännager detta för regeringen.

Motionen

Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) anför i motion 2017/18:3220 att en central del i Försvarmaktens reformarbete de senaste åren har varit ett ökat fokus på övningsverksamheten, men även en större tydlighet när det gäller vilka beredskapskrav som olika enheter ska ha. Det ger möjlighet till en tydlig målstyr-

ning som också har ett uttryckligt fokus på att skapa en operativ effekt i verksamheten. Även krisberedskapen bör i ökad utsträckning gå i en liknande riktning, menar motionärerna. I sin rapport med lärdomar från skogsbranden i Västmanland anger MSB att en vidareutveckling av övningsverksamheten är av särskild vikt för myndigheten att arbeta vidare med. Motionärerna föreslår därför att MSB bör få i uppdrag att se över de riktlinjer som finns i dag för länsstyrelsernas krisberedskap när det gäller krav på övningsverksamhet och beredskap i syfte att skapa en tydligare målstyrning (yrkande 6).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU7 anförde utskottet i fråga om övningar att dessa är mycket viktiga för att samhället ska kunna stå väl rustat vid en kris. Den för våren 2018 planerade, nationella samverkansövningen på temat civilt försvar (SAMÖ 2018) och den stora totalförsvarsövningen 2020 (TFÖ 2020) ansågs i så måtto mycket värdefulla också för länsstyrelsernas krisberedskapsarbete. Utskottet ansåg inte att det fanns anledning att t.ex. föregripa Försvarsberedningens arbete, kommande övningar med tillhörande erfarenhetsåterföring eller utvecklingsarbetet för länsstyrelserna.

I betänkande 2015/16:FöU13 instämde utskottet i regeringens syn att länsstyrelserna behövde stärka sin verksamhet när det gäller övningar. Att öva länsstyrelserna i att ta det operativa ansvaret för kommunernas räddningstjänster var särskilt viktigt mot bakgrunden av skogsbranden i Västmanland. Utskottet fann inte anledning att vidta några ytterligare åtgärder vid det aktuella tillfället.

Pågående arbete

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), vill Försvarsberedningen understryka behovet av övningsverksamhet för den långsiktiga utvecklingen av den civila verksamheten i totalförsvaret:

Väl förberedd, genomförd och omhändertagen övningsverksamhet bidrar till nätverksbildning, kunskapsspridning, utvärdering, kvalitetssäkring, innovation och utveckling, vilket är förutsättningar för att skyndsamt höja och på sikt utveckla vår totalförsvarsförmåga. Försvarsberedningen understryker vikten av att övningar som berör eller fokuserar på totalförsvarsförmåga blir en återkommande del av den övningsverksamhet som genomförs lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. För att i det korta perspektivet höja vår totalförsvarsförmåga är det viktigt att aktörer på olika nivåer deltar i Totalförsvarsövning 2020 för att stärka både den egna organisationen och våra gemensamma totalförsvarsansträngningar. Övningar kan ta betydande resurser i anspråk, men det är i sammanhanget viktigt att Regeringskansliet, myndigheterna, offentliga och privata aktörer på olika nivåer tar ägarskap och prioriterar övningsverksamheten för att den ska

vara effektiv och kunna utveckla såväl den enskilda som den övergripande totalförsvarsförmågan.

Försvarsberedningen föreslår bl.a. en central myndighet för planering, ledning och samordning i det civila försvaret för att planering i fred samt utbildning och övning för de centrala myndigheterna ska kunna hållas samman. Myndigheten för civil ledning och samordning (i praktiken MSB) ska t.ex. leda större övningar inom det civila försvaret.

I delredovisningen anger Försvarsberedningen vidare följande:

En indelning av de bevakningsansvariga myndigheterna i samhällssektorer utgör en mer lämplig struktur för beredskapsplanering. Inom varje sektor bör en sektorsansvarig myndighet utses. En sektorsansvarig myndighet ska ges tydligt ansvar och resurser att samordna verksamheten inom sektorn, såväl i fred som under höjd beredskap. I detta arbete ingår bl.a. att samordna beredskapsförberedelser och åtgärder (såväl för krisberedskap som för höjd beredskap), samordna och genomföra operativ planläggning, svara för att personal utbildas och för att övningar genomförs.

Försvarsberedningen anger dock att flera länsstyrelser i dag har ”begränsade resurser och bristfällig förmåga att klara sin samordningsuppgift inför och vid höjd beredskap. Redovisade underlag och genomförda övningar indikerar att länen i många fall är för små enheter resurs- och ledningsmässigt för att kunna hantera denna typ av samordning och resursprioritering” och bedömer att ”det krävs en högre regional ledning med ett antal civilområden där en landshövding i respektive område utses till civilbefälhavare med uppgift att leda och samordna arbetet”.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) anger regeringen, bl.a. mot bakgrund av den stora skogsbranden i Västmanland, att länsstyrelsernas geografiska områdesansvar och förutsättningar att överta räddningstjänsten är två exempel på områden som behöver utvecklas. Det finns också ett behov att inkludera större skogsbränder och perioder med ett stort antal asylsökande under en begränsad period i de scenarier som används vid utarbetande av risk- och sårbarhetsanalyser. Därutöver är övningsverksamheter särskilt viktiga att utveckla och prioritera för myndigheter, kommuner och landsting så att samhället står väl rustat vid en kris, anför regeringen.

Utskottets ställningstagande

En central del i Försvarsmaktens reformarbete de senaste åren har varit ett ökat fokus på övningsverksamheten, men även en större tydlighet när det gäller vilka beredskapskrav som olika enheter ska ha. Utskottet anser att det ger möjlighet till en tydlig målstyrning som också har ett uttryckligt fokus på att skapa en operativ effekt i verksamheten. Även krisberedskapen bör i ökad utsträckning gå i en liknande riktning.

I sin rapport med lärdomar från skogsbranden i Västmanland år 2014 anger MSB att en vidareutveckling av övningsverksamheten är av särskild vikt för myndigheten att arbeta vidare med. MSB konstaterar att det finns en utvecklingspotential avseende hur länsstyrelserna utför sina uppgifter under kris, och

länsstyrelsens övertagande av räddningstjänstansvar identifieras som ett område som är viktigt att ha med i övningsverksamheten. Utskottet anser att länsstyrelserna i enlighet med MSB:s rekommendation bör få i uppdrag att se över de riktlinjer som i dag finns för länsstyrelsernas krisberedskap när det gäller krav på övningsverksamhet och beredskap i syfte att skapa en tydligare målstyrning. Dessa riktlinjer bör vara på en generell nivå och beakta de specifika regionala förutsättningarna som sätter villkoren för de olika länsstyrelsernas verksamhet.

Utskottet föreslår därför med tillstyrkande av motion 2017/18:3220 (L, M, C, KD) yrkande 6 att riksdagen ställer sig bakom vad utskottet anför om att regeringen bör se över länsstyrelsernas krisberedskap när det gäller krav på övningsverksamhet och beredskap och att riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Samverkansövningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om samverkansövningar.
Jämför reservation 10 (KD).

Motionen

Mikael Oscarsson m.fl. (KD) anför i motion 2017/18:3827 att det inte genomförs några mer omfattande samövningar i samhället där olika myndigheter på ett handfast sätt får tillfälle att lära sig om hur Försvarsmaktens olika förmågor kan nyttjas i olika situationer. Motionärerna föreslår därför att det bör säkerställas att samövningar i större utsträckning än i dag kan ske myndigheter emellan (yrkande 16). I motionen föreslås vidare att de fyra regionala staber som upprättats av Försvarsmakten för att utöva territoriell ledning och förbättra samverkan mellan civila och militära myndigheter, också bör ges uppgiften att initiera en ökad övningsverksamhet där kvalificerade militära resurser ställs till andra myndigheters förfogande för att bidra vid naturkatastrofer, stora olyckor eller andra händelser som kan påverka människors säkerhet (yrkande 18).

Bakgrund

Pågående arbete

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), vill Försvarsberedningen ”understryka behovet av övningsverksamhet för den långsiktiga utvecklingen av den civila verksamheten i totalförsvaret”. Man skriver också att ”en förstärkning av Försvarsmaktens

regionala staber sker för att möjliggöra ökad samverkan med aktörer inom totalförsvaret”.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) anger regeringen att den i enlighet med den grundsyn för totalförvarsplanering som Försvarsmakten och MSB tog fram i juni 2016 (FM2016-13584:3, MSB2016-25) ser vikten av att förberedande övningsverksamhet genomförs, med inriktning på totalförsvaret i syfte att förbereda de deltagande aktörerna för totalförvarsövningen 2020 (TFÖ 2020).

MSB har gemensamt med Försvarsmakten, förutom att planera för en omfattande totalförvarsövning under 2020, påbörjat planeringen för förberedande övningar och utbildningsinsatser, bl.a. SAMÖ som ska genomföras under våren 2018. Arbetet har bidragit till att stödja civila aktörers planering för höjd beredskap.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att olika myndigheters och andra aktörers kännedom om varandras roller och mandat är ovärderlig vid en kris eller ett krig. Övningar är därför mycket viktiga för att samhället ska kunna stå väl rustat i svåra situationer. Likt utskottet uttryckte i betänkande 2016/17:F6U7 anser man att den för våren 2018 planerade, nationella samverkansövningen på temat civilt försvar (SAMÖ 2018) och den stora totalförvarsövningen 2020 (TFÖ 2020) är mycket värdefulla som ett första steg för en utvecklad samverkan mellan civila och militära myndigheter. Utskottet ser positivt på Försvarsberedningens m.fl. arbete på området, inklusive de förslag som lagts fram. Dessa får sammantaget anses ligga i linje med motionärernas intentioner.

Utskottet anser följaktligen inte att det finns skäl att föregripa Försvarsberedningens slutrapport, regeringens beredning av föreslagna åtgärder samt MSB:s och Försvarsmaktens pågående och kommande arbete bl.a. i fråga om erfarenhetsåterföring från nämnda övningar. Det finns sålunda för närvarande inte skäl för utskottet att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om samverkansövningar. Motionsyrkandena avstyrks.

Översyn av lagar och förordningar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om översyn av lagar och förordningar.

Jämför reservation 11 (M).

Motionerna

Hans Wallmark m.fl. (M) anför i motion 2017/18:3221, bl.a. mot bakgrund av terrorattacken i Stockholm i april 2017, att Sveriges beredskapslagstiftning är

så pass föråldrad att den är svår att bruka annat än i händelse av krig eller krigsliknande situationer. Då Sverige måste stå väl rustat även inför en allvarlig icke krigsliknande händelse föreslår motionärerna att det bör tillsättas en utredning för att se över och modernisera den svenska beredskapslagstiftningen (yrkande 8).

I motion 2017/18:1268 menar Finn Bengtsson (M) att grunden är lagd för en återupptagen försvarsplanering genom att riksdagen beslutade att bifalla regeringens proposition Försvarspolitisk inriktning – Sveriges försvar 2016–2020 (prop. 2014/15:109). Motionären föreslår därför att det bör göras en översyn av föråldrade lagar och förordningar som styr samhällets krisberedskap.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:F6U7 uttryckte utskottet att den av regeringen beslutade översynen av författningsändringar som kan behöva göras för att bättre kunna värna totalförsvarets intressen på olika områden i samhället (dir 2017:31) tillgodosåg ett aktuellt yrkande som därmed också avstyrktes.

Pågående arbete

Regeringen beslutade i mars 2017 att låta en parlamentarisk kommitté se över vilka författningsändringar som kan behöva göras för att bättre kunna värna totalförsvarets intressen på olika områden i samhället (dir. 2017:31). Översynen ska omfatta en kartläggning av det regelverk som syftar till att skydda totalförsvarsverksamhet mot yttre hot. En analys ska göras av det befintliga regelverket för att se om det finns behov av författningsåtgärder när det gäller ansvarsförhållandet mellan staten, kommunerna och enskilda. Kommittén fick också i uppdrag att analysera vissa frågor som rör skyddslagen (2010:305) och skyddsförordningen (2010:523) och bedöma om åtgärder behöver vidtas för ett ökat skydd för totalförsvaret vid överlåtelse och upplåtelse av fast egendom eller viktigare infrastruktur, som exempelvis hamnar, flygplatser och energianläggningar. Senast den 6 april 2018 ska kommittén lämna en delredovisning till regeringen med eventuella författningsförslag av de frågor som rör skyddslagstiftningen. Uppdraget ska i övriga delar slutredovisas senast den 1 april 2019.

Regeringen överlämnade i februari 2018 propositionen Ett modernt och stärkt skydd för Sveriges säkerhet – ny säkerhetsskyddslag (prop. 2017/18:89) till riksdagen. Den nya lagen förtydligar kraven på skydd av säkerhetskänslig verksamhet, alltså Sveriges mest skyddsvärda verksamheter, och innebär en förstärkning av skyddet mot bl.a. spioneri och sabotage. Lagen kommer att gälla för verksamheter som drivs i såväl offentlig som privat regi, och berörda aktörer kan söka stöd och råd från Säkerhetspolisen och Försvarsmakten och

övriga tillsynsmyndigheter. Den nya säkerhetsskyddslagen föreslås träda i kraft den 1 april 2019.

Regeringen presenterade också i februari propositionen En skärpt straffrättslig reglering av obehörigt tillträde till skyddsobjekt (prop. 2017/18:102). Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Riksdagen har bl.a. tidigare tillkännagett för regeringen att de rättsliga försättningsarna för Försvarsmaktens stöd till samhället bör ses över (bet. 2016/17:F6U6 punkt 6, rskr. 2016/17:176). I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) skriver regeringen att den avser att återkomma vad gäller riksdagens tillkännagivande allteftersom arbetet med att stärka förstågan i totalförsvaret fortsätter.

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), understryker Försvarsberedningen:

Vikten av att det finns en god författningsberedskap, dvs. att den svenska författningen innehåller de bestämmelser som är nödvändiga för att totalförsvaret ska kunna lösa sina uppgifter och för att det svenska samhället ska fungera i laga former även under kriser och i krig. Försvarsberedningen konstaterar att nuvarande regelverk ger en bred uppsättning legala instrument för att mobilisera och dra nytta av samhällets samlade resurser i syfte att nå största möjliga försvareffekt.

Beredningen hänvisar till den ovan nämnda parlamentariska kommitténs arbete och gör följande bedömning:

I takt med att totalförsvarsplaneringen fortskrider kommer sannolikt behov av revideringar och kompletteringar av författningen att identifieras. Vidare kan de förslag som Försvarsberedningen lämnar i [sin] rapport komma att ge upphov till ny eller reviderad författning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med Försvarsberedningen om vikten av att det finns en god författningsberedskap och välkomnar att både Försvarsberedningen och regeringen ser över behoven av ny eller reviderad författning. Utskottet ser framför allt positivt på den av regeringen beslutade översynen av författningsändringar som kan behöva göras för att bättre kunna värna totalförsvarets intressen. Utskottet anser att motionärernas intentioner därmed är tillgodosedda i huvudsak.

I väntan på den parlamentariska kommitténs resultat av den aviserade översynen, Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder, samt riksdagens beredning av nyligen lagda propositioner, finns det för närvarande inte skäl för utskottet att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om lagar och förordningar. Motionsyrkandena avstyrks.

Den enskildes ansvar och beredskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om den enskildes ansvar och beredskap.

Jämför reservation 12 (M, C, L, KD), 13 (SD) och 14 (M).

Motionerna

Åsa Westlund och Björn von Sydow (båda S) anför i motion 2017/18:1409 att samhällets civilförsvaret och krisberedskap måste utvecklas. I detta ligger också att enskilda människor, utifrån sina egna förutsättningar, tar ansvar för sin egen säkerhet. Detta gäller både i fred, vid incidenter, kriser och höjd beredskap. Motionärerna föreslår att arbetet med att öka allmänhetens kunskap om och kompetens i hur man agerar i samband med kriser och konflikter bör ses över (yrkande 1).

I motion 2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) menar motionärerna att det finns en stor okunskap i Sverige om vad man ska göra om krisen är ett faktum. Därför välkomnas i motionen att regeringen nu har uppdragit åt MSB att öka människors kunskap om hur de själva kan förbereda sig inför en kommande kris eller situation av höjd beredskap. Andra europeiska länder har dock kommit längre än Sverige och ställer redan nu tydliga krav. Motionärerna föreslår därför att det bör göras en bredare översyn av vilka krav som kan och bör ställas på enskildas krisberedskap, samt på vilket sätt det of-fentliga kan stödja människor i detta (yrkande 4).

Hans Wallmark m.fl. (M) understryker i motion 2017/18:3221 att de frivilliga försvarsorganisationerna kan bidra till att skapa en medvetenhet om risker i samhället och vilka förutsättningar som finns att hantera dem. Motionärerna föreslår därför att de frivilliga försvarsorganisationerna bör låtas genomföra breddutbildningar för att stärka de enskilda medborgarnas krisberedskap (yrkande 7).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU7 uttryckte utskottet återigen att den enskilda människan bör vara i centrum för krisberedskapsarbetet och välkomnade – i linje med hur resonemangen fördes i samband med att utskottet tog fram sin rapport Om krisen eller kriget kommer (2015/16:RFR3) – de satsningar som gjordes på kommunal nivå genom MSB, t.ex. den s.k. Krisberedskapsveckan, samt det lagda regeringsuppdraget till samma myndighet.

I sammanhanget ville utskottet understryka att ett av resultaten av den egna uppföljningen var att det civila försvarets direkta behov sällan beaktas uttryckligen i informationsflödet och att förberedelser för höjd beredskap och krig

krävde utvecklade informationsinsatser. Det var därför glädjande att regeringen också valt att peka på detta i det lagda regeringsuppdraget till MSB.

Mot bakgrund av det anförda ansåg inte utskottet att det fanns skäl för riksdagen att föreslå ytterligare åtgärder på området, särskilt som ett utvecklingsarbete bedrevs på både myndighetsnivå och kommunal nivå. De aktuella motionsyrkandena avstyrktes.

Pågående arbete

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), understryker Försvarsberedningen:

Den enskildes eget ansvarstagande utgör en viktig del av samhällets samlade förmåga att motstå och lindra konsekvenser av störningar i försörjningen. Med god kunskap och beredskap hos individen kan det offentliga inriktade insatserna på att stödja de som befinner sig i nöd och saknar förutsättningar att själva hantera en sådan situation. Försvarsberedningen anser att den enskilde har ett ansvar givet de omständigheter som råder i kris och krig och föreslår att individen ska ha en beredskap för att klara en vecka utan stöd från det offentliga. Detta kräver förberedelser.

Det är också centralt att människor samarbetar med varandra för att klara den egna försörjningen och säkerheten, menar Försvarsberedningen som vidare framhåller att ”informationsspridning om totalförsvaret utgör en del av verksamheten för de frivilliga försvarsorganisationerna. Flera av organisationerna arbetar för att öka enskilda människors förmåga vid kriser och krig”.

Den 1 mars 2018 lämnade MSB in sin slutredovisning av ett regeringsuppdrag. I redovisningen ingår flera satsningar för att öka privatpersoners kunskap om krisberedskap, höjd beredskap och ytterst krig. MSB anger att vårens stora satsning blir broschyren Om krisen eller kriget kommer. Tyngdpunkten i innehållet ligger på hur människor kan förbereda sig för att kunna se till grundläggande behov när viktiga funktioner i samhället inte fungerar som vanligt. Den skickas ut till alla 4,8 miljoner hushåll i Sverige i samband med den nationella kampanjen Krisberedskapsveckan, den 28 maj–3 juni. Broschyren kommer att följas upp med en undersökning om vilken effekt informationen har haft. Frågor om höjd beredskap, totalförsvaret och hur många som förbättrat sin egen krisberedskap kommer att ingå där. Som ett komplement till informationen i broschyren kommer webbplatsen dinsakerhet.se att erbjuda film, poddradio, checklistor och översättningar.

Krisinformation.se är en annan webbplats som drivs av MSB. Webbplatsen förmedlar information från myndigheter och andra ansvariga om hur de hanterar olika kriser före, under och efter krisen. Webbplatsen riktar sig till allmänhet och medier och ska underlätta att hitta till den information man söker. Krisinformation.se presenterade i februari 2017 en ny app där man förutom t.ex. varningar från SMHI och trafikmeddelanden från Trafikverket även kan finna checklistor för hur man kan förbereda sig för allvarliga händelser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med Försvarsberedningen om att den enskildes eget ansvarstagande utgör en viktig del av samhällets samlade förmåga att motstå och lindra konsekvenser av kriser och krig. Utskottet välkomnar därför MSB:s satsningar på att öka människors kunskap om förberedelser inför kriser och krig samt den inriktning som Försvarsberedningen pekar på, t.ex. att den enskilde ska kunna klara en vecka utan stöd från det offentliga i en kris- eller krigssituation.

De frivilliga försvarsorganisationernas utbildande roll understryks också av utskottet som sammantaget anser att motionärernas intentioner i huvudsak är tillgodosedda genom det ovan nämnda och att det inte heller finns skäl att föregripa Försvarsberedningens slutrapport eller regeringens beredning av föreslagna åtgärder. Följaktligen finns det för närvarande inte skäl för utskottet att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om den enskildes ansvar och beredskap. Motionsyrkandena avstyrks.

Krisinformation till allmänheten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om krisinformation till allmänheten.

Motionen

Marta Obminska (M) anför i motion 2017/18:2479 att det är avgörande att rätt information kommer ut så snabbt som möjligt vid allvarliga händelser och kriser. Människor måste få veta vad de ska göra och hur de ska bete sig samt inte missledas av felaktig information. Mot bakgrund av terrorattacken på Drottninggatan i Stockholm i april 2017 och misstag i fråga om funktionen Viktig meddelande till allmänheten (VMA) föreslås i motionen att det bör ses över vad som krävs för att relevant krisinformation ska nå rätt målgrupp så effektivt som möjligt (yrkande 1).

Bakgrund

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat en proposition om de lagändringar som krävdes för att viktiga meddelanden till allmänheten skulle kunna skickas till mobiltelefoner som använts i ett område som drabbats av en olycka eller någon annan allvarlig händelse, inte bara till fasta telefoner och till mobilabonenter som har registrerad adress i det drabbade området. Förslaget innebar att mobiloperatörer skulle bli skyldiga att avgiftsfritt medverka till att förmedla med-

delandena och för det ändamålet få rätt att behandla bl.a. uppgifter om mobiltelefoners position. Det föreslogs även bestämmelser om när uppgifterna skulle utplånas. Propositionen tillstyrktes i sin helhet av utskottet (prop. 2016/17:113, bet. 2016/17:FöU12, rskr. 2016/17:258).

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) anges regeringens syn att SOS Alarms krisberedskapsorganisation fortsätter att utvecklas med bl.a. övning av hela organisationen under ledning av MSB och Försvarsmakten. SOS Alarm lyfter fram samverkansinitiativ på lokal, regional och nationell nivå som viktiga faktorer för att förstärka förmågan att hantera större händelser. SOS Alarm har t.ex. deltagit i arbetet med att koppla ihop Rakelsystemet med norska Nödnett. Genom bl.a. 112-rådet har samverkan skett i viktiga aktuella frågor som t.ex. Polismyndighetens nya organisation, krisinformationsnumret 113 13, VMA-meddelanden, journumret 116 000 för försvunna barn och eCall för fordonsnödanrop.

MSB driver också webbplatsen krisinformation.se som förmedlar information från myndigheter och andra ansvariga om hur de hanterar olika kriser före, under och efter krisen. Webbplatsen riktar sig till allmänhet och medier och ska underlätta att hitta till den information man söker. Krisinformation.se presenterade i februari 2017 en ny app där man förutom t.ex. varningar från SMHI och trafikmeddelanden från Trafikverket även kan finna checklistor för hur man kan förbereda sig för allvarliga händelser.

I MSB:s årsredovisning för 2017 (publ. MSB1172) anges hur myndigheten, tillsammans med Socialstyrelsen, Polisen, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samt aktörer på regional och lokal nivå, har arbetat med en vägledning för att olika blåljusorganisationer ska kunna samordna och samarbeta bättre. I samband med att vägledningen utarbetats inträffade händelserna på Drottninggatan i april 2017. Erfarenheterna från den händelsen har tagits in i vägledningen som kommer att vara färdig under första kvartalet 2018.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser det som mycket viktigt att relevant krisinformation kan nå rätt målgrupp så effektivt som möjligt i en krissituation. Av det skälet har utskottet tidigare föreslagit att regeringens proposition om viktiga meddelanden till allmänheten via telefon skulle bifallas av riksdagen, vilket sedermera kom att ske. I dag kan alltså varningsmeddelanden skickas via sms till mobiltelefoner som använts i ett område som drabbats av en olycka eller någon annan allvarlig händelse, inte bara till fasta telefoner och till mobilabbonenter som har en registrerad adress i det drabbade området. Denna möjlighet, tillsammans med den övriga utveckling som regeringen beskriver i sin budgetproposition för 2018, samt MSB:s beskrivning av utvecklingen i sin årsredovisning, gör att utskottet inte ser skäl till att föreslå ytterligare åtgärder på området för närvarande. Motionsyrkandet avstyrks.

De frivilliga försvarsorganisationerna och andra frivilliga aktörer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om de frivilliga försvarsorganisationerna och andra frivilliga aktörer.

Jämför reservation 15 (M), 16 (C) och 17 (KD).

Motionerna

Hans Wallmark m.fl. (M) anför i motion 2017/18:3221 att det finns en stor utvecklingspotential när det gäller de frivilliga försvarsorganisationerna och krisberedskapen. Det handlar om att organisationerna kan bidra till att skapa en medvetenhet om risker i samhället och vilka förutsättningar som finns att hantera dem. Dessa organisationers betydelse ökar ytterligare mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läget. Motionärerna föreslår därför att behoven bör kartläggas och att de frivilliga försvarsorganisationerna bör ges en starkare roll i krisberedskapen (yrkande 9).

I motion 2017/18:1186 menar Gunilla Nordgren (M) att det civila samhällets olika organisationer för frivillig försvarsverksamhet är av stor betydelse för ett brett och förankrat totalförsvar och för den samlade försvarsförmågan. Verksamheten har t.ex. en stor och viktig roll när det gäller att rekrytera, utbilda och organisera kompetens för basarbetet på lokal nivå inom befolkningsskyddet. Motionären föreslår att ett modernt totalförsvar bör ha ett mer utvecklat samarbete med den frivilliga försvarsverksamheten som är tydligt anpassat efter dagens behov.

Daniel Bäckström m.fl. (C) hävdar i motion 2017/18:3765 att svensk krisberedskap och svenskt totalförsvar är beroende av civilsamhället och ett frivilligengagemang bland befolkningen. Det kan röra sig om allt från hemvärdet till lottakåren, bilkåristerna och Blå stjärnan till engagemang i exempelvis Missing People och Röda Korset. Det bevitnade frivilliga engagemanget är oerhört positivt och måste fångas upp och säkerställas både på individ- och organisationsnivå, också ekonomiskt, anser motionärerna som föreslår en större och tydligare roll för civilsamhället och frivilligorganisationerna i händelse av kris och krig. Dessa bör involveras tidigt för att på bästa sätt kunna användas när något större händer och de ordinarie resurserna inte räcker till. Motionärerna föreslår att avtal mellan det offentliga och frivilligorganisationer bör slutas för att göra detta möjligt (yrkande 15).

I motionen föreslås också att man utöver redan överenskomna förstärkningar bör se över möjligheterna att på sikt öka stödet till de frivilliga försvarsorganisationerna, med betoning på nationella uppgifter vid höjd beredskap (yrkande 17).

Mikael Oscarsson m.fl. (KD) understryker i motion 2017/18:3827 (yrkande 4) och i motion 2017/18:3829 (yrkande 6) att frivilligorganisationerna är en

vital del i försvarsarbetet. Motionärerna föreslår att man bör underlätta organisationernas arbete genom att ge dem de förutsättningar som krävs för att deras högkvalitativa arbete ska kunna fortsätta att utvecklas.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU7 ansåg utskottet att ett ökat fokus på den enskildes ansvar och krisberedskap låg i tiden, bl.a. mot bakgrund av omvärldsutvecklingen. Likt regeringen, Försvarsberedningen, MSB och Försvarsmakten tidigare hade uttryckt ansåg utskottet att de frivilliga försvarsorganisationerna har en viktig roll i att skapa en folkförankring och stärka den enskildes förmåga i detta sammanhang. Utskottet ansåg att det fanns behov av att analysera vilka ansvarsområden och vilka uppgifter inom det civila försvaret och krisberedskapen som bäst kunde mötas av frivilliga krafter. Utifrån en sådan analys borde sedan en målsättning för frivilligt engagemang i anslutning till samhällets säkerhet kunna formuleras. Försvarsberedningens påbörjade arbete inför nästa inriktningsbeslut ansågs centralt i detta hänseende.

Utskottet ansåg vidare att det fanns potential för berörda centrala myndigheter, kommuner och landsting att i större utsträckning eftersträva en högre grad av samverkan med berörda frivilligorganisationer för att ta till vara de frivilligas engagemang såväl under fredstida kriser som under höjd beredskap, exempel-vis för att snabbt kunna nå frivilligresurserna när en händelse väl inträffar. Även samverkan mellan frivilligorganisationerna borde eftersträvas, vilket var ett av de behov som bl.a. uppföljningen av hanteringen av flyktingsituationen hösten 2015 visade på. Utskottet såg inte skäl till att föreslå några ytterligare åtgärder vid rådande tillfälle.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) anger regeringen att frivilligperspektivet behöver omhändertas i det fortsatta arbetet med det civila försvaret då frivilligorganisationerna utgör en god resurs för förankring och bidrar med sin kompetens till en stärkt förmåga i samhället. För att stärka förmågan hos bevakningsansvariga myndigheter och andra aktörer inom civilt försvar tillför regeringen permanenta medel, vilket för återstoden av innevarande försvarsinriktningsperiod (2018–2020) motsvarar totalt 1,3 miljarder kronor. Medlen ska bl.a. tillföras frivilliga försvarsorganisationer.

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), betonar Försvarsberedningen följande:

De frivilliga försvarsorganisationerna har en viktig roll i totalförsvaret. Genom att förmedla kunskap och kompetens, stärka engagemanget för totalförsvaret och utveckla samhällets funktionalitet under höjd beredskap och krig bidrar de frivilliga försvarsorganisationerna till det militära och civila försvaret. Detta stärker även krisberedskapen.

Regeringen bör ge Försvarsmakten och MSB i uppdrag att gemensamt göra en översyn av hur de frivilliga försvarsorganisationerna kan bidra till totalförsvaret och i dialog med organisationerna verka för att utveckla frivilligverksamheten så att den kan möta nya behov av rekrytering, utbildning, övning i såväl det militära som det civila försvaret.

Försvarsmakten och MSB måste planera för hur ansvariga samhällsaktörer ska kunna ta emot, utbilda och organisera spontanfrivilliga i totalförsvaret i händelse av en säkerhetspolitisk kris eller krig. De frivilliga försvarsorganisationerna bör ha en tydlig roll i en sådan planering.

I planeringen för mottagande och omhändertagande av utrymda personer från andra delar av landet och flyktingar från andra länder kan de frivilliga försvarsorganisationerna också ha en viktig roll. Försvarsberedningen konstaterar att det finns många viktiga lärdomar att dra från flyktingkrisen under hösten 2015, även för totalförsvaret.

Försvarsberedningen understryker ”vikten av att de frivilliga försvarsorganisationerna bereds möjligheter och resurser att snabbt möta denna nya kravbild”.

I den rapport som Försvarsmakten och MSB presenterade i juni 2016, Sverige kommer att möta utmaningarna – Gemensamma grunder (grundsyn) för en sammanhängande planering för totalförsvaret (FM2016-13584:3, MSB2016-25), framhåller myndigheterna att under samhällsstörningar utgörs en viktig resurs också av de frivilliga försvarsorganisationerna.

Försvarsmakten presenterade i januari 2018 rapporten Frivilliga försvarsorganisationers roll i Försvarsmakten (FM2017-24504:1). Totalförsvarsperspektivet analyseras inte i studien men en renodlad finansieringsmodell föreslås för att täcka Försvarsmaktens behov av de frivilliga försvarsorganisationerna. Vikten av samordning med MSB betonas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar Försvarsberedningens förslag om att ge Försvarsmakten och MSB i uppdrag att gemensamt göra en översyn av hur de frivilliga försvarsorganisationerna kan bidra till totalförsvaret. De frivilliga försvarsorganisationerna spelar alltså en viktig roll inför och under en kris eller ett krig. Utskottet ser också positivt på de extra medel regeringen bl.a. tillför de frivilliga försvarsorganisationerna för att stärka det civila försvaret. Utskottet anser att motionärernas intentioner därmed är tillgodosedda i huvudsak.

I väntan på Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder finns det för närvarande följaktligen inte skäl för utskottet att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om de frivilliga försvarsorganisationerna och andra frivilliga aktörer. Motionsyrkandena avstyrks.

Skyddsrum

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om skyddsrum.
Jämför reservation 18 (SD).

Motionerna

Anders Hansson (M) anför i motion 2017/18:2007 att fastighetsägarnas skyldighet att kontrollera sina skyddsrum uppfylls i mycket liten grad och att det råder allvarliga brister i underhåll. MSB har uppdraget att genom kontroller se till så att beståndet av skyddsrum underhålls så att skyddsförmågan behålls men detta sker inte i tillräckligt hög grad, menar motionären som föreslår att möjligheten att införa en skyddsrumavgift i syfte att öka antalet skyddsruminspektioner bör ses över.

I motion 2017/18:2971 av Gunilla Nordgren (M) understryks att under de senaste 15 åren har det inte byggts några nya skyddsrum trots befolkningstillväxten. Dessutom finns inte de nuvarande skyddsrummen alltid där behoven finns. Därutöver saknas en organisation eller personal med särskild utbildning för att iordningsställa vanliga skyddsrum. I dag finns ca 65 000 skyddsrum i Sverige som gemensamt inrymmer omkring 7 miljoner personer. Mot bakgrund av omvärldsläget behöver Sverige börja bygga fler skyddsrum för att säkerställa en handlingsberedskap, menar motionären. Det behövs även en samlad organisation som ansvarar för driftsättning av skyddsrum och information till allmänheten om skyddsrummens placering. Motionären föreslår sammanfattningsvis att behovet av ett stärkt befolkningsskydd som är anpassat till nutida förhållanden bör ses över.

Bakgrund*Tidigare behandling*

I betänkande 2016/17:FöU7 vidhöll utskottet, liksom i betänkande 2014/15:FöU11 och 2015/16:FöU7, att behovet av skyddsrum borde analyseras inom ramen för det fortsatta arbetet med att utveckla det civila försvaret. Utskottet hänvisade till att regeringen tidigare bl.a. hade beslutat om planeringsanvisningar för detta och att Försvarsberedningen vid tillfället precis hade inlett sitt arbete. Utskottet ansåg att först när dessa arbeten kommit en bit på väg borde man ta upp frågan om regelverket för kostnadsfördelningen mellan staten och de berörda fastighetsägarna och en eventuell skyddsrumavgift.

Utskottet vidhöll också att det även fortsättningsvis skulle finnas en lagstiftning som reglerar såväl hanteringen av befintliga skyddsrum som produktionen av nya skyddsrum. Utskottet ville inte föregripa det arbete som bedrevs och avstyrkte därför den aktuella motionen.

Pågående arbete

MSB redovisar att det i Sverige i dag finns drygt 65 000 skyddsrum med tillsammans ungefär sju miljoner skyddsplatser. Dessa skyddsrum finns spridda i den vanliga bebyggelsen och används i fredstid av respektive fastighetsägare som helt vanliga lokaler. MSB har uppdraget att genom kontroller se till så att beståndet av skyddsrum vårdas och vidmakthålls på en sådan nivå att skyddsförmågan inte försämras. Det är respektive fastighetsägare som har underhållsansvaret, och om en kontroll visar på brister så blir ägaren ålagd att åtgärda dem. För vissa åtgärder betalas statlig ersättning, och för andra måste ägaren stå för kostnaden själv.

I september 2017 redovisades regeringens uppdrag i MSB:s regleringsbrev för 2017: Befolkningsskyddets förmåga och anpassning till nutida förhållanden (MSB dnr 2017-695). I rapporten skriver MSB bl.a. att man anser att befintliga skyddsrumstillgångar bör bevaras i så stor utsträckning som möjligt. Det behöver tas fram mer underlag för att ta ställning till behovet av nyproduktion av skyddsrum. Prioritet ska ges till militärstrategiskt viktiga områden.

MSB bedriver vidare ett arbete med att uppdatera och kvalitetssäkra alla styrdokument, rutiner och processer som hör till skyddsrumsversamheten. Med detta utvecklingsarbete som grund kommer MSB att intensifiera sitt arbete med att säkerställa att upptäckta brister i skyddsförmåga som beror på eftersatt underhåll åtgärdas av fastighetsägarna.

MSB avser att ta fram en övergripande inriktning för den egna skyddsrumsversamheten på längre sikt, baserad på en fortsatt analys av behoven och hur de medel som ställs till förfogande kan användas effektivast.

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), uttrycker Försvarsberedningen följande:

Det krävs en inventering av skyddsrumbeståndet och möjligheterna att nyttja andra skyddade utrymmen som kan ge ett tillräckligt skydd. Skyddade utrymmen kan vara tunnelbanor och andra underjordiska anläggningar. För att ha en fungerande skyddsrumorganisation krävs också bl.a. ett effektivt förvarningssystem, organisation och beredskap för att med kort varsel iordningställa skyddsrum och skyddade utrymmen, en utökad kontrollverksamhet samt information om hur man uppsöker skyddsrum och skyddade utrymmen.

Försvarsberedningen anser vidare att ”befintliga skyddsrum ska iståndsättas” och att ”nybyggnation av skyddsrum i perioden 2021–2025 begränsas och i huvudsak genomförs i områden som bedöms särskilt utsatta i händelse av krig i samband med nyproduktion av byggnader” samt att ”en mer omfattande skyddsrumsversamhet i enlighet med vad Försvarsberedningen föreslår kommer att kräva att uppgifter fördelas från MSB till framför allt kommunerna. Därmed behöver skyddsrumslagstiftningen ses över”.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med Försvarsberedningen om vikten av ett adekvat skyddsrumbestånd utifrån det civila försvarets behov, med tillhörande förvarningssystem, organisation, kontrollverksamhet etc. Utskottet välkomnar därför bl.a. förslagen om iståndsättande respektive nybyggnation av skyddsrum efter en inventeringsfas. Utskottet ser därför positivt på MSB:s utvecklingsarbete och den bas det bildar för framtiden.

Utskottet anser fortfarande att först när arbetet kommit en bit längre på väg bör man ta upp frågan om regelverket för kostnadsfördelningen mellan staten och de berörda fastighetsägarna och en eventuell skyddsrumavgift.

Utskottet anser inte att det för närvarande finns skäl att föregripa Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder genom att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om skyddsrum. Motionsyrkandena avstyrks.

Säljstopp av viktiga anläggningar till skydd för befolkningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om säljstopp av viktiga anläggningar till skydd för befolkningen.

Jämför reservation 19 (SD).

Motionen

Finn Bengtsson (M) föreslår i motion 2017/18:1767 att det mot bakgrund av det rådande omvärldsläget bör ses över om ett omedelbart säljstopp av viktiga anläggningar till skydd för befolkningen i kris- eller krigstider kan genomföras för att spara tid och skattebetalarnas pengar.

Bakgrund

Pågående arbete

I MSB:s rapport Befolkningsskyddets förmåga och anpassning till nutida förhållanden (MSB dnr 2017-695, september 2017) anger myndigheten bl.a. att skyddsrumbeståndet för närvarande är av sådan ålder och karaktär att många av de byggnader där skyddsrummen är belägna står i begrepp att byggas om eller moderniseras. Om det ska ske en nybyggnation av skyddsrum, eller om vissa delar av beståndet kan avvecklas, ersättas eller kompletteras med exempelvis skyddade utrymmen, bör bli föremål för fortsatt prövning. MSB anser för sin del att de befintliga skyddsrumstillgångarna bör bevaras i så stor utsträckning som det är möjligt och rimligt med hänsyn till kostnader och behov samt andra motstående intressen.

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), uttrycker Försvarsberedningen att ”det krävs en inventering av skyddsrumbeståndet och möjligheterna att nyttja andra skyddade utrymmen som kan ge ett tillräckligt skydd. Skyddade utrymmen kan vara tunnelbanor och andra underjordiska anläggningar”. Försvarsberedningen anser vidare att ”befintliga skyddsrum ska iståndsättas”.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med Försvarsberedningen om vikten av ett adekvat skyddsrumbestånd utifrån det civila försvarets behov. Utskottet välkomnar därför bl.a. förslagen om iståndsättande respektive nybyggnation av skyddsrum efter en inventerings- och prövningsfas.

I väntan på Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder finns det för närvarande inte skäl för utskottet att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om viktiga anläggningar till skydd för befolkningen. Motionen avstyrks.

Skydd av samhällsviktig infrastruktur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om skydd av samhällsviktig infrastruktur.

Jämför reservation 20 (SD) och 21 (C).

Motionerna

Daniel Bäckström m.fl. (C) anför i motion 2017/18:3765 att en utmaning i dag är att det i stor utsträckning saknas krav från staten på funktionalitet hos samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur vid kriser och höjd beredskap samt att det inte är möjligt att prioritera kritiska leveranser till samhällsviktiga verksamheter. I motionen föreslås därför att funktionalitetskrav och leveranskrav i fråga om samhällsviktig verksamhet bör tas fram (yrkande 8).

Mot bakgrund av lastbilsolyckan på Södertäljebron sommaren 2016 understryker motionärerna vikten av att det finns såväl en robust infrastruktur som reservalternativ som snabbt kan tas i bruk när någonting inträffar. Alla ansvariga aktörer har ett gemensamt och enskilt ansvar att i sina risk- och sårbarhetsanalyser identifiera både samhällsviktig infrastruktur och samhällsviktig verksamhet, och visa vilka sårbarheter, hot och risker dessa står inför. Kortsiktiga och långsiktiga lösningar som är hållbara ur olika sammanvägda perspektiv, såsom klimatperspektiv, säkerhetsperspektiv och ekonomiska perspektiv, behöver tas fram. Sammanfattningsvis föreslår motionärerna att arbetet för en framtidssäkrad och robust infrastruktur bör stärkas (yrkande 22).

I motion 2017/18:3833 skriver Jessica Rosencrantz m.fl. (M) att dådet på Drottninggatan i Stockholm i april 2017 visade på sårbarheten i vårt öppna samhälle vad gäller hotet från terrorismen och att samhällets infrastruktur utgör attraktiva mål för terrorister. I motionen föreslås att skyddet av transportsystemet bör stärkas med anledning av det ökade terrorhotet (yrkande 7).

Robert Halef m.fl. (KD) anför i motion 2017/18:3766 att det mot bakgrund av det ökande hotet från terrorism finns anledning att öka skyddet och tryggheten på olika samlingsplatser, däribland gågator, vägar, resecentrum, järnvägsstationer, hamnar och flygplatser. Motionärerna föreslår att Trafikverket bör ges i uppdrag att i samarbete med kommuner och landsting arbeta fram en åtgärdsplan för att öka tryggheten och säkerheten inom sitt infrastrukturuområde och göra den mindre sårbar för sabotage och terror (yrkande 55).

I motion 2017/18:1621 föreslår Mikael Jansson m.fl. (SD) att skalskyddet mot fredstida och krigstida sabotage mot den storskaliga vattenkraften och kärnkraften bör stärkas, t.ex. genom att det lagstiftas om särskilda skyddsregler och att säkerhetszonerna runt verken ges en större radie (yrkande 2).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU7 ansåg utskottet att Regeringskansliets beredning av betänkandet om en ny säkerhetsskyddslag samt den parlamentariskt sammansatta kommittén, som bl.a. ska se över skyddslagen, inte motiverade att fler åtgärder behövde vidtas från riksdagens sida i fråga om skydd av samhällsviktig verksamhet. Genom att bl.a. låta säkerhetsskyddsåtgärderna – dvs. informationssäkerhet, fysisk säkerhet och personalsäkerhet – samverka enligt den genomförda utredningens förslag, ansåg utskottet att det borde skapas möjligheter för ett sammanhållet system för skydd av säkerhetskänslig verksamhet. Regeringens aviserade proposition om skydd av kärnanläggningar vid antagonistiska hot var ytterligare ett argument för att ett arbete pågår som inte borde föregripas av riksdagen.

Pågående arbete

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), uttrycker Försvarsberedningen:

Det är av stor vikt att samhällsviktiga funktioner t.ex. elförsörjningen, telefonnätet, väg- och järnvägsnätet, sjö- och flygtransporter, finansiella tjänster och sjukvård kan upprätthållas i tillräcklig omfattning även under krig.

— — —

En indelning av de bevakningsansvariga myndigheterna i samhällssektorer utgör en mer lämplig struktur för beredskapsplanering. Inom varje sektor bör en sektorsansvarig myndighet utses. En sektorsansvarig myndighet ska ges tydligt ansvar och resurser att samordna verksamheten inom sektorn,

såväl i fred som under höjd beredskap. I detta arbete ingår bl.a. att samordna beredskapsförberedelser och åtgärder (såväl för krisberedskap som för höjd beredskap), samordna och genomföra operativ planläggning, svara för att personal utbildas och för att övningar genomförs. [– –] I arbetet bör också ingå att till regeringen lämna förslag på prioriteringar mellan verksamheter inom sektorn ur totalförsvarsynpunkt. Denna struktur kan liknas vid den funktionsindelning som fanns i totalförsvaret 1986–2002.

Att hålla samman planeringen i sektorer, som innefattar samhällsviktiga verksamheter som behöver upprätthållas under kriser och höjd beredskap, utgör en mer passande ram för arbetet. Detta är också en lämpligare struktur för samordning under höjd beredskap.

– – –

Näringslivet utför en stor del av den samhällsviktiga verksamhet som i dag bedrivs. Det är därför avgörande att näringslivets aktörer engageras i planeringen för totalförsvaret på alla nivåer.

– – –

Ett utvecklat civilt försvar i enlighet med beredningens förslag kräver en möjlighet att med stöd av civilplikt kunna krigsplacera viss personal med relevant kompetens.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) bedömer regeringen att bl.a. MSB:s arbete med kontinuitet av samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur har bidragit till målet för civilt försvar att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna.

Regeringen beslutade i mars 2017 att låta en parlamentarisk kommitté se över vilka författningsändringar som kan behöva göras för att bättre kunna värna totalförsvarets intressen på olika områden i samhället (dir. 2017:31). Senast den 6 april 2018 ska kommittén lämna en delredovisning till regeringen av de frågor som rör skyddslagstiftningen, med eventuella författningsförslag. Uppdraget ska i övriga delar slutredovisas senast den 1 april 2019.

Regeringen överlämnade i februari 2018 propositionen Ett modernt och stärkt skydd för Sveriges säkerhet – ny säkerhetsskyddslag (prop. 2017/18:89) till riksdagen. Den nya lagen förtydligar kraven på skydd av säkerhetskänslig verksamhet, alltså Sveriges mest skyddsvärda verksamheter, och innebär en förstärkning av skyddet mot bl.a. spioneri och sabotage. Lagen kommer att gälla för verksamheter som drivs i såväl offentlig som privat regi, och berörda aktörer kan söka stöd och råd från Säkerhetspolisen och Försvarsmakten och övriga tillsynsmyndigheter. Den nya säkerhetsskyddslagen föreslås träda i kraft den 1 april 2019.

Regeringen presenterade också i februari propositionen En skärpt straffrättslig reglering av obehörigt tillträde till skyddsobjekt (prop. 2017/18:102). Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2018.

Säkerhetspolisen redovisade i februari 2018 regeringsuppdraget om en fördjupad bild av arbetet med säkerhetsskydd hos de myndigheter som har mest skyddsvärd verksamhet (dnr 2017-25007-5). Slutredovisningen underströk vikten av att medvetandegöra myndigheter och andra berörda om behovet av

rätt balans mellan Sveriges säkerhet och andra prioriteringar, och att myndigheter bör prioritera säkerhetsarbete högre, stärka sin beställarkompetens för att kunna hantera säkerhetsfrågor kopplade till utkontraktering samt förbättra den kontinuerliga säkerhetsprovningen av sin personal.

Regeringen har dessutom gett en särskild utredare i uppdrag att bl.a. kartlägga behovet av att förebygga att säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller i övrigt säkerhetskänslig verksamhet utsätts för risker i samband med utkontraktering, upplåtelse eller överlåtelse av sådan verksamhet och föreslå åtgärder. Uppdraget ska redovisas senast den 1 maj 2018 (dir. 2017:32).

Enligt regeringens Delrapport över genomförandet av Nationella säkerhetsstrategin (januari 2018) har Trafikverket under året – i linje med inriktningen i den nationella säkerhetsstrategin – fått ansvar för övergripande samordning och planering av krisberedskap och det civila försvaret inom transportområdet. Det har lett till bättre förutsättningar för planering och samverkan mellan myndigheter och med näringslivet, enligt regeringen. Bakgrunden är den rapport som Trafikverket, Transportstyrelsen, Luftfartsverket och Sjöfartsverket lämnat om ansvar och roller för krisberedskap och planering inför och vid höjd beredskap. Där beskrivs vissa brister i ansvarsfördelningen, t.ex. att det saknats en myndighet med samlat ansvar för övergripande beredskapsplanering för transportområdet.

Trafikverket har även haft ett särskilt deluppdrag om krisberedskap och totalförsvaret på infrastrukturområdet, vilket ingår i ett uppdrag som innebär att Trafikverket för perioden fram till 2029 ska föreslå vad som bör göras för att vidmakthålla och utveckla den statliga transportinfrastrukturen inom en given ekonomisk ram. Trafikverkets förslag har redovisats och remitterats och bereds nu inför regeringens beslut om ny nationell plan för 2018–2029. Som en del av detta arbete har en särskild redovisning lämnats om krisberedskap och totalförsvaret.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med vad regeringen uttrycker i den nationella säkerhetsstrategin 2017, t.ex. att det i Sveriges nationella intressen för sin säkerhet ingår att säkra försörjning och skydd av samhällsviktiga funktioner. Utskottet finner att Försvarsberedningens betoning på vikten av att samhällsviktiga funktioner kan upprätthållas i tillräcklig omfattning även under höjd beredskap och krig ligger i tiden. Förslaget om en indelning av de bevakningsansvariga myndigheterna i samhällssektorer som en mer lämplig struktur för beredskapsplanering är därför positivt. Utskottet anser sammantaget att motionärernas intentioner är tillgodosedda i huvudsak genom det ovan nämnda.

Utskottet anser följaktligen inte att det finns skäl att föregripa Försvarsberedningens slutrapport, regeringens beredning av föreslagna åtgärder i denna, övriga utredningar och uppdrag samt riksdagens beredning av nyligen lagda propositioner, genom att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om skydd av samhällsviktig infrastruktur. Motionsyrkandena avstyrks.

Elberedskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om elberedskap.
Jämför reservation 22 (SD).

Motionerna

Penilla Gunther m.fl. (KD) menar i motion 2017/18:3748 att då tillgången till el är väsentlig i vårt samhälle kan det vara enkelt att utsätta ett land för stora påfrestningar när varken it-infrastruktur eller annan infrastruktur fungerar på grund av att elektriciteten inte fungerar. I motionen föreslås att Energimyndigheten och Svenska kraftnät bör ges i uppdrag att se över säkerheten och risken att utsättas för angrepp på elnäten runt om i Sverige och vilken beredskap de lokala nätägarna bör ha om det sker oförutsedda händelser (yrkande 6).

I motion 2017/18:1621 av Mikael Jansson m.fl. (SD) anförs att olika elkraftskonsumenter är olika beroende av säker el och att oacceptabla konsekvenser kan uppstå snabbt för samhällsviktig verksamhet vid elavbrott. Med hjälp av modern styrteknik kan olika användare sättas i prioriteringsordning vid brist på el. Motionärerna föreslår därför att behovet av särskilda reservkraftnät bör tillfredsställas eftersom forskning visar att sådana med en viss radie är kostnadseffektiva när det finns flera samhällsviktiga verksamheter nära varandra (yrkande 1).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU7 önskade utskottet betona – liksom man tidigare gjort i betänkandena 2013/14:FöU11, 2014/15:FöU6 och 2015/16:FöU7 – att det grundläggande ansvaret för elsäkerhet vid anläggningar där det bedrivs samhällsviktig verksamhet ligger på respektive anläggningsinnehavare. Förutom det som regleras i lagar som elberedskapslagen (1997:288) och ellagen (1997:857) ansåg utskottet att en rad åtgärder ändå hade vidtagits de senaste åren på nationell nivå för att förebygga, motstå och hantera störningar i elförsörjningen för att Sverige som helhet skulle ha goda förutsättningar att kontinuerligt kunna upprätthålla samhällsviktig verksamhet. Mot bakgrund av det arbete som redan bedrevs på området fann utskottet därför inte skäl för riksdagen att föreslå ytterligare åtgärder vid det aktuella tillfället. Motionsyrkandet avstyrktes därmed.

Pågående arbete

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), uttrycker Försvarsberedningen följande:

Det är av stor vikt att samhällsviktiga funktioner t.ex. elförsörjningen, telenäten, väg- och järnvägsnäten, sjö- och flygtransporter, finansiella tjänster och sjukvård kan upprätthållas i tillräcklig omfattning även under krig.

— — —

En indelning av de bevakningsansvariga myndigheterna i samhällssektorer utgör en mer lämplig struktur för beredningsplanering.

Försvarsberedningen anger mer specifikt följande när det gäller elberedskap:

Det är svårt och kostsamt att få till ett fullvärdigt fortifikatoriskt skydd av stamnätets infrastruktur. För att säkra elförsörjningen i Sverige vid ett väpnat angrepp konstaterar Försvarsberedningen att det kommer att behöva läggas en ökad tonvikt på oberoende reservkraftförsörjning i beredningsplaneringen hos de aktörer som ansvarar för samhällsviktig verksamhet. Även enskilda hushåll kan komma att behöva säkra den egna elförsörjningen genom exempelvis reservverk. Flera samhällsviktiga verksamheter saknar i dag tillgång till reservkraft och uthålligheten i befintlig reservkraftförsörjning är i flera fall bristfällig. Ungefär hälften av kommunerna saknar exempelvis en planering för hur kommunens egen verksamhet ska försörjas med reservverk vid störningar i elförsörjningen.

Eftersom det nationella stamnätet är sårbart anser Försvarsberedningen att det kan finnas behov av att skapa ökade förutsättningar för lokal produktion och distribution av el som exempelvis genom lokala kraftverk.

— — —

Vid elbrist behöver det finnas en planering för vilka verksamheter som ska prioriteras och hur en eventuell elransonering ska gå till. Styrel har utvecklat för prioritering och av el vid kortsiktig eleffektbrist. [...] Styrel är dock inte utformat för krigets krav och är heller inget ransoneringsverktyg.

[Statens energimyndighet] Energimyndigheten [...] har påbörjat ett arbete med att ta fram nya modeller för ransonering och prioritering av el. Försvarsberedningen betonar vikten av att det på förhand finns rutiner och strukturer för både prioritering och ransonering vid höjd beredskap och föreslår att detta arbete utvecklas vidare.

Överlag anser Försvarsberedningen att ”omställningen till förnybar el även bör kunna ge fördelar ur ett totalförsvarsperspektiv”.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 21) anger regeringen att för att minska riskerna för allvarliga störningar och öka förmågan att hantera allvarliga störningar inom elsektorn har Svenska kraftnät under året genomfört flera aktiviteter tillsammans med elmarknadens aktörer med stöd av anslaget 1:8 Elberedskap.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med Försvarsberedningen om vikten av att säkra elförsörjningen vid ett väpnat angrepp på Sverige, men också vid fredstida olyckor och kriser. Försvarsberedningens redogörelse för att flera samhällsviktiga verksamheter i dag saknar tillgång till reservkraft är oroande, anser utskottet.

Försvarsberedningens inriktning med arbetet, inklusive den föreslagna indelningen av de bevakningsansvariga myndigheterna i samhällssektorer och

förslaget om att utveckla rutiner och strukturer för både prioritering och rationering vid höjd beredskap samt Energimyndighetens och Svenska kraftnäts pågående arbeten, välkomnas därför. Utskottet anser sammantaget att motionärernas intentioner i huvudsak är tillgodosedda genom detta.

Framför allt i väntan på Försvarsberedningens slutrapport, regeringens beredning av föreslagna åtgärder, riksdagens beredning av presenterade lagförslag samt relevanta myndigheters fortsatta utvecklingsarbete finns det för närvarande inte skäl för utskottet att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om elberedskap och reservkraft. Motionsyrkandena avstyrks.

Tillförande av förmåga till brobyggande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om tillförande av förmåga till brobyggande.

Motionen

Kerstin Lundgren (C) anför i motion 2017/18:948 att för att klara livsnerven i hela Stockholmsregionen måste det finnas alternativ till de befintliga broarna i Södertälje. Genom den tydliga satsning som nu sker för att stärka försvarets förmåga och totalförsvarets kraft att stå emot olika angrepp krävs en översyn av hur strategisk infrastruktur alternativt kan säkras. Fördelen med att återuppta verksamheten på det f.d. ingenjörsförbandet Ing 1 i Södertälje är många, enligt motionären som föreslår att det bör tillföras förmåga till brobyggande för att säkra alternativ infrastruktur i det nya totalförsvaret.

Bakgrund

Pågående arbete

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), uttrycks att ”det är av stor vikt att samhällsviktiga funktioner t.ex. elförsörjningen, telenäten, väg- och järnvägsnäten, sjö- och flygtransporter, finansiella tjänster och sjukvård kan upprätthållas i tillräcklig omfattning även under krig” och att ”en indelning av de bevakningsansvariga myndigheterna i samhällssektorer utgör en mer lämplig struktur för beredskapsplanering”.

Trafikverket har informerat utskottet om att myndigheten och dess föregångare har införskaffat beredskapsmateriel, i dag benämnda förstärkningsresurser, för att kunna hantera situationer av akut kriskaraktär och höjd beredskap. Materielen utgörs bl.a. av reservbroar, pontoner för flytande broar och

färjor med framdrivningsenheter, elkraftaggregat samt bandvagnar. Den materiel Trafikverket har är överlag ändamålsenlig och modern, enligt myndigheten. Materielen förvaras i förråd med spridning över landet. Trafikverket beskriver sina största utmaningar på området som följande:

- avsaknad av beskrivning av den förmåga som Trafikverkets förstärkningsresurser behöver ha för höjd beredskap och krig
- brist på kompetens, t.ex. utbildade montageledare
- begränsad uthållighet i en krissituation; för en situation av höjd beredskap saknas i dag både planering och resurser
- osäkerhet om hur transporter av materiel ska ske den dagen någon större oönskad händelse inträffar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet finner för närvarande inte skäl att föregripa Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder genom att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om samhällsviktig infrastruktur, t.ex. tillförande av förmåga till brobyggnad, då både regeringen och Försvarsberedningen betonar att samhällsviktiga funktioner ska kunna upprätthållas i tillräcklig omfattning även vid höjd beredskap och krig, en syn som utskottet delar. Utskottet noterar att Trafikverket ser ut att ha en god grund att stå på för det fortsatta utvecklingsarbetet. Motionen avstyrks.

Livsmedelsberedskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om livsmedelsberedskap.
Jämför reservation 23 (M, C, L, KD) och 24 (SD).

Motionerna

I motion 2017/18:2623 anför Hillevi Larsson m.fl. (S) att allt mindre mat produceras i Sverige och att landet har blivit alltför beroende av import av livsmedel. De företaget som står för leverans av livsmedel är till största delen privata företag och ingen myndighet har i dag ett helhetsansvar för Sveriges livsmedelsförsörjning, understryks vidare. Motionärerna anser att en säker tillgång på livsmedel, oavsett situationen i omvärlden, är grundläggande för tryggheten i Sverige och föreslår därför att möjligheten till ett nationellt krislager bör ses över

Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) lyfter fram i motion 2017/18:3220 att den svenska livsmedelskonsumtionen till stor del består av importerade varor. Säkerhet byggs visserligen tillsammans med andra, inte genom protektionistiska åtgärder, men samtidigt innebär en låg försörjningsgrad av livsmedel en

högre sårbarhet i kris eller krig, menar motionärerna. Det är därför viktigt att genomförandet av regeringens nyligen presenterade livsmedelsstrategi skapar goda förutsättningar för svensk livsmedelsproduktion. Strategin pekar bl.a. på vikten av ökad livsmedelsproduktion som skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad. Sammanfattningsvis föreslås att behovet av livsmedelsförsörjning fortsatt bör ses över (yrkande 2).

I motion 2017/18:1775 av Gunilla Nordgren (M) understryks att en decentraliserad livsmedelsproduktion minskar sårbarheten, ökar försörjningstryggheten och reducerar behovet av transporter av livsmedel. Motionären föreslår således att behovet av en ökad försörjningsberedskap bör ses över (yrkande 1) och att det bör göras en risk- och sårbarhetsanalys som omfattar hela livsmedelskedjan: produktion, import, livsmedelsindustri och distribution, för att Sveriges befolkning ska kunna försörjas i händelse av nöd (yrkande 2).

Betty Malmberg (M) anför i motion 2017/18:3799 att Sverige av tradition har varit ett land som i princip varit självförsörjande på jordbruksprodukter men att situationen i dag är en annan. Motionären föreslår att Sverige i händelse av kris bör ha en högre beredskap än i dag för att försörja befolkningen med livsmedel under längre tid (yrkande 1) och att primärproduktionen av livsmedel bör öka samt att myndigheter och jordbruksnäring bör öka samverkan för att nå detta mål (yrkande 2).

I motion 2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 70, tillika i motion 2017/18:3331 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 19, föreslås att Sveriges självförsörjningsgrad av livsmedel bör öka för att garantera större uthållighet vid internationella kriser.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU7 underströk utskottet, liksom man gjorde i betänkandena 2013/14:FöU11, 2014/15:FöU6 och 2015/16:FöU7, vikten av att Sverige säkerställer flöden av viktiga varor och då främst sin försörjning av livsmedel, inklusive dricksvatten, i en krissituation. Utskottet instämde med regeringen i att hela livsmedelskedjan bör vara så pass robust att man även kan klara allvarliga påfrestningar och störningar med rimliga konsekvenser för samhället. Detta kräver i sin tur en fungerande infrastruktur i form av t.ex. vägar, el, datakommunikation och vattenförsörjning. Hela landet måste kunna försörjas. Regeringens tidigare beslut om att återuppta en sammanhängande planering för totalförsvaret spelar här en viktig roll, uttryckte utskottet. På grund av livsmedels- och dricksvattenområdets komplexitet kräver utvecklingen av leveranssäkerheten och krisberedskapen på området en mycket god samverkan mellan ansvariga aktörer i form av företag, kommuner, länsstyrelser, centrala myndigheter, inklusive Försvarmakten, och branschorganisationer. Det var därför glädjande, enligt utskottet, att propositionen för en livsmedelsstrategi för Sverige betonade vikten av just dessa frågor. De aktuella

motionsyrkandena avstyrktes eftersom utskottet konstaterade att en rad arbeten pågick på området och att det därför inte fanns skäl för riksdagen att föreslå ytterligare åtgärder.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 23) anges det att regeringen finner det angeläget att stärka myndigheternas arbete med civilt försvar inom livsmedelsförsörjningen och därför tillför ytterligare resurser till myndigheterna på området.

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), uttrycker Försvarsberedningen följande:

Sverige behöver bygga upp en livsmedelsberedskap för att kunna förse civilbefolkningen och Försvarsmakten med nödvändiga förnödenheter. I januari 2017 lanserade regeringen den nationella livsmedelsstrategin (prop. 2016/17:104) med sikte mot år 2030.

Det krävs [dock] ytterligare åtgärder med särskilt fokus på livsmedelsberedskapen vid krig för att snabbare säkerställa en tillräcklig livsmedelsförsörjning.

En livsmedelsberedskap behöver byggas främst genom lagerhållning av nödvändiga livsmedel för att klara försörjningen vid en säkerhetspolitisk kris. Privata aktörer har en viktig roll i uppbyggandet av livsmedelsberedskapen.

Regeringen behöver ange en inriktning avseende vilka metoder som ska användas för att öka den svenska livsmedelsberedskapen. Inriktningen bör utgå från en analys av dagens samhällsliga förutsättningar och de förändringar som har skett inom livsmedelsförsörjningen. Berörda offentliga och privata aktörer på central nivå behöver utifrån regeringens inriktning gemensamt planera för hur livsmedelsförsörjningen ska utformas samt hur distributionen inom landet ska säkras.

Försvarsberedningen föreslår att ”sektorsansvarig myndighet enligt beredningens förslag leder arbetet med att stärka livsmedelsberedskapen” samt att ”aktörer [på central nivå] i fredstid även [behöver] fastställa fördelnings- och prioriteringsgrunder som kan användas vid höjd beredskap”.

Slutligen anger Försvarsberedningen följande:

Det yttersta ansvaret för att tillgodose livsmedelsförsörjningen på lokal nivå åligger kommunerna. Nuvarande lagstiftning är inte helt anpassad för att säkerställa att vissa kritiska varor finns att tillgå vid krigsfara eller krig. Det saknas t.ex. krav på privata aktörer som i dag äger livsmedelsproduktionen och distributionen att säkra tillgången på livsmedel i såväl fredstid som vid krig. Försvarsberedningen föreslår att regleringen inom detta område ses över för att tydliggöra både statens och privata aktörers ansvar och roll i livsmedelsförsörjningen.

I sin rapport Livsmedels- och läkemedelsförsörjning – samhället säkerhet och viktiga samhällsfunktioner (RIR 2018:6) är Riksrevisionens sammantagna bedömning att det inte finns tillräckligt tydliga förutsättningar, och inte vidtas tillräckliga åtgärder, för att skapa förutsättningar för livsmedels- och läkemedelsförsörjning vid kris eller under höjd beredskap. Riksrevisionen ser åtminstone tre övergripande områden där det kan ske en utveckling. Det handlar för det första om att förtydliga de styrande ingångsvärden som aktörerna ska beakta i sitt säkerhetsarbete, både när det gäller ansvarsförhållanden och ambitionsnivåer. För det andra kan det ske en utveckling avseende regeringens uppföljning av de båda områdena. För det tredje handlar samhällsfunktioner om många olika aktörer, inte minst privata, med starka beroendeförhållanden. Därför är det viktigt med samverkan av olika slag, för att kunna stärka säkerhetsarbetet inom området, och både regeringen och myndigheterna bör prioritera denna samverkan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar den inriktning som Försvarsberedningen visar på i fråga om livsmedelsförsörjning och instämmer bl.a. i den vikt man lägger vid att en analys bör göras för att fastställa mängden livsmedel som måste finnas tillgänglig för att en tillräcklig nivå av livsmedelsförsörjning ska kunna upprätthållas under en allvarlig säkerhetspolitisk kris som pågår upp till tre månader. Utskottet ser positivt på de extra medel som regeringen tillför myndigheterna på området för att stärka det civila försvaret och anser sammantaget att motionsyrkandena intentioner därmed är tillgodosedda i huvudsak.

I väntan på Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder, samt regeringens behandling av Riksrevisionens rapport, finns det för närvarande inte skäl för utskottet att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om livsmedelsberedskap. Motionsyrkandena avstyrks.

Dricksvattenförsörjning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om dricksvattenförsörjning.
Jämför reservation 25 (SD).

Motionerna

Åsa Coenraads och Annicka Engblom (båda M) anför i motion 2017/18:2910 att Sverige alltid varit bortskämt med god tillgång till dricksvatten, en stabil grundvattennivå och stora dricksvattentäkter men att detta under de senaste åren har förändrats drastiskt, bl.a. på grund av ett förändrat klimat. Motionärerna anför att den nationella vattenkatastrofgruppen, VAKA, spelar en betydande roll som en stödfunktion för kommuner och regioner som drabbats av,

eller kan drabbas av, problem med dricksvattenförsörjning. I motionen framförs att VAKA riskerar att behöva avvecklas då regeringen inte avsätter mer pengar för verksamheten, vilket skulle bli till ett allvarligt problem då ingen annan myndighet har fått det samlade ansvaret för att hjälpa och stödja kommuner och regioner med dricksvatten. Motionärerna föreslår därför att det bör ses över hur frågan om beredkapsresurser kan tillgodoses för den myndighet som ansvarar för dricksvattenförsörjningen (yrkande 1).

Motionärerna menar vidare att de dramatiska förändringarna av både tillgång och kvalitet på dricksvatten i framtiden måste hanteras och samordnas under någon myndighet, t.ex. MSB. Oavsett vilken myndighet som har uppdraget är det rimligt att regeringen säkerställer att det finns tjänligt dricksvatten för medborgarna. I motionen föreslås att behovet av nationell säkerhet för dricksvattenförsörjningen i Sverige bör ses över (yrkande 2).

I motion 2017/18:40 lyfter Penilla Gunther (KD) fram att klimatförändringarna har gjort att även Sverige har drabbats av vattenbrist, speciellt på Gotland och Öland, och det understryks att det nu är dags att sätta förslagen i utredningen En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32) i verket. I motionen föreslås därför att utarbetandet av lokala dricksvattenförsörjningsplaner liksom nödvattenplaner och en översyn av gällande vattenskyddsområden bör göras obligatoriska för kommunerna.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU7 underströk utskottet, liksom man gjorde i betänkandena 2013/14:FöU11, 2014/15:FöU6 och 2015/16:FöU7, vikten av att Sverige säkerställer flöden av viktiga varor och då främst sin försörjning av livsmedel, inklusive dricksvatten, i en krissituation. Regeringens tidigare beslut om att återuppta en sammanhängande planering för totalförsvaret spelar här en viktig roll, uttryckte utskottet. På grund av livsmedels- och dricksvattenområdets komplexitet kräver utvecklingen av leveranssäkerheten och krisberedskapen på området en mycket god samverkan mellan ansvariga aktörer i form av företag, kommuner, länsstyrelser, centrala myndigheter, inklusive Försvarsmakten, och branschorganisationer. Det var därför glädjande, enligt utskottet, att propositionen för en livsmedelsstrategi för Sverige betonade vikten av just dessa frågor. Även resultatet av Regeringskansliets beredning av slutbetänkandet från Dricksvattenutredningen (SOU 2016:32) var ett viktigt ingångsvärde för det fortsatta arbetet, bl.a. för Försvarsberedningens fortsatta arbete. Utskottet fann inte något behov av att vidta ytterligare åtgärder vid det aktuella tillfället.

Pågående arbete

Regeringen gav i februari 2018 Livsmedelsverket i uppdrag att bilda ett nationellt dricksvattenråd bestående av representanter från berörda myndigheter.

Rådets uppgift är att stärka arbetet med att skydda Sveriges värdefulla vatten, från vattentäkt till vattenkran, och skapa goda förutsättningar för att arbeta för en fortsatt trygg dricksvattenförsörjning. Livsmedelsverket samordnar sedan tidigare dricksvattenfrågorna utifrån ett klimatanpassnings- och kris- och beredskapsperspektiv, men i Dricksvattenutredningens betänkande En tryggare vattenförsörjning (SOU 2016:32) påtalades att det behövs ett stärkt skydd och fler förebyggande åtgärder för att skydda dricksvattnet. Livsmedelsverket ska med detta uppdrag utveckla sin samordnande funktion i dricksvattenfrågor och tillsammans med övriga berörda aktörer identifiera vilka uppgifter som rådet ska ha, hur arbetet ska organiseras liksom hur kunskapsutveckling inom ramen för dricksvattenrådet kan bedrivas. Utgångspunkten för arbetet ska vara förslagen i Dricksvattenutredningens betänkande. I det nationella dricksvattenrådet ska utöver Livsmedelsverket även Havs- och vattenmyndigheten, Boverket, Folkhälsomyndigheten, Sveriges geologiska undersökning, Kemikalieinspektionen, Sverige meteorologiska och hydrologiska institut och Trafikverket ingå. Dessutom ska länsstyrelserna representeras. Dricksvattenrådets uppdrag handlar om att arbeta förebyggande. När väl en kris har inträffat är det VAKA, den nationella vattenkatastrofgruppen, som tar över.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 23) understryker regeringen att i den nationella säkerhetsstrategin pekas tillgång till dricksvatten ut som en samhällsviktig funktion. Skyddet av vatten för dricksvattenproduktion behöver stärkas. Regeringen förstärker t.ex. också länsstyrelsernas arbete med förebyggande arbete för att skydda dricksvatten, exempelvis genom inrättande av vattenskyddsområden. Genom att säkerställa resurser till VAKA, som leds av Livsmedelsverket, ges förutsättningar för ett fortsatt nationellt expertstöd vid allvarliga störningar i dricksvattenförsörjningen, anför regeringen.

En proposition om åtgärder för ett bättre dricksvatten är aviserad till mars 2018.

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), betonas ”vikten av att dricksvattenproducenterna fortsätter arbeta för att utöka uthålligheten i de kommunala vattenverken och ledningsnäten”:

I dag finns inget stöd i lagstiftningen för att kräva att kommunerna ska planera för att tillhandahålla en viss mängd dricksvatten per invånare vid olika typer av störningar. Det finns heller ingen lagstiftning som reglerar prioritering av dricksvatten vid begränsad tillgång.

För att kommunen ska kunna säkerställa tillgången till dricksvatten vid höjd beredskap och krig anser Försvarsberedningen att planeringen och logistiken kring dricksvattenförsörjningen bör stärkas hos kommunerna. Förutom att inventera och säkerställa möjligheter till reservvattentäkter konstaterar Försvarsberedningen att det kan finnas behov av att utöka lagerhållning av kemikalier och reservdelar samt säkra tillgången på reservkraft för att säkerställa nödvattenförsörjningen. Olika metoder för att upprätthålla försörjning av dricksvatten i de fall transportmöjligheterna begränsas bör identifieras.

Försvarsberedningen anser att kommunerna i fredstid behöver planera för en prioritering av dricksvattenförsörjningen på den lokala nivån utifrån geografiska och faktiska förhållanden i den egna kommunen. Beredningen konstaterar även att länsstyrelserna vid höjd beredskap kan komma att ha en roll när det gäller att göra prioriteringar av nödvatten mellan kommuner i det egna länet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar den inriktning som Försvarsberedningen visar på i fråga om livsmedelsförsörjning, inklusive dricksvatten, och instämmer bl.a. i den vikt man lägger vid att en analys bör göras för att fastställa mängden livsmedel som måste finnas tillgänglig för att en tillräcklig nivå av livsmedelsförsörjning ska kunna upprätthållas under en allvarlig säkerhetspolitisk kris som pågår upp till tre månader samt behovet av en stärkt planering och logistik kring dricksvattenförsörjningen hos kommunerna. Utskottet ser positivt på att resurser till den nationella vattenkatastrofgruppen (VAKA) säkerställs av regeringen och att ett nationellt dricksvattenråd inrättas. På så sätt omhändertas frågan bättre ur både ett förebyggande och ett hanterande perspektiv. Utskottet anser att motionärernas intentioner därmed är tillgodosedda i huvudsak.

Utskottet anser inte att det för närvarande finns skäl att föregripa Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder genom att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om dricksvattenförsörjning. Motionsyrkandena avstyrks.

Försörjningsberedskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om försörjningsberedskap.

Jämför reservation 26 (M), 27 (C) och 28 (KD).

Motionerna

Hans Wallmark m.fl. (M) anför i motion 2017/18:3222 att den kompetens och de materiella resurser som under det kalla kriget fanns hos offentliga aktörer i dag snarast återfinns hos näringslivet. Dessa resurser bör utnyttjas bättre, anser motionärerna som föreslår att möjligheten för staten att sluta avtal om viss lagerhållning med större privata aktörer, inom t.ex. dagligvaruhandeln, bör ses över (yrkande 35).

I motion 2017/18:3345 skriver Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M), mot bakgrund av det försämrade säkerhetsläget, att det saknas ett samlat samordningsansvar när det gäller försörjningstrygghetsfrågorna i Sverige och föreslår att regeringen bör ge en lämplig myndighet ett tydligare och samlat samordningsansvar för försörjningstrygghetsfrågorna för exempelvis livsmedel och drivmedel (yrkande 5).

Daniel Bäckström m.fl. (C) understryker i motion 2017/18:3765 att den nyligen påbörjade totalförsvarsplaneringen innebär ett ökat fokus på försörjningsfrågor på ett sätt som inte varit aktuellt under lång tid och hänvisar till Försvarsberedningens rapport 2014 där man bedömde att transport och logistik, försörjning av livsmedel, drivmedel, elektricitet och telekommunikationer samt tillgång till sjukvårdsresurser kommer att vara särskilt viktiga områden att arbeta vidare med. Motionärerna föreslår därför att Sverige bör utveckla en god försörjningsförmåga när det gäller samhällsviktiga varor och tjänster i händelse av kris och krig där offentliga aktörer och näringsliv samt enskilda individer tillsammans har en viktig roll (yrkande 10), behovet av att ett helhetsperspektiv med strategier om hur Sveriges försörjningsförmåga ska stärkas bör tillfredsställas (yrkande 11), att sårbarheter i samhällsviktiga varors försörjningskedja bör utredas inklusive hur bristerna kan minimeras (yrkande 12) och att ansvarsfördelningen i fråga om försörjningstryggheten för samhällsviktiga varor och tjänster, inte minst livsmedelsberedskapen, bör tydliggöras (yrkande 13).

I motion 2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) anförts att den svenska självförsörjningsgraden av livsmedel har minskat kraftigt de senaste decennierna. Motionärerna lyfter fram att Sveriges försörjningsgrad är mycket låg om hänsyn tas till att maten ska kunna produceras även när importen av sådant som drivmedel, gödningsmedel, foder och andra insatsvaror skärs av. Uteblivna oljeleveranser kan också slå undan möjligheten att producera drivmedel. Motionärerna föreslår att vikten av en svensk försörjningstrygghet bör betonas än mer (yrkande 1) och att regeringen bör återkomma med förslag på kvantitativa mål för Sveriges självförsörjningsgrad (yrkande 3).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU7 uttryckte utskottet – liksom i betänkande 2015/16:FöU7 – vikten av att Sverige kan säkerställa flöden av viktiga varor i en krissituation och då inte bara i fråga om livsmedel och dricksvatten. Regeringens nationella säkerhetsstrategi och tidigare beslut om att återuppta en sammanhängande planering för totalförsvaret genom särskilt utpekade myndigheter var därför av stor vikt i sammanhanget, liksom Försvarsberedningens arbete med att lämna förslag till inriktning för det civila försvaret inklusive skydd av samhällsviktig infrastruktur och försörjningsfrågor.

Utskottet underströk vidare att vid all typ av försörjning av viktiga varor kräver utvecklingen av leveranssäkerheten och krisberedskapen på området en mycket god samverkan mellan ansvariga aktörer i form av företag, kommuner, länsstyrelser, centrala myndigheter, inklusive Försvarsmakten, och branschorganisationer. Eftersom hela landet måste kunna försörjas krävs bl.a. en fungerande infrastruktur i form av t.ex. vägar, el, datakommunikation och vattenförsörjning. Den globala handeln med varor ställer även krav på internationell samverkan vid händelser som berör flera länder.

Det aktuella motionsyrkandet avstyrktes eftersom utskottet konstaterade att en rad arbeten pågick på området och det därför inte fanns skäl för riksdagen att föreslå ytterligare åtgärder.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) anges att regeringen i maj 2017 beslutade att ge Försvarsmakten och MSB i uppdrag att fortsätta främja och utveckla en sammanhängande totalförsvarsplanering under perioden t.o.m. 2020. Genom beslutet höjdes även ambitionen under 2017 och 2018 när det gäller bl.a. planering av förnödenhetsförsörjning. Länsstyrelserna, som har en central roll i det civila försvaret, har också påbörjat arbetet med bl.a. analyser av förnödenhetsförsörjning, enligt regeringen.

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), uttrycks att ”Sverige behöver bygga upp en försörjningsberedskap för totalförsvarets behov vid höjd beredskap och ytterst i krig”. Försvarsberedningen lämnar ”förslag som innebär att det militära och det civila försvaret inom ramen för ett sammanhållet totalförsvaret ska planera för att under minst tre månader kunna möta och hantera en säkerhetspolitisk kris i Europa och vårt närområde som leder till allvarliga konsekvenser för samhällets funktionalitet”.

Försvarsberedningen anser bl.a. följande:

Inom berörda sektorer och verksamheter ska de ansvariga offentliga och privata aktörerna gemensamt inom ramen för beredskapsplaneringen fastställa miniminivåer för försörjningen vid allvarligare säkerhetspolitiska kriser och i krig. Den myndighet som har ett utpekat övergripande ansvar för respektive sektor ska leda det arbetet. Försvarsberedningen anser att det på nationell nivå behöver utarbetas och fastställas generella prioriteringsgrunder för olika verksamheter på grund av den knapphet i resurser som kommer att råda under krigsförhållanden.

— — —

Berörda myndigheter och privata aktörer behöver fastställa hur en krigssituation kan komma att påverka möjligheten att upprätthålla den egna verksamheten. Vidare behöver aktörerna inom respektive sektor i totalförsvaret analysera de beroendeförhållanden som finns mellan de olika verksamheterna inom sektorn. Även sektorns beroende av andra sektorer verksamhet ska analyseras.

Försvarsberedningen understryker också ”vikten av att privata och offentliga aktörer kommer överens om viktiga leveranser till både det civila och militära försvaret inom flera olika försörjningsområden” och att det ”ska finnas lagerhållning i statlig eller i privat regi för att kunna förse civilbefolkningen och Försvarsmakten med nödvändiga varor och förnödenheter”.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med Försvarsberedningen om vikten av att säkerställa en nödvändig försörjningsberedskap överlag, inte bara av livsmedel och dricksvatten. Även tillgången på energi och läkemedel är exempelvis avgörande för att skydda civilbefolkningen och för att upprätthålla förmågan inom hela totalförsvaret vid en allvarlig säkerhetspolitisk kris och i krig. Utskottet ser positivt på de förslag som Försvarsberedningen lämnar i sin delredovisning. Utskottet anser att motionärernas intentioner är tillgodosedda i huvudsak.

I väntan på Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder finns det för närvarande inte skäl för utskottet att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om försörjningsberedskap. Motionsyrkandena avstyrks.

Lagring av olja och ransonering av petroleumprodukter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om lagring av olja och ransonering av petroleumprodukter.

Jämför reservation 29 (SD).

Motionen

Mikael Jansson m.fl. (SD) föreslår i motion 2017/18:2017 att det bör skapas ett svenskt beredskapslager för olja (yrkande 71). Motionärerna föreslår också att det bör lagstadgas ett framtagande av ett prioriterings- och ransoneringssystem för petroleumprodukter (yrkande 79).

Bakgrund

Tidigare behandling

Utskottet har i betänkandena 2013/14:FöU11, 2014/15:FöU6, 2015/16:FöU7 och 2016/17:FöU7 anförd att det i dagsläget inte finns skäl att återgå till den nationella regleringen av svensk beredskapslagring av olja där man skilde på samhällets behov av oljelager i freds- och krigstid och där staten hade en nyckelroll genom att både äga och driva beredskapslagren. Utskottet har vidhållit att de kommersiella aktörerna fortfarande är bättre lämpade att kostnadseffektivt säkerställa att lagren omsätts regelbundet, håller rätt kvalitet och är rätt placerade i förhållande till marknadens behov. Statens roll ska även i fortsättningen vara att definiera kraven på lagringen och kontrollera hur den genomförs samt ta hänsyn till gällande internationella krav, har utskottet anförd. Utskottet har dock ansett, liksom regeringen tidigare gjort, att det inte går att

utesluta att det på nytt kan bli aktuellt att en statlig förvaltningsmyndighet deltar i beredskapslagringen. Utskottet har i sammanhanget understrukt att det enligt gällande lag krävs tillstånd för att det svenska beredskapslagret ska kunna förvaras utomlands. Med det anförda har aktuella motioner avstyrkts.

Utskottet har i samma betänkanden också vidhållit uppfattningen att vad som ska framgå av den beredskapsplan som fastslås i lagen (2012:806) om beredskapslagring av olja bör framgå på lägre nivå än lag. Detta är också fallet då innehållet i den plan som tillsynsmyndigheten har ett ansvar för att upprätta regleras i förordningen (2012:873) om beredskapslagring av olja. Där anges bl.a. att planen ska innehålla uppgifter om hur begränsningar i förbrukningen ska genomföras. Därmed har motioner om att lagstadga framtagandet av ett prioriterings- och ransoneringssystem för petroleumprodukter också avstyrkts.

Pågående arbete

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), uttrycker Försvarsberedningen följande:

Möjligheten för staten att nyttja oljelagren för ändamål i samband med störningar vid allvarliga säkerhetspolitiska kriser och i krig bör ses över. Denna möjlighet fanns i tidigare lagstiftning. Enligt lagen (2012:806) om beredskapslagring av olja är Energimyndigheten i dag utsedd tillsynsmyndighet och fastställer årligen vem som är lagringsskyldig samt hur omfattande den enskilda lagringen ska vara.

— — —

Aktörer med ansvar för samhällsviktig verksamhet behöver analysera sina respektive behov av drivmedel. Därefter kan regeringen fatta beslut om en eventuell reglering av hur befintlig beredskapslagring av olja ska kunna användas för att möta totalförsvarets krav.

— — —

Ett planeringskrav ska ställas på samhällsviktiga aktörer vars verksamhet är beroende av drivmedel. Krav ska kunna ställas på privata drivmedelsaktörer att utöka lagerhållning av drivmedel på regional och till del lokal nivå.

Försvarsberedningen betonar vikten av att det i fredstid även måste finnas ett förberett nationellt system för prioritering av drivmedel. En sådan planering för drivmedelsförsörjning stärker även den fredstida krisberedskapen. Försvarsberedningen konstaterar att arbetet med att utveckla alternativa drivmedel minskar sårbarheter och lindrar konsekvenser av uppkomna störningar.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med Försvarsberedningens analys att vårt samhälle och flera samhällsviktiga funktioner som t.ex. transporter och elförsörjning är mycket beroende av en fungerande drivmedelsförsörjning. Utskottet ser positivt på de förslag som Försvarsberedningen lämnar i sin delredovisning om att

t.ex. se över olje- och drivmedelslagring samt prioriteringen av dess användande.

Utskottet ser för närvarande inte skäl att föregripa Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder genom att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om lagring av olja och drivmedelsförsörjning. Motionsyrkandena avstyrks.

Ökad produktion av inhemska biodrivmedel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om ökad produktion av inhemska biodrivmedel.

Jämför reservation 30 (C).

Motionen

Daniel Bäckström m.fl. (C) anför i motion 2017/18:3765 att en ökad inhemsk produktion av biodrivmedel innebär en ökad försörjningstrygghet men skapar också arbetstillfällen inom de gröna näringarna. Motionärerna föreslår således att produktionen av inhemska biodrivmedel bör öka som ett sätt att minska sårbarheten och beroendet av utländsk olja (yrkande 14).

Bakgrund

Pågående arbete

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), konstateras ”att arbetet med att utveckla alternativa drivmedel minskar sårbarheter och lindrar konsekvenser av uppkomna störningar”.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med Försvarsberedningens analys att vårt samhälle och flera samhällsviktiga funktioner är mycket beroende av en fungerande drivmedelsförsörjning och att alternativa drivmedel både kan minska sårbarheter och lindra konsekvenser av uppkomna störningar.

I väntan på Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder finns det för närvarande inte skäl för utskottet att ur ett beredskapsperspektiv föreslå åtgärder i fråga om en ökad produktion av inhemska biodrivmedel. Motionsyrkandet avstyrks.

Nordiskt samarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om nordiskt samarbete.
Jämför reservation 31 (C).

Motionen

Annie Lööf m.fl. (C) anför i motion 2017/18:3684 att man vill bygga säkerhet solidariskt tillsammans med andra. Det nordiska samarbetet är t.ex. redan omfattande men bedrivs sällan med ett civilt beredskapsperspektiv i fokus, menar motionärerna som föreslår att det nordiska samarbetet bör stärkas inom områdena samhällssäkerhet och civilt försvar, exempelvis energi-, cyber- och läke-medelsområdena (yrkande 27).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2013/14:F6U11, samt till del i betänkande 2014/15:F6U6, uttryckte utskottet att det nordiska samarbetet på krisberedskapsområdet till största delen bygger på förmågan att samordna och gemensamt kunna ta till vara och använda nationella förmågor och resurser. Utskottet ansåg att det nordiska s.k. Hagasamarbetet inom området fått nytt momentum i och med den s.k. Haga II-deklarationen.

Utskottet välkomnade denna utveckling och såg stora möjligheter till ett än mer fördjupat nordiskt samarbete. MSB:s redovisade uppdrag att analysera och redovisa hur de praktiska förutsättningarna för stöd mellan de nordiska staterna vid kriser och allvarliga händelser i fredstid kunde utvecklas på grundval av den nordiska solidaritetsförklaringen och nationella åtgärder till följd av europeiska riktlinjer för värdlandsstöd visade också på det närmande mellan de nordiska länderna som kontinuerligt utvecklas, menade utskottet.

Utskottet ansåg sammantaget att det pågående arbetet medförde att det inte fanns anledning för riksdagen att vidta ytterligare åtgärder på området vid det aktuella tillfället.

Pågående arbete

Det nordiska krisberedskapssamarbetet är formaliserat genom de s.k. Hagadeklarationerna (Haga I och Haga II) från 2009 och 2013. Visionen för samarbetet är att uppnå ett robust Norden utan gränser. I ett robust Norden ska det finnas en god förmåga att förebygga och hantera allvarliga händelser, och det ska finnas en god förmåga till återhämtning efter sådana händelser.

I regeringens skrivelse 2015/16:90 Nordiskt samarbete 2015 anges att de nordiska länderna enats om utvecklingsmål för samarbetet fram till 2018. Målen pekar ut ett antal prioriterade områden för de kommande årens samarbete

och syftar i stort till att stärka erfarenhets- och kunskapsutbytet mellan länderna, fortsätta arbetet med att förebygga och begränsa konsekvenserna av samhällskriser, utveckla möjligheter till gemensam kapacitetsuppbyggnad och insats samt stärka förmågan att agera i olika internationella sammanhang, både operativt och politiskt.

I regeringens skrivelse 2016/17:90 Nordiskt samarbete 2016 beskriver regeringen hur det på ministermötet i Helsingfors i september 2016 noterades den förändrade säkerhetssituationen i regionen och utmaningar såsom extrema väderförhållanden till följd av klimatförändringar, cyberhot, terrorism och hälsohot. På mötet betonades bl.a. att dessa utmaningar bäst kan bemötas genom stark resiliens i syfte att främja bättre krisberedskap, vilket i sin tur förutsätter ett effektivt informationsutbyte mellan de nordiska länderna. Dessutom uppmärksammades gemensamma nordiska forskningssamarbeten inom området. Sverige är ordförande i Hagasamarbetet under 2018, och då förväntas nya utvecklingsmål att tas fram.

I regeringens skrivelse 2017/18:90 Nordiskt samarbete 2017 beskrivs hur det nordiska krisberedskapssamarbetet fortsatte under 2017 i enlighet med de s.k. Hagadeklarationerna I och II från åren 2009 respektive 2013.

I MSB:s årsredovisning för 2017 (publ. MSB1172) anges att MSB var sammanhållande för det svenska deltagandet vid ett trilateralt expertseminarium i Helsingfors (Finland, Sverige och Norge) anordnat av den finska Försörjningsberedskapscentralen (FBC). Seminariet bestod av tematiska workshopar inom livsmedelsförsörjning, transport och logistik och bränsle. Från svensk sida deltog representanter från MSB, Energimyndigheten, Transportstyrelsen, Trafikverket, Jordbruksverket och Livsmedelsverket. Seminariet bidrog till att höja kunskapen om regionala risker, sårbarheter och gränsöverskridande beroenden med fokus på kontinuitet i samhällsviktig verksamhet. Slutsatserna från den gemensamma rapporten kommer att följas upp vid en ny workshop i Sverige under 2018.

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), uttrycks att ”det finns goda förutsättningar för ett närmare samarbete i Norden, med de baltiska länderna samt med andra länder i vårt närområde i frågor som rör utveckling av civilt försvar. Samarbetet kan även fördjupas i de multilaterala sammanhang där Sverige verkar”. Försvarsberedningen hänvisar i sin rapport till Hagasamarbetets utveckling.

I regeringens skrivelse Nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet (skr. 2016/17:213) anges att regeringen ska verka för att bl.a. stärka Sveriges samarbeten på området med likasinnade länder, t.ex. de nordiska.

Utskottet har fått information från Energimyndigheten om NordBER (Nordiskt elberedskapsforum) som är en sammanslutning av stamnätsoperatörerna samt el- och energimyndigheter i de fem nordiska länderna som samarbetar kring nordiska beredskapsfrågor inom elförsörjningen. Även Svenska kraftnät deltar i arbetet från svensk sida.

NordBER:s två övergripande mål:

- Informations- och erfarenhetsutbyte som är relevant för elförsörjningens kontinuitetsplanering och i specifika frågor och områden. Arbetet kan ske i arbetsgrupper, forum och temamöten.
- Kontinuitetsplanering på nordisk nivå som är ett komplement till den nationella beredskapen och som samtidigt ska bidra till en fördjupad samverkan mellan de systemansvariga.

Samarbetet regleras genom en avsiktsförklaring från 2010 och en rullande handlingsplan – den nuvarande för perioden 2016–2018.

De nordiska systemansvariga företagen har även etablerat Nordic Asset Management (NordAM) som är ett centralt verktyg för beredskapssamarbetet för det nordiska elsystemet.

Utskottet har också fått information från Socialstyrelsen som anger att inget etablerat system finns för samarbete inom läkemedelsområdet i Norden inför eller under en kris. I det Nordiska beredskapsavtalet (2002) och genom Nordiska ministerrådet finns det dock en uttalad ambition att de nordiska länderna ska stötta varandra vid olika typer av kriser.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med Försvarsberedningen om vikten av samverkan mellan myndigheter i de nordiska länderna med ansvar för krisberedskapsfrågor och civilt försvar. I sammanhanget bör särskilt det övergripande Hagasamarbetet lyftas fram men också andra myndigheters samarbeten i en nordisk kontext. Utskottet anser att motionärernas intentioner är tillgodosedda i huvudsak genom detta.

Utskottet anser inte att det för närvarande finns skäl att föregripa Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder genom att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om nordiskt samarbete. Motionsyrkandet avstyrks.

Samarbete med Nato

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om samarbete med Nato.
Jämför reservation 32 (M).

Motionen

Hans Wallmark m.fl. (M) föreslår i motion 2017/18:3222 att Sverige bör koordinera arbetet med det civila försvaret med Natos arbete på detta område (yrkande 5).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU3 noterade utskottet att regeringen verkade för att Sverige ska vidmakthålla och utveckla en hög samarbetsnivå i internationell krishantering samt arbeta för att öka svensk närvaro i de av Natos militära och civila strukturer som är av relevans för Sverige. Utskottet såg regeringens beslut att bemyndiga MSB att ingå samarbetsavtal med Natos centrum för strategisk kommunikation (Stratcom) som ett naturligt steg i genomförandet av nuvarande försvarinriktning. Denna typ av internationell samverkan, inklusive samverkan inom EU och FN, stärker Sveriges samlade försvarsförmåga enligt vad utskottets bedömde. Mot denna bakgrund fann utskottet inte några skäl till att bifalla motionärernas yrkanden om att avbryta samarbetet med Stratcom.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) påminner regeringen om att samarbetet mellan Sverige och Nato inom området civil beredskap syftar till att stärka Sveriges totalförsvarsförmåga och bidra till utvecklingen av samhällets krisberedskap och civilt försvar. Genom att planera och delta i gemensamma övningar stärks förmågan att motstå olika typer av kriser och hot. Vid toppmötet i Warszawa i juli 2016 enades Nato om att den civila beredskapen ska stärkas inom en rad områden. Sverige har bidragit till detta arbete. Regeringen anser att det svenska civila beredskapssamarbetet med Nato har bidragit till att stärka det svenska arbetet med att återuppta planeringen för det civila försvaret.

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), uttrycks att ”Sverige bör bredda och fördjupa redan befintligt bi- och multilateralt erfarenhetsutbyte gällande civilt försvar till att innefatta operativ planering och förberedelser för förhållanden bortom fred” och att Sverige även bör ”fortsätta att fördjupa samarbetet och informationsutbytet avseende civilt försvar med Nato”, inom ramen för Partnerskap för fred-samarbetet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Sverige aktivt deltar i samarbetet på krisberedskapsområdet och i fråga om civilt försvar inom ramen för Natos Partnerskap för fred-samarbete. Utskottet instämmer dock med Försvarsberedningen om vikten av att Sverige breddar och fördjupar redan befintligt bi- och multilateralt erfarenhetsutbyte inom dessa områden.

I väntan på Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder finns det för närvarande inte skäl enligt utskottet att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om samarbetet med Nato. Motionärernas intentioner kan sägas vara tillgodosedda i dagsläget. Motionsyrkandet avstyrks.

Alarmeringstjänsten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om alarmeringstjänsten.
Jämför reservation 33 (SD).

Motionerna

I motion 2017/18:2152 anför Lars Eriksson (S) att en viktig del av ett landstings eller en regions hälso- och sjukvård är ambulanssjukvården. Regionerna Uppsala och Västmanland har en gemensam ambulansdirigering i egen regi sedan 2015. Det har skapat unika möjligheter att utveckla och effektivisera verksamheten. Från och med hösten 2017 kom även Region Sörmland med i den gemensamma verksamheten. Den pågående alarmeringsutredningen borde kunna landa i att man tydliggör ansvaret för att ta emot och bedöma inkommande samtal, så att den som äger resurser och kompetens också ansvarar för att larma ut. Så ser det ut när det gäller polisorganisationen och räddningstjänsten. Det är logiskt att detta även gäller sjukvården, menar motionären som föreslår att man bör se över möjligheterna att ge landsting och regioner ett tydligt och utökat ansvar när det gäller alarmeringsverksamheten inom hälso- och sjukvården (yrkande 1), tillika möjligheterna att införa kompetenskrav för personal vid alarmeringscentralerna (yrkande 2).

Cecilia Widegren (M) menar i motion 2017/18:2332 att det är dags för en ny långsiktig, modern och kraftfull alarmeringstjänst med ansvarsfullt ledarskap och verklighetsbaserade krisplaner. Alarmeringstjänstutredningens betänkande, En myndighet för alarmering (SOU 2013:33), redovisades för regeringen i april 2014. Utredningen föreslog bl.a. att en ny statlig myndighet skulle inrättas och ta över ansvaret för alarmeringen men sedan har ingenting hänt utom att regeringen har tillsatt ytterligare en utredning, menar motionären som föreslår att regeringen snarast bör presentera konkreta förslag på hur alarmeringstjänsten kan stärkas ytterligare.

I motion 2017/18:2017 skriver Mikael Jansson m.fl. (SD) att SOS Alarm bör vara ett statligt verk som inte verkar på en konkurrensutsatt marknad. Samarbete ska ske över regions- och länsgränserna, och SOS Alarm ska sitta tillsammans med räddningstjänst, polis, hemvärnet, sjö- och flygräddning och länsstyrelsen. Det skulle underlätta samordningen mellan olika myndigheters planering för det civila försvaret om det skapades en central instans som sköter sådan samordning, menar motionärerna. I motionen föreslås att SOS Alarm bör inkorporeras i en ny civilförsvarsmyndighet (yrkande 78).

Bakgrund

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) anger regeringen att samhällets alarmeringstjänst är ett offentligt åtagande som i alla lägen måste fungera på ett säkert och effektivt sätt. Det är därför av stor vikt att SOS Alarm AB kan uppfylla fastställda effektivitets- och kvalitetskrav i sin verksamhet. För att ge bolaget goda förutsättningar att kunna bedriva sin verksamhet i enlighet med dessa krav anger regeringen att den tillför anslaget ytterligare medel för perioden 2018–2020.

Regeringen anser även att samhällets alarmeringstjänst behöver bli bättre samordnad för att möjliggöra effektiva hjälpinsatser vid nödsituationer. Dagens system har en del brister; bl.a. är samordningen på området frivillig. Mot denna bakgrund tillsatte regeringen 2015 utredningen En samordnad alarmeringstjänst (dir. 2015:113). Utredningen ska bl.a. analysera och föreslå hur samhällets alarmeringstjänst ska kunna samordnas och organiseras på ett bättre sätt. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2018.

Utskottets ställningstagande

Utskottet önskar understryka – liksom man gjorde i betänkande 2016/17:FöU7 – vikten av att den enskilde ska kunna få en säker och effektiv hjälp i en nödsituation. Utskottet anser att ett fragmentiserat alarmeringssystem på sikt kan innebära risker för samhällets förmåga att säkerställa människors skydd och undsättning i allvarliga och brådskande nödsituationer. Den pågående utredningens arbete i fråga om en samordnad alarmeringstjänst välkomnas av utskottet som avser att följa upp resultatet av denna utredning. Utskottet anser inte att det finns ett behov av att föreslå några ytterligare åtgärder i fråga om alarmeringstjänsten för tillfället. Motionsyrkandena avstyrks.

Positionering av nödställda människor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om positionering av nödställda människor.

Jämför reservation 34 (M) och 35 (SD).

Motionerna

Hans Wallmark m.fl. (M) anför i motion 2017/18:3221 att SOS Alarm i dag har möjlighet att fastställa positionen för nödställda människor som ringer in till larmtjänsten men att dagens system är krångligt och vid flera tillfällen har bidragit till att räddningsinsatser har försenats och människors liv har riskerats. Det finns dock ett system – Advanced Mobile Location (AML) – som används

i andra länder, vilket möjliggör en exakt positionering av den nödställda personen vid ett samtal till 112. Tekniken för att börja använda AML finns enligt SOS Alarm på plats redan i dag. Problemet är att det finns lagliga hinder i att positionsbestämma människor utan deras eget godkännande. Mot bakgrund av hur viktig tidsaspekten, och möjligheten att snabbt kunna lokalisera nödställda, är föreslår motionärerna att det bör göras en översyn av lagstiftningen i syfte att kunna införa ett enklare och mer exakt lokaliseringssystem för SOS Alarm (yrkande 12).

I motion 2017/18:2916 lyfter Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M) fram att det ibland kan vara svårt att fastställa positionen för en nödställd. Alarmeringsoperatörer kan förvisso avgöra var i ett område en telefon befinner sig genom s.k. triangulering men det är en trubbig metod. Motionärerna menar att en betydligt mer modern lösning är AML-systemet som per automatik kan skicka en position till en operatör när man ringer nödnumret och föreslår att möjligheten att tillåta AML bör ses över.

Marta Obminska (M) hänvisar i motion 2017/18:2479 till att det franska inrikesministeriet har utvecklat en applikation för mobiltelefoner i fråga om krisinformation, *Système d'alerte et d'information des populations (SAIP)*, med en funktion som möjliggör individer att skicka gps-koordinater till alarmtjänsten för att underlätta för räddningstjänsten att lokalisera personer i nöd. Motionären föreslår att det bör möjliggöras att ett liknade system kan införas i Sverige för att kunna skicka gps-koordinater till SOS Alarm (yrkande 2).

I motion 2017/18:1927 understryker Maria Malmer Stenergard (M) att hinder för automatisk informationsdelning mellan den nödställda och SOS Alarm kan leda till att möjligheterna att hjälpa begränsas. När det gäller hjälpsökande som ringer från smarta mobiltelefoner, skulle positioneringen t.ex. kunna ske snabbt och mer exakt. Tekniken finns, men gällande lagstiftning hindrar detta, om inte den hjälpsökande uttryckligen godkänner positionering med hjälp av funktionerna i den smarta telefonen. Detta är dock inte alltid möjligt, exempelvis om den hjälpsökande är mycket allvarligt skadad. Motionären föreslår att det bör göras förtydliganden i lagen om elektronisk kommunikation med syfte att Sveriges alarmeringstjänst ska tillåtas att positionera hjälpsökandes mobiltelefoner per automatik (yrkande 2).

Maria Weimer (L) anför i motion 2017/18:408 att för att man i Sverige ska kunna rädda så många liv som möjligt måste samhällets alarmeringstjänst också följa med i den tekniska utvecklingen. Lagändringen för positionering vid utskick av Viktigt meddelande till allmänheten (VMA), som trädde i kraft i juli, var ett viktigt steg i rätt riktning men det finns fortfarande många områden där alarmeringstjänsten begränsas av omodern lagstiftning eller bristande möjligheter till utvecklingsarbete, menar motionären. Ett exempel är positionering. Då man ringer 112 kan inte SOS-operatören se positionen på den som ringer, utan bara närmaste telemast, på grund av omodern lagstiftning. Just nu pågår en utredning av Sveriges alarmeringstjänst. Framtidssäkrad teknik bör vara centralt i denna utredning och i det lagförslag som senare når riksdagen.

Motionären föreslår sammanfattningsvis att åtgärder bör vidtas för att framtidssäkra samhällets alarmeringstjänst genom att satsa på teknikutveckling.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU12 välkomnade utskottet regeringens förslag i proposition 2016/17:113 Viktiga meddelanden till allmänheten via telefon och ansåg att riksdagen av de skäl som anförs i propositionen borde anta regeringens lagförslag som krävs för att viktiga meddelanden till allmänheten ska kunna skickas till mobiltelefoner som använts i ett område som drabbats av en olycka eller någon annan allvarlig händelse, inte bara till fasta telefoner och till mobilabonnenter som har en registrerad adress i det drabbade området. Propositionen tillstyrktes därmed i sin helhet.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) uttrycker regeringen att den vill säkerställa att polis, räddningstjänst, ambulansverksamhet och alarmeringstjänst på ett effektivt sätt kan dela information med varandra av betydelse för personalens säkerhet och trygghet vid hjälpinsatser samt för ett effektivt genomförande av insatser. Vidare är en säker positionering av nödställda personer av central betydelse för snabba hjälpinsatser. Således behövs polis, räddningstjänst, ambulansverksamhet och alarmeringstjänst tillgång till geodata av hög kvalitet, och alla aktörer bör använda samma referenssystem för att beskriva det geografiska läget. Mot denna bakgrund har regeringen gett utredningen En samordnad alarmeringstjänst (dir. 2015:113) i tilläggsuppdrag att analysera och föreslå hur informationsdelningen mellan aktörerna kan bli mer effektiv i ovanstående avseenden (dir. 2017:84). Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2018.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med vad regeringen anför i det senaste tilläggsdirektivet till utredningen om en samordnad alarmeringstjänst, dvs. att polis, räddningstjänst och ambulans snabbt ska kunna vara på plats och påbörja en hjälpinsats och att en så säker positionering som möjligt av nödställda är av central betydelse i det avseendet. Utskottet välkomnar därför utredningens kommande analys av bl.a. hur den nationella alarmeringsfunktionen och hjälporganen ska kunna använda geodata vid hjälpinsatser på ett effektivt och enhetligt sätt genom ett gemensamt system, samt eventuella författningsförslag.

Utskottet önskar inte föregripa utredningens resultat och ser för tillfället därför inte skäl till att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om positionering av nödställda människor. Motionsyrkandena avstyrks.

Räddningstjänstpersonal i beredskap

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om räddningstjänstpersonal i beredskap.

Jämför reservation 36 (M, C, L, KD), 37 (M) och 38 (C).

Motionerna

Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) anför i motion 2017/18:3220 att människor på landsbygden och i glesbygd också måste ha tillgång till den trygghet och säkerhet som räddningstjänsten ger men att det under en längre tid har varit svårt att rekrytera räddningstjänstpersonal i beredskap, s.k. deltidbrandmän, av olika skäl. I motionen välkomnas att regeringen uppdragit åt en särskild utredare att se över hur förutsättningarna för den kommunala räddningstjänsten kan förbättras men man ställer sig dock frågande till tidsramen då utredningen ska presentera sitt betänkande först i juni 2018. Motionärerna föreslår att åtgärder bör vidtas i närtid för att ge kommunerna stöd i att kunna behålla sina deltidbrandmän, men även för att öka intresset att utbilda sig till deltidbrandman (yrkande 3).

I motion 2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) understryks att deltidbrandmännen gör en viktig insats för att upprätthålla säkerhet och rädda liv, särskilt på landsbygden, men att det finns ett rekryteringsproblem. Den av regeringen aviserade utredningen kommer inte att redovisas förrän i juni 2018. Med anledning av att det i närtid behövs förslag på åtgärder för hur lokala räddningstjänster ska kunna hantera avhopp och bristande rekrytering föreslås att MSB bör få ett uppdrag att snabbutreda vilka åtgärder som kan vidtas innan den mer genomgripande utredningen är klar (yrkande 11).

Cecilia Widegren (M) hänvisar i motion 2017/18:1152 till att räddningstjänsten själv anser att personalförsörjningen är en utmaning; bl.a. är det problematiskt att rekrytera deltidbrandmän. Motionären hänvisar även till räddningschefer som bl.a. vill decentralisera delar av utbildningen, inte minst med digital teknik, för att lokalt kunna attrahera fler och kunna erbjuda kontinuerlig vidareutbildning. I motionen föreslås därför att det bör tas fram en övergripande nationell strategi för att förbättra situationen för deltidbrandmän samt räddningstjänst (yrkande 1) och att det bör ses över hur man omgående kan förbättra arbetsmiljön för blåljuspersonal (yrkande 2).

I motion 2017/18:3765 anför Daniel Bäckström m.fl. (C) svårigheten med rekrytering till deltidbrandkårerna, inte minst pga. att arbetsmarknaden har förändrats men också på grund av existerande regelverk och brister vad gäller utbildningsorter. Motionärerna föreslår att förändringar i regelverk kring arbetstid och a-kassa för deltidbrandmän bör ses över (yrkande 18), att deltidbrandmannarätt samt ersättning för arbetsgivare då sådan rätt nyttjas bör ses

över (yrkande 19) och att möjligheten att erbjuda utbildningar till deltidbrandmän på flera orter i landet bör ses över (yrkande 20).

Bakgrund

Tidigare behandling

Riksdagen tillkännagav 2011 att det är angeläget att en översyn av rekryteringsfrågan för deltidanställda brandmän genomförs (bet. 2010/11:FöU2 punkt 9, rskr. 2010/11:213). Utöver det tillkännagav riksdagen 2016 att regeringen bör se över förutsättningarna för att ge utbildning på regional eller lokal nivå för räddningstjänstens deltidbrandkår (bet. 2015/16:FöU7 punkt 2, rskr. 2015/16:173). Regeringen uttryckte i skrivelse 2016/17:75 och i kommittédirektiven för utredningen om en effektivare kommunal räddningstjänst (dir. 2017:15) att tillkännagivandena genom beslutet om dessa direktiv ansågs som slutbehandlade. Utskottet hade inget att invända mot detta i sitt yttrande över skrivelsen (yttr. 2016/17:FöU5y).

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) anger regeringen att den kommunala verksamheten för räddningstjänst har grundläggande betydelse för människors säkerhet och trygghet. Många kommuner har dock inte kunnat upprätthålla sin beslutade beredskap för räddningstjänst. En viktig orsak till detta är att kommunerna har svårt att rekrytera deltidanställda brandmän.

MSB har vidtagit ett antal åtgärder för att stödja kommunernas verksamhet för räddningstjänst. Myndigheten stöder exempelvis, i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), kommunerna i arbetet med rekrytering av deltidanställda brandmän. MSB har bl.a. skapat en webbportal som ger information om yrket. Detta, tillsammans med de utbildningar som ges, bidrar till att förbättra förutsättningarna att rekrytera deltidspersonal till kommunal räddningstjänst, anser regeringen.

I MSB:s årsredovisning för 2017 (publ. MSB1172) anges att grundutbildningen för deltidspersonal av både kommunal räddningstjänst och av MSB själv har identifierats som en avgörande förutsättning för den svenska förmågan inom skydd mot olyckor och även för räddningstjänst under höjd beredskap. Närhet till utbildningen har bedömts vara en viktig faktor. Utbildning för räddningsinsats har nu ersatts med en ny utbildning: Grundutbildning för räddningspersonal i beredskap (Grib). Utbildningen ska utgöra bottenplattan i kompetensupbyggnaden för deltidspersonal inom svensk räddningstjänst, och den har utformats för att kunna genomföras så nära kommunerna som möjligt. Det regionala genomförandet av Grib sker med stöd av upphandlade avtal med externa leverantörer samt vid myndighetens egna skolor.

Regeringen anger vidare i budgetpropositionen att utbildningarna inom området skydd mot olyckor ska säkerställa att det finns en likvärdig och grundläggande kompetens hos kommunal räddningstjänstpersonal i hela landet vid olyckor, kriser och höjd beredskap. Det är därför av stor vikt att staten även i fortsättningen kan säkerställa och bestämma kvalitetskraven för utbildningarna inom området. Regeringen anser att utbildningarna inom området skydd mot olyckor på ett bättre sätt bör anpassas till samhällets behov av kompetens, när det gäller såväl omfattning som innehåll vid olyckor, kriser och höjd beredskap.

Bland annat mot denna bakgrund beslutade regeringen i februari 2017 om kommittédirektiven En effektivare kommunal räddningstjänst (dir. 2017:15). Utredaren ska analysera och föreslå hur kommunernas brandförebyggande verksamhet och räddningstjänst ska kunna bedrivas mer likvärdigt och effektivt. Utredaren ska även analysera och föreslå hur statens stöd till, och tillsyn över, kommunernas brandförebyggande verksamhet och räddningstjänst kan förbättras. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2018.

I sitt svar på interpellation 2017/18:219 anförde justitie- och inrikesminister Morgan Johansson i riksdagen den 9 februari 2018 att frågan om ersättning från a-kassan för den deltidsanställda brandman som förlorar sin huvudsakliga sysselsättning kommer att behandlas i nämnda utredning. Statsrådet informerade också om att MSB i dag bedriver brandmannautbildning på åtta platser, mot tidigare två.

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), föreslår Försvarsberedningen att: ”befolkningsskyddet anpassas efter de krav som ytterst ställs vid krigshandlingar på svenskt territorium”. Försvarsberedningen skriver:

Grunden för befolkningsskyddet är de kommunala räddningstjänsterna. Räddningstjänsterna har i dag problem med rekryteringen av framför allt deltidsbrandmän. Det finns totalt ca 10 000 deltidsbrandmän och ca 5 000 heltidsbrandmän i Sverige. Antalet brandmän har minskat de senaste 20 åren. Samtidigt kräver befolkningsskyddet betydligt fler personer för att lösa uppgifter i krig. Beredningen konstaterar att räddningstjänstorganisationen inte är tillräcklig för att hjälpligt kunna hantera de påfrestningar som krigshandlingar på svenskt territorium skulle medföra.

I sammanhanget kan nämnas att MSB i sin årsredovisning för 2017 (publ. MSB1172) också anger hur myndigheten under 2017, tillsammans med Socialstyrelsen, Polisen, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samt aktörer på regional och lokal nivå, har arbetat med en vägledning i fråga om hot och våld mot blåljuspersonal som kommer att vara färdig under första kvartalet 2018.

I januari 2018 presenterades delbetänkandet av den s.k. blåljusutredningen: Stärkt straffrättsligt skydd för blåljusverksamhet och andra samhällsnyttiga funktioner (SOU 2018:2). Utredningens uppdrag har varit att överväga och föreslå de ändringar som behövs för att åstadkomma ett modernt straffrättsligt skydd för blåljuspersonal och andra samhällsnyttiga funktioner. Utredningen

föreslår bl.a. att ett nytt brott med benämningen blåljussabotage förs in i brottsbalken. Brottet straffbelägger att angripa eller annars störa polis, räddningstjänst eller ambulanssjukvård på ett sätt som riskerar att allvarligt förhindra eller försena genomförandet av ett uppdrag.

MSB, Trafikverket och Brandskyddsföreningen har tillsammans dessutom tagit initiativ till en vägledning med flera rekommendationer för att öka säkerheten i vägtrafiken för räddningspersonal som arbetar med att ta hand om trafikolyckor och kör till olyckor (MSB1078 – februari 2017).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller det man anförde i betänkande 2016/17:FöU7, dvs. att tillgången på räddningstjänstpersonal i beredskap/deltidsbrandmän är av vital betydelse för räddningstjänstverksamheten totalt sett. Detta gäller även i en krigssituation, vilket Försvarsberedningen pekar på. Det stöd som ges till kommunerna på olika sätt i arbetet med att organisera räddningstjänsten med deltidsanställda brandmän bör fortsätta att utvecklas. Att regeringen tillsatt en utredning om en effektivare kommunal räddningstjänst är därför något som utskottet välkomnat tidigare och fortfarande ser positivt på, liksom MSB:s utvecklingsarbete på området, t.ex. genom den ökade tillgången på utbildningsorter och nya utbildningsalternativ. Dessa åtgärder förväntas sammantaget bidra till att det nås en långsiktig lösning i fråga om rekrytering och bibehållande av deltidsbrandmän. Även det arbete som sker för att säkra verksamheten säkerhetsmässigt och för att trygga arbetsmiljön för blåljuspersonal överlag välkomnas av utskottet.

Utskottet ser för närvarande inte skäl att föreslå några ytterligare åtgärder i fråga om räddningstjänstpersonal i beredskap, framför allt i väntan på den aviserade utredningens resultat, vilket kommer att presenteras inom en snar framtid. Motionsyrkandena avstyrks.

Utbildningsnivån för heltidsbrandmän

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om utbildningsnivån för heltidsbrandmän.

Motionen

I motion 2017/18:1650 av Anders Hansson (M) anfördes att det är ett problem att genomförd SMO-utbildning (skydd mot olyckor) inte är ett absolut krav för att bli heltidsbrandman då det är upp till kommunerna själva att avgöra utbildningsnivån för sina respektive brandmän. Motionären föreslår att möjligheten bör ses över om att införa ett krav på genomförd SMO-utbildning för att kunna

bli heltidsbrandman. Motionären anser dock att de brandmän som har utbildning enligt det gamla systemet inte ska behöva läsa den tvååriga SMO-utbildningen för att kunna arbeta vidare som brandman. Därtill borde även arbete under viss specificerad tid som deltidbrandman kunna likställas med att ha genomgått utbildningen.

Bakgrund

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) anger regeringen att utbildningarna inom området skydd mot olyckor ska säkerställa att det finns en likvärdig och grundläggande kompetens hos kommunal räddningstjänstpersonal i hela landet vid olyckor, kriser och höjd beredskap. Det är därför av stor vikt att staten även i fortsättningen kan säkerställa och bestämma kvalitetskraven för utbildningarna inom området. Regeringen anser att utbildningarna inom området skydd mot olyckor på ett bättre sätt bör anpassas till samhällets behov av kompetens när det gäller såväl omfattning som innehåll vid olyckor, kriser och höjd beredskap.

Bland annat mot denna bakgrund beslutade regeringen i februari 2017 om kommittédirektivet En effektivare kommunal räddningstjänst (dir. 2017:15). Utredaren ska analysera och föreslå hur kommunernas brandförebyggande verksamhet och räddningstjänst ska kunna bedrivas mer likvärdigt och effektivt. Utredaren ska även analysera och föreslå hur statens stöd till, och tillsyn över, kommunernas brandförebyggande verksamhet och räddningstjänst kan förbättras. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2018.

MSB har en viktig uppgift i att utveckla räddningstjänstens förmåga inom området skydd mot olyckor. I myndighetens årsredovisning för 2017 (publ. MSB1172) anges att MSB under 2015 och 2016 har genomfört två omfattande utbildningsutredningar som har pekat på ett antal utvecklingsområden, utifrån vilka myndigheten också systematiskt vidtagit åtgärder.

Utbildningar inom skydd mot olyckor är indelade i grund-, vidare- och fortbildning. Grundutbildning tillhandahålls genom Utbildning i skydd mot olyckor (SMO), Grundutbildning för räddningstjänstpersonal i beredskap (Grib) samt Grundutbildning för skorstensfejare (SKF). Vidareutbildning tillhandahålls genom kurser inom räddningsledning, tillsyn och annan olycksförebyggande verksamhet samt genom Påbyggnadsutbildning i räddningstjänst för brandingenjörer och Vidareutbildning till skorstensfejartekniker.

Trots att MSB genomför många utbildningar inom skydd mot olyckor med ett stort antal studerande, kan myndigheten konstatera att man inte helt kan möta det behov som kommunerna redovisar. För att möta utbildningsbehoven behövs fler utbildningsplatser, anser man.

Utskottet har fått information från MSB om att de flesta kommuner hittills främst anställt personer till brandkåren som genomgått SMO-utbildning. I de fall detta inte sker har det många gånger att göra med att man efterfrågar en annan sorts kompetens som är tänkt att komplettera den kompetens som erhålls

från SMO-utbildningen. MSB anger att man inväntar resultaten från utredningen om en effektivare kommunal räddningstjänst (dir. 2017:15) för att kunna utveckla arbetet vidare.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka – liksom man gjorde i betänkandena 2015/16:FöU7 och 2016/17:FöU7 – att kvalificerad utbildning är en förutsättning för att den kommunala räddningstjänsten ska kunna få goda förutsättningar att bedriva en kompetent räddningstjänstverksamhet. Den pågående utredningen om en effektivare kommunal räddningstjänst och MSB:s utvecklingsarbete bildar därför en viktig bas för att utveckla utbildningen på området, enligt utskottet som också har fått information om att de flesta kommuner redan i dag i huvudsak endast anställer personer till brandkåren som genomgått SMO-utbildning.

Utskottet bedömer således att det i dagsläget inte finns skäl att föregripa den pågående utredningens resultat och MSB:s utvecklingsarbete genom att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om utbildningsnivån för heltidsbrandmän. Motionen avstyrks.

Brandskydd för personer med funktionsnedsättning och äldre personer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om brandskydd för personer med funktionsnedsättning och äldre personer.

Jämför reservation 39 (SD) och 40 (KD).

Motionerna

Lotta Olsson (M) anför i motion 2017/18:2567 att brandlarm behöver vara utrustade med en annan varningsfunktion än enbart ljud. Larm med både ljud och ljus kan vara en lösning som gör att även personer med nedsatt hörsel ska kunna uppfatta faran, menar motionären som föreslår att problemet med att ljud inte når alla vid brandlarm bör ses över och åtgärdas.

I motion 2017/18:3341 understryker Caroline Szyber (KD) hur äldre människor är särskilt utsatta för brand. Sveriges nationella strategi för att stärka brandskyddet genom stöd till enskilda är en ambitiös vision som dessvärre är långt ifrån att uppnås. Motionären menar att en rad aktiva åtgärder behöver vidtas för att antalet döda och svårt skadade vid bränder i bostadsmiljö ska minska. Medvetenheten om brandrisker och brandskydd behöver t.ex. höjas hos äldre och personal i äldreomsorgen. Andelen fungerande brandvarnare och brandskyddsutrustning i bostäder behöver öka, och det behöver också investeras i sprinklersystem. Brandskyddskraven för landets särskilda boenden är inte heller likvärdiga, enligt motionären. I motionen föreslås att regeringen bör se

över det som anförs om behoven av brandskydd och sprinklersystem i särskilda boenden.

Bakgrund

Pågående arbete

Antalet omkomna i bränder i Sverige är omkring 100 personer årligen, med årsvisa variationer. Statistiken tyder på en nedåtgående trend, enligt budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) som vidare anger att MSB arbetar tillsammans med myndigheter, kommuner och andra organisationer för att uppnå visionen i den nationella strategin för att stärka brandskyddet: ingen i Sverige ska omkomma eller skadas allvarligt till följd av brand. Kampanjen Aktiv mot brand syftar till att höja kunskapsnivån hos enskilda.

Kommunernas förmåga att förebygga bränder och andra olyckor har utvecklats positivt med hjälp av MSB, anser regeringen, men arbetet bör i större utsträckning samordnas och utgå från enskildas förutsättningar och behov. MSB uttrycker i sin årsredovisning för 2017 (publ. MSB1172) att det fortfarande finns omotiverat stora skillnader i kommunernas arbetssätt, vilket visar att skyddet i landet som helhet inte är likvärdigt.

MSB redovisar i en promemoria till utskottet (MSB dnr 2018-00540) att många kommuner uppger resursbrist och organisationssvårigheter som anledningar till varför man inte arbetar mer med individanpassat brandskydd. Det finns ett tydligt samband mellan kommunstorlek och riskuppfattning, anser MSB.

Under 2017 presenterade MSB vägledningarna Att kommunicera brandskydd och Brandsäker bostad för alla som stöd för kommunernas arbete. Under 2018 är flera olika aktiviteter planerade för att kommunicera innehållet till berörda målgrupper.

Risken att omkomma vid brand i vård- och omsorgsboenden är högre än i andra boenden, understryker MSB i sin årsredovisning. Att svagheter i brandskyddet vid dessa boenden inte fångas upp vid tillsyn är inte tillfredsställande. Eftersom det är de personer inom kommunen som kommer i kontakt med individerna som har möjlighet att upptäcka en utsatthet och vidta åtgärder, anser MSB att det finns behov av att utreda huruvida nuvarande lagstiftningar inom vård- och omsorgsområdet (bl.a. socialtjänstlagen (2001:453) och lagen om stöd och service (1993:387) till vissa funktionshindrade) inbegriper åtgärder för att skapa en trygg miljö ur ett brandsäkerhetsperspektiv.

MSB menar i enlighet med rapporten Rimligt brandskydd i olika boendemiljöer att föreskrifter om brandskydd i vård- och omsorgsboenden och andra behovsprövade boenden skulle ge ökad tydlighet för både ägare och nyttjanderättshavare om kravnivån för brandskyddet.

MSB anser vidare i årsredovisningen att det finns behov av föreskrifter om kontroll av brandtekniska installationer såsom t.ex. ventilation och sprinkler. Föreskrifter skulle underlätta tillsynsmyndighetens arbete med att visa brister

i vissa typer av installationer och tydliggöra hur dessa ska underhållas för att funktionen ska upprätthållas över tid.

MSB anger också att man för att öka kunskapen om bränder i bostadsmiljö finansierar forskningsprojekt. Resultatet används i det fortsatta arbetet med att förebygga bränder i bostäder, bl.a. genom individanpassat brandskydd och riktade kommunikationsinsatser.

Regeringen beslutade i februari 2017 om kommittédirektivet En effektivare kommunal räddningstjänst (dir. 2017:15). Utredaren ska bl.a. analysera och föreslå hur kommunernas brandförebyggande verksamhet och räddningstjänst ska kunna bedrivas mer likvärdigt och effektivt. Utredaren ska även analysera och föreslå hur statens stöd till, och tillsyn över, kommunernas brandförebyggande verksamhet och räddningstjänst kan förbättras. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2018.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser fortfarande positivt på den nationella strategi och vision för att stärka brandskyddet som MSB har tagit fram på regeringens uppdrag. I likhet med vad som uttrycktes i betänkandena 2015/16:FöU7 och 2016/17:FöU7 anser utskottet att ingen i Sverige ska behöva omkomma eller skadas allvarligt till följd av brand. En ökad samverkan mellan MSB, länsstyrelserna och kommunerna inom det övergripande området skydd mot olyckor är fortfarande viktig, men också med och mellan andra aktörer.

Information till den enskilda medborgaren är central i sammanhanget och måste komplettera den befintliga lagstiftningen som inte kan lösa alla problem på egen hand, anser utskottet. Den långsiktiga nationella informationskampanjen Aktiv mot brand kan därför på ett bra sätt bidra till att öka kunskapsnivån hos enskilda och få dem att ta ett ökat ansvar för det egna skyddet mot bränder, bedömer utskottet vidare. Utskottet instämmer dock med MSB om att samhället behöver hjälpa till i de fall när individen inte har förmåga att skydda sig mot brand.

Utskottet ser i dagsläget inte något behov av att föreslå ytterligare åtgärder när det gäller informationskampanjer eller brandlarm för personer med funktionsnedsättning eller äldre personer, bl.a. eftersom ett omfattande arbete på myndighetsnivå redan pågår, t.ex. genom MSB:s försorg. I Boverkets byggregler (föreskrifter och allmänna råd, 5:2512§ BFS 2011:6) och Arbetsmiljöverkets föreskrifter om arbetsplatsens utformning (84§ AFS 2009:2) ställs dessutom redan krav på att larmanordningar i publika lokaler respektive på arbetsplatser ska avge signaler som kan uppfattas av personer med hörselnedsättning.

På ett mer övergripande plan emotes utredningen om en effektivare kommunal räddningstjänst som bl.a. har till uppgift att se över kommunernas brandförebyggande verksamhet. Utskottet vill inte föregripa resultatet av denna utredning. Motionsyrkandena avstyrks.

Beredskap för skogsbrandsläckning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om beredskap för skogsbrandsläckning.

Jämför reservation 41 (KD).

Motionen

Mikael Oscarsson m.fl. (KD) anför i motion 2017/18:3827 att Sjöfartsverkets nyinköpta helikoptrar inte kan bidra med att släcka skogsbränder. Försvarsmakten har heller inget uppdrag att stå i beredskap för sådant. Motionärerna föreslår att möjligheten att ge Försvarsmakten och Sjöfartsverket viss beredskap för skogsbrandsläckning bör ses över (yrkande 38).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2015/16:F6U13 konstaterade utskottet att en rad systemfrågor var under översyn, företrädesvis mot bakgrund av den stora skogsbranden i Västmanland 2014. Omhändertagandet av MSB:s rapport Ansvar, samverkan, handling – Åtgärder för stärkt krisberedskap utifrån erfarenheterna från skogsbranden i Västmanland 2014 (Ju2015/1400/SSK) emotsågs av utskottet.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) anges att mot bakgrund av den stora skogsbranden i Västmanland 2014 samt det stora antalet asylsökande som kom till Sverige under 2015, har ett antal utvärderingar och rapporter lämnats av bl.a. MSB, Riksrevisionen och särskilda utredare. I rapporterna anges bl.a. åtgärdsbehov för att stärka samhällets krisberedskap. Länsstyrelsernas geografiska områdesansvar och förutsättningar att överta räddningstjänsten är två exempel på områden som behöver utvecklas. Rapporterna utgör viktiga underlag för att kunna dra lärdomar inför framtiden, anger regeringen.

Regeringen har dessutom tillsatt en utredning för att kommunernas räddningstjänst ska kunna bedrivas på ett mer likvärdigt, effektivt och säkert sätt. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2018. I kommittédirektivet (dir. 2017:15) anges regeringens syn att det finns alltför stora variationer i kommunernas förutsättningar att utifrån de nationella målen i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, förkortad LSO, bedriva förebyggande verksamhet och räddningstjänst. Det finns bl.a. behov av förbättringar i fråga om samverkan mellan kommunernas räddningstjänster liksom när det gäller kommunernas utnyttjande av varandras resurser för förebyggande verksamhet och räddningstjänst. Dessutom behöver statens stöd till kommunerna på olika sätt utvecklas

för att förbättra kommunernas förutsättningar att bedriva de aktuella verksamheterna. Utredaren ska bl.a. undersöka och utarbeta förslag till hur kommunernas samverkan på räddningstjänstområdet – utifrån rådande riskbild och andra lokala förhållanden – kan förstärkas, utvecklas och bli mer enhetlig, såväl inbördes som i förhållande till samhällets övriga hjälporgan, dvs. polisen, ambulanssjukvården och den statliga räddningstjänsten samt andra relevanta aktörer på området.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att förstärkning med personal och andra resurser vid stora olyckor och extraordinära händelser som t.ex. skogsbränder i första hand bör ske genom att offentliga organ samverkar och bistår varandra. Därför bör den gemensamma användningen av offentliga resurser utvecklas vidare, t.ex. i fråga om samhällets användning av helikopterresurser.

I väntan på att utredningen om en effektivare kommunal räddningstjänst ska färdigställas ser dock utskottet för närvarande inte anledning att föreslå några ytterligare åtgärder i fråga om beredskap för skogsbrandsläckning med hjälp av helikoptrar. Motionsyrkandet avstyrks.

Beredskap för klimatförändringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om beredskap för klimatförändringar.

Motionerna

Åsa Westlund och Björn von Sydow (båda S) anför i motion 2017/18:1409 att det nya samhället inte bara karakteriseras av teknikutveckling utan också av förändringar i klimatet, vilka även påverkar Sveriges grannländer. Motionärerna föreslår att arbetet med krisberedskap för att hantera klimatförändringar bör ses över (yrkande 3).

I motion 2017/18:3887 understryker Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD) att Sverige och andra länder kommer att ställas inför utmaningar till följd av extremväderhändelser, detta oavsett vilken den bakomliggande orsaken är och oavsett hur många miljarder som läggs på s.k. klimatsatsningar. Motionärerna föreslår att Sveriges nationella beredskap för klimatförändringar bör förstärkas. Detta berör allt från livsmedelsförsörjning och infrastruktur till andra aspekter på beredskap inför exempelvis skogsbränder och översvämningar (yrkande 2).

Bakgrund

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) understryker regeringen att vidtagandet av förebyggande åtgärder generellt sett är mer samhällsekonomiskt lönsamt i ett längre perspektiv än att finansiera konsekvenser av naturolyckor. Regeringen anser att MSB:s stöd inom naturolycksområdet har bidragit positivt till det förebyggande arbetet och att de ekonomiska bidrag som myndigheten fördelat till kommuner för förebyggande åtgärder har bidragit till att minska konsekvenserna av klimatförändringar och naturolyckor.

Regeringen har sålunda gjort en satsning på anslaget för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor under perioden 2017–2020. Satsningen möjliggör för kommuner att kunna vidta fler förebyggande åtgärder. I budgetpropositionen anges att MSB under 2016 har fördelat 22 miljoner kronor till ett tiotal kommuner för just förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor. De åtgärder som beviljats bidrag avser främst stabilitetshöjande åtgärder och åtgärder för att förebygga risken för översvämningar.

Regeringen understryker vidare vikten av att människors kunskap om hur man förbereder sig för olika kriser och inför höjd beredskap behöver öka när bl.a. det förändrade klimatet leder till att risken tilltar för extrema väderförhållanden och naturolyckor som t.ex. översvämningar.

Regeringens proposition 2017/18:163 Nationell strategi för klimatanpassning presenterades den 8 mars 2018. I propositionen föreslås två ändringar i plan- och bygglagen (2010:900) som syftar till att förbättra beredskapen i kommunerna för klimatets förändring. Regeringen redovisar också en nationell strategi för klimatanpassning i syfte att långsiktigt stärka klimatanpassningsarbetet och den nationella samordningen av detta arbete.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer med regeringens grundsyn – likt man gjorde i betänkande 2016/17:F6U7 – att det generellt sett är mer samhällsekonomiskt lönsamt i ett längre tidsperspektiv att vidta förebyggande åtgärder än att finansiera konsekvenserna av en inträffad naturolycka. Utskottet ser därför positivt på regeringens satsning på anslaget för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor under perioden 2017–2020. Genom satsningen ska fler kommuner kunna få bidrag för att genomföra förebyggande åtgärder, vilket får anses som särskilt viktigt eftersom samhället står inför konsekvenserna av ett förändrat klimat.

Utskottet anser vidare att det i arbetet med att bygga ett klimatsäkert och hållbart samhälle behövs ett helhetsperspektiv på arbete med olycks- och krisberedskap, hantering av olyckor och allvarliga störningar samt fysisk planering och byggande. Samverkan i alla dessa delar är central.

Utskottet ser för närvarande inte anledning att föreslå några ytterligare åtgärder i fråga om beredskap för klimatförändringar, detta mot bakgrund av

satsningen på anslaget för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor samt den förestående beredningen av klimatanpassningspropositionen. Motionsyrkandena avstyrks.

Översvämningar och skred

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om översvämningar och skred. Jämför reservation 42 (SD).

Motionerna

Camilla Waltersson Grönvall och Sten Bergheden (båda M) anför i motion 2017/18:3679 att hotet från ständigt varierande vattennivåer alltid är närvarande i Vänern. För att vid behov kunna avvattna Vänern är det av central betydelse att flödet i Göta älv kan öka. Riskerna för översvämningar och skred ökar annars för de kommuner som ligger nedströms längs med älven. Motionärerna menar att det i dag saknas både klarhet om beslut och en sammanhållen strategi och organisation där samtliga berörda kommuner har ett ansvar att bidra till ett samarbete. I motionen föreslås att riskerna vid höga vattennivåer i Vänern och höga vattenflöden i Göta älv bör ses över och att ett uppdrag bör ges för att utreda möjliga former för samordning av behövliga klimatanpassningsinsatser.

I motion 2017/18:3893 understryker Camilla Waltersson Grönvall och Sten Bergheden (båda M) att dalgången kring Göta älv är Sveriges mest skredfrekventa dalgång och att Götaälvdalen just nu är inne i en stor exploateringsperiod. SGI:s (Statens geotekniska institut) och övriga tillgängliga utredningar visar på de klimatpåverkande faktorerna för en ökad skredrisk. I SGI:s Götaälvutredning bedöms att det är möjligt och rimligt att kunna vidta åtgärder så att tappningen i älven kan ökas samtidigt som skredriskerna minskas. Motionärerna föreslår att skredrisksäkrande åtgärder bör vidtas omgående i Götaälvdalen och att regeringen skyndsamt bör se över möjligheten att skapa en långsiktigt hållbar modell för de åtgärder som krävs för att förbättra skredsäkerheten i Götaälvdalen.

Mikael Jansson m.fl. (SD) lyfter i motion 2017/18:2017 fram de stora risker för jordskred som finns vid Göta älv. Ett större skred kan ske när som helst, och det kan komma att medföra stora problem i området. Det finns t.ex. många gamla nedlagda industrier i området som har bidragit till kraftiga föroreningar i marker längs älven. Motionärerna föreslår att byggandet av nya slussar bör påbörjas för att kunna göra samordningsvinster med att kunna utnyttja sprängsten från slussbyggen till att jordskredssäkra älven (yrkande 69).

I motion 2017/18:2109 skriver Karin Svensson Smith (MP) att arbetet med att klimatsäkra Sverige måste börja nu. Enskilda kommuner har ingen möjlighet att själva stå för dessa kostnader som ligger i miljardklassen. Motionären

föreslår att åtgärder bör vidtas för att minska den särskilda sårbarhet som kommunerna runt Väneren och längs Göta älv, kommunerna runt Mälaren samt Skånes kustkommuner är utsatta för (yrkande 8).

Bakgrund

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20) anges att regeringen gör en särskild satsning på klimatanpassningsanslaget för statlig delfinansiering av åtgärder för skredsäkring längs Göta älv och bildar en delegation för Göta älv vid SGI. SGI får sålunda 62 miljoner kronor i ökade anslag 2018 för att inrätta en delegation för Göta älv och vidta åtgärder som minskar skred- och rasriskerna i älvdalen. Delegationen ska bestå av representanter för myndigheter, kommuner och organisationer med särskilt ansvar för Götaälvdalen, och utses av regeringen. Delegationen leds av SGI:s generaldirektör. Bakgrunden är Götaälvtredningarnas förslag 2011 och 2013. Delegationens uppgift blir att ta ställning till vilka praktiska, geotekniska åtgärder i den skredkänsliga älvdalen som ska prioriteras för att minska ras- och skredriskerna. Dessa åtgärder kommer sedan att få statlig finansiering för delar av kostnaderna.

Generellt sett uttrycker regeringen i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) att vidtagandet av förebyggande åtgärder generellt sett är mer samhällsekonomiskt lönsamt i ett längre perspektiv än att finansiera konsekvenser av naturolyckor. Regeringen har sålunda gjort en satsning på anslaget för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor under perioden 2017–2020. De åtgärder som beviljats bidrag avser främst stabilitetshöjande åtgärder och åtgärder för att förebygga risken för översvämningar.

Enligt MSB:s webbplats har myndigheten under 2017 genomfört översyn av områden med betydande översvämningsrisk i Sverige. Den första analysen av områden utfördes 2011, då 18 områden utmed vattendrag och sjöar i Sverige identifierades. Vid den senaste översynen har även risker för översvämning vid havskusten analyserats. Det har lett till att ett flertal nya områden har tillkommit. Översvämningar från skyfall ingår inte i bedömningen.

Arbetet enligt EU:s översvämningsdirektiv fortsätter, och under 2018 kommer MSB att ta fram detaljerade kartor för de nya områden som identifierats. Under 2019 har länsstyrelserna uppdraget att ta fram riskkartor för områdena. Riskhanteringsplaner, med mål för att hantera översvämningsriskerna, kommer sedan att tas fram av länsstyrelserna 2020–2021.

I MSB:s årsredovisning för 2017 (publ. MSB1172) anges att MSB i februari 2017 bildade en tvärssektoriell grupp med syftet att förbättra samordningen av arbetet med att förebygga, mildra effekterna av och öka förmågan att hantera naturolyckor och naturhändelser i Sverige. I arbetsgruppen deltar 16 centrala myndigheter, representanter för Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och länsstyrelser.

Regeringens proposition 2017/18:163 Nationell strategi för klimatanpassning presenterades den 8 mars 2018. I propositionen föreslås två ändringar i plan- och bygglagen (2010:900) som syftar till att förbättra beredskapen i kommunerna för klimatets förändring. Regeringen redovisar också en nationell strategi för klimatanpassning i syfte att långsiktigt stärka klimatanpassningsarbetet och den nationella samordningen av detta arbete.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på regeringens satsning på anslaget för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor under perioden 2017–2020 – likt man gjorde i betänkande 2016/17:FöU7 – men också på den nya satsningen på åtgärder för skredsäkring längs Göta älv. Regeringens proposition mot bakgrund av Klimatanpassningsutredningen välkomnas av utskottet ur ett långsiktigt planeringsperspektiv.

I sammanhanget anser utskottet också att MSB:s stöd till relevanta aktörer, t.ex. i arbetet med översvämningskarteringar och älvgrupper, bör lyftas fram som ytterligare exempel på det konkreta arbete som görs för att minska riskerna för översvämnings- och skred i hela landet. MSB:s vägledningar och förstärkningsresurser anses fortfarande viktiga i de fall det förebyggande arbetet inte räcker till och en översvämnings- faktiskt sker.

Utskottet ser för närvarande inte anledning att föreslå några ytterligare åtgärder i fråga om översvämnings- och skred, då det nyligen initierade arbetet med skredsäkring längs Göta älv kan sägas ske i enlighet med motionärernas intentioner. Motionsyrkandena avstyrks.

Fonder för ersättning vid naturkatastrofer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om fonder för ersättning vid naturkatastrofer.

Jämför reservation 43 (SD).

Motionen

Mikael Jansson m.fl. (SD) föreslår i motion 2017/18:2017 att fonder bör byggas upp på nationell grund för att kunna användas vid naturkatastrofer. Fonderna ska uppmanas att söka landstings- och primärkommunala medel. Bidrag för detta ändamål bör inte ges till EU (yrkande 68).

Bakgrund

Gällande ordning

Statlig ersättning till kommunerna för kostnader i samband med räddningstjänst regleras i lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, förkortad LSO. Om utflöde i visst vatten av olja eller andra skadliga ämnen har lett till kommunal räddningstjänst eller sanering har en kommun rätt till ersättning av staten för den del av kostnaderna som överstiger ett av regeringen fastställt belopp (7 kap. 2 §). En kommun har också rätt till ersättning om en räddningsinsats i kommunal räddningstjänst medfört betydande kostnader. Rätten till ersättning avser den del av kostnaderna som överstiger en självrisk som beräknas enligt grunder som regeringen fastställer (7 kap. 3 §). Ersättningsärendena prövas och administreras av MSB. Ersättningen finansieras genom anslaget 2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m. inom utgiftsområde 6, som uppgår till drygt 20 miljoner kronor årligen.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) understryker regeringen att vidtagandet av förebyggande åtgärder generellt sett är mer samhällsekonomiskt lönsamt i ett längre perspektiv än att finansiera konsekvenser av naturolyckor. Regeringen anser att MSB:s stöd inom naturolycksområdet har bidragit positivt till det förebyggande arbetet och att de ekonomiska bidrag som myndigheten fördelat till kommuner för förebyggande åtgärder har bidragit till att minska konsekvenserna av klimatförändringar och naturolyckor.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet uttryckt flera gånger tidigare, t.ex. i betänkande 2016/17:F6U7, delar man regeringens bedömning att det krävs ett ökat fokus på klimatanpassning och det förebyggande arbetet. I fråga om ersättning för skador vid naturkatastrofer anser utskottet fortfarande att det är viktigt att inte undergräva incitamenten för just förebyggande insatser. Riksdagen har dessutom, efter förslag från regeringen, möjlighet att tillföra medel till det avsedda anslaget vid behov, vilket bl.a. skogsbranden i Västmanland 2014 visade exempel på. Riksdagen har också möjlighet att anvisa ytterligare medel till statsbudgeten. Utskottet vill understryka att det inte finns några hinder mot privata försäkringslösningar på detta område och att det därmed inte finns några starka skäl för att införa ytterligare statliga lösningar. Det aktuella motionsyrkandet avstyrks.

Behovet av katastrofmedicin

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om behovet av katastrofmedicin.
Jämför reservation 44 (M, C, L, KD).

Motionen

Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) anför i motion 2017/18:3220 att en god krisberedskap inom hälso- och sjukvården förutsätter att det finns katastrofmedicinsk beredskap. De senaste åren har Socialstyrelsens risk- och sårbarhetsanalyser och erfarenhet från olika övningar visat att det finns förbättringsområden inom landstingens katastrofmedicinska beredskap, menar motionärerna som föreslår att en översyn av landstingens beredskap och behovet av katastrofmedicin bör göras (yrkande 1).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:FöU7 föreslog utskottet att riksdagen skulle tillkännage för regeringen att denna borde göra en översyn av de konsekvenser som den resursbrist som lett till stabsläge vid flera sjukhus de senaste åren skulle få vid en extraordinär händelse med stor belastning på samhällets vårdresurser. Kamraren biföll utskottets förslag (bet. 2016/17:FöU7 punkt 27, rskr. 2016/17:225).

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 9) hänvisas till Socialstyrelsens rapport från 2016 om att öva hälso- och sjukvårdens förmåga att hantera en allvarlig händelse med många skadade. Rapporten visar på behovet för landstingen att i förväg ha kännedom om vilken typ av stöd som kan behövas vid allvarliga händelser med många skadade. Myndigheten tar bl.a. upp att en ökad samverkan i planeringsarbetet för mer omfattande allvarliga händelser skulle kunna lösa en del av denna problematik.

Regeringen har beslutat om en nationell säkerhetsstrategi. Att värna individens och befolkningens hälsa ställer krav på hälso- och sjukvårdens beredskap och förmåga att förebygga, stå emot och hantera allvarliga händelser och kriser, anger man i budgetpropositionen. En förändrad hotbild när det gäller terrorhändelser ökar kraven på hälso- och sjukvårdens beredskap. Återupptagandet av planeringen för totalförsvaret medför att hälso- och sjukvården måste ha en beredskap för att värna den civila befolkningen men också för att stödja Försvarsmakten. Regeringen avser därför att förstärka hälso- och sjukvårdens arbete med civilt försvar med 40 miljoner kronor fr.o.m. 2018, enligt budgetpropositionen.

I MSB:s årsredovisning för 2017 (publ. MSB1172) anges att myndigheten under 2017 har tagit fram en behovsbild och börjat ta fram en vägledning, Det robusta sjukhuset, samt gjort förberedelser för att återuppta bidragsgivningen inom området fr.o.m. 2018. Syftet är att säkerställa akutsjukhusens möjlighet att fungera i hela hotskalan, bl.a. genom att öka robustheten i tekniska försörjningssystem.

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), skriver Försvarsberedningen:

Socialstyrelsen konstaterar i sin risk- och sårbarhetsanalys för 2016 att behovet av vårdplatser för ett större antal skadade i samband med en allvarlig händelse först kan säkerställas efter ett omfattande omdisponeringsarbete, som innebär en prioritering av vårdplatser, intensivvårdsresurser och postoperativa vårdplatser som kräver medicinska och etiska ställningstaganden.

Försvarsberedningen menar att ”sjukhusens förmåga att tillhandahålla vård är också beroende av en funktionalitet inom andra samhällssektorer, t.ex. elförsörjning, dricksvattenförsörjning samt elektroniska kommunikationer” och konstaterar, med stöd av Socialstyrelsen, att ”Sverige är ett importberoende land när det gäller läkemedel”.

Försvarsberedningen skriver också:

Landstingen/regionerna och övriga berörda sjukvårdshuvudmän måste börja planera för höjd beredskap och krig i enlighet med vad som föreskrivs i lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH). Socialstyrelsen bör vara pådrivande för att en sådan planering sker.

Sjukvården i totalförsvaret bör utgå från den civila sjukvårdsorganisationen. En omfattande parallell förmåga i Försvarsmakten bör således inte skapas.

[De samlade förslagen] skulle leda till en avsevärt förbättrad beredskap och förmåga inom sjukvården att hantera krigssituationer. Denna förmåga kommer att stärka även den fredstida förmågan att hantera stora skadeutfall vid t.ex. större olyckor eller terroristattacker.

Enligt Socialstyrelsens webbplats den 6 december 2017 har Försvarsmakten och Socialstyrelsen undertecknat ett gemensamt inriktningsdokument om myndigheternas arbete med hälso- och sjukvård inom ramen för det nya totalförsvaret. Mot bakgrund av det förändrade säkerhetsläget i närområdet inledde Försvarsmakten och Socialstyrelsen 2015 projektet Totalförsvarets sjukvårdssystem. Syftet har varit att identifiera sårbarheter och förändringsbehov för att möta behovet av sjukvård vid olyckor, katastrofer och krig. Inom ramen för samarbetet har myndigheterna tagit fram ett koncept om hur civilmilitär samordning av planering, utbildning och kompetensförsörjning samt resurser för omhändertagande och vård skulle kunna bidra till en ökad nationell förmåga.

Myndigheterna har för avsikt att ta fram nationella planer för trauma- och katastrofmedicinsk utbildning, stöd och inriktning till forskning genom kunskapscentrum för katastrofmedicin samt utveckling av nationella riktlinjer för multiprofessionell övning och träning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterade i betänkande 2016/17:FöU7 att det vid några tillfällen förekommit att svenska sjukhus behövt införa s.k. stabsläge i vissa kritiska situationer, såsom vid överbeläggningar eller vid akut personalbrist. En utveckling som innebär att sjukvården behöver gå in i stabsläge även vid relativt normala förhållanden är enligt utskottets mening oroande, särskilt med tanke på att möjligheterna att kunna ge en adekvat sjukvård lär vara mindre vid en extraordinär händelse med en än hårdare belastning på vårdresurserna.

Utskottet ser positivt på det arbete som Socialstyrelsen bedriver tillsammans med landstingen i frågan, men enligt utskottets mening behöver en djupare översyn av situationen och dess konsekvenser göras. Riksdagen har tidigare ställt sig bakom utskottets förslag att regeringen bör göra en översyn av de konsekvenser som den resursbrist som lett till stabsläge vid flera sjukhus de senaste åren skulle få vid en extraordinär händelse med stor belastning på samhällets vårdresurser.

Utskottet välkomnar de initiativ MSB nu tagit för att säkerställa akutsjukhusens möjlighet att fungera i hela hotskalan och den inriktning som Försvarsberedningen visar på i fråga om en förbättrad sjukvårdsförmåga, och instämmer bl.a. i att sjukvården i totalförsvaret bör utgå från den civila sjukvårdsorganisationen. En omfattande parallell förmåga i Försvarsmakten bör således inte skapas. Det är också positivt, anser utskottet, att regeringen i budgetpropositionen föreslagit att extra finansiella medel tillförs för ändamålet samt att Försvarsmakten och Socialstyrelsen nu fördjupar sin samverkan.

Mot bakgrund av de initiativ som regeringen och centrala myndigheter redan har tagit, samt i väntan på regeringens återrapportering i fråga om riksdagens tidigare nämnda tillkännagivande, Försvarsberedningens slutrapport och regeringens beredning av där föreslagna åtgärder, finns det för närvarande inte skäl för utskottet att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om katastrofmedicin och sjukvård. Motionsyrkandet avstyrks.

Drunkningsolyckor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om drunkningsolyckor.

Motionen

Thomas Finnborg (M) anför i motion 2017/18:991 att Sverige bör anta en nollvision för att minska antalet drunkningsolyckor. Motionären föreslår att regeringen skyndsamt bör utreda frågan och ta fram en nationell handlingsplan för hur arbetet ska koordineras.

Bakgrund*Pågående arbete*

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) anger regeringen att kommunernas olycks- och brandförebyggande verksamhet har stor betydelse för människors säkerhet och trygghet. MSB stödjer löpande den verksamheten genom exempelvis framtagande av statistik och analyser som kan ligga till grund för att inrikta kommunernas olycks- och brandförebyggande verksamhet. Regeringen anger vidare att samhällets olycksförebyggande verksamhet liksom brandskyddet i större utsträckning behöver samordnas och utgå från enskildas förutsättningar och behov genom riktade insatser.

MSB anger i en promemoria till utskottet (MSB dnr 2017-952) att de har som mål att antalet drunkningar och drunkningstillbud ska minska. Myndigheten arbetar aktivt med stöd till kommuner, allmänhet, frivilligorganisationer och statliga myndigheter i deras strävan att öka skyddet mot drunkningsolyckor. Stödet består bl.a. av att tillhandahålla informationsmaterial, studier, handledningar och andra publikationer, filmer, statistik och av att medverka vid konferenser som rör vattensäkerhet.

Myndigheten har också möjlighet att bevilja uppdragsersättning till ideella organisationer som genomför kursverksamhet riktad till allmänheten i syfte att öka den enskildes förmåga att förebygga och hantera olyckor, allvarliga händelser och kriser. Svenska Livräddningssällskapet (SLS), som arbetar med en nollvision, får och har under en längre tid fått sådan ersättning för genomförandet av kurser i vattensäkerhet. Uppdragsmedlen uppgår till 7 miljoner kronor per år under perioden 2015–2018. Minst 3 700 personer ska utbildas genom 465 kurser (kvalitetssäkrade till åtta deltagare per kurs) per år i hela Sverige.

I samarbete med ansvariga myndigheter och organisationer har MSB också tagit fram en guide till ökad vattensäkerhet för kommuner och andra anläggningsägare. MSB har också meddelat allmänna råd (SRVFS 2007:5) och kommentarer om utrustning för vattenlivräddning vid hamnar, kajer, badplatser och liknande vattennära anläggningar.

MSB deltar vidare i Sjösäkerhetsrådet som är ett samarbetsorgan mellan myndigheter, fritids- och försäkringsbranschen samt fritidsbåtlivet och sportdykningens organisationer vars främsta uppgift är att förbättra sjösäkerheten och informera om hur sjöolyckor kan och ska undvikas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar – likt man gjorde i betänkande 2016/17:F6U7 – det systematiska arbete som MSB bedriver genom stöd till kommuner, allmänhet, frivilligorganisationer och statliga myndigheter i deras strävan att öka skyddet mot drunkningsolyckor. Svenska Livräddningssällskapets insatser bör särskilt framhållas men också den enskildes primära ansvar för sin egen säkerhet. MSB:s systematiska arbete för att genom samverkan mellan berörda aktörer i samhället förebygga och hantera olyckor och kriser överlag bör också lyftas fram i sammanhanget, anser utskottet. Utskottet ser inte skäl att föreslå några ytterligare åtgärder på området för tillfället, och avstyrker därför motionen.

Fyrverkerier

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om fyrverkerier.
Jämför reservation 45 (V).

Motionerna

Ingela Nylund Watz m.fl. (S) anför i motion 2017/18:1078 att problemen med felaktig och olovlig användning av fyrverkerier och smällare på många håll i landet utgör ett växande problem som skapar allmän oro och otrygghet. Kommunerna har genom den lokala ordningsstadgan möjlighet att reglera när och var fyrverkerier får användas, och lagstiftningen ger polisen möjlighet att ingripa vid direkta lagöverträdelser som t.ex. om åldersgränser för inköp och användande inte efterlevs. Branschen har också sedan ett antal år tagit ett större ansvar för att begränsa försäljningen av pyroteknik. Problemet är dock så omfattande att polisen omöjligt kan ingripa och stävja missbruket. Motionärerna föreslår att möjligheterna att lagstifta om tillståndsprövning för alla fyrverkerier bör ses över.

I motion 2017/18:3598 anför Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) att det finns många skäl för att reglera användandet av fyrverkerier: miljöskäl, personskadeskäl, djurskyddsskäl m.m. Det handlar bl.a. om att begränsa användandet till vissa anvisade platser och tidpunkter samt reglera vem som får sälja och köpa fyrverkerier och när detta ska få ske. I dag finns dock brister när det gäller såväl tillsyn som efterlevnad menar motionärerna som föreslår att regeringen bör återkomma med förslag för att förbättra tillsynen och efterlevnaden vad gäller användandet av fyrverkerier (yrkande 18).

Bakgrund

Pågående arbete och gällande ordning

MSB är den myndighet som på regeringens uppdrag skriver föreskrifter och allmänna råd som rör hanteringen av fyrverkerier. Föreskrifterna bygger på lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, förkortad LBE, och förordningen (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor. Hela lagstiftningen har som mål att fyrverkerier och andra brandfarliga och explosiva varor ska hanteras så säkert som möjligt, dvs. att om den som hanterar explosiva varor följer de regler och föreskrifter som finns tillgängliga så ska risken att skadas av en explosivvara vara liten. Lagen ska även förhindra s.k. obehörigt förfarande med vilket menas att den som hanterar de explosiva varorna måste uppfylla tillämpliga paragrafer i lagstiftningen. I den sistnämnda skrivelsen skulle missbruk kunna tolkas in, enligt MSB.

MSB har genom åren bl.a. tagit bort vissa artiklar som allmänheten får hantera utan tillstånd och som ställt till skada. Senast var det miniraketer och stora raketer (mer än 75 gram nettovikt explosivämne) på pinne som togs bort. För närvarande pågår ett arbete med att ta bort alla raketer på pinne för allmänheten. Bakgrunden är att de är överrepresenterade i skadestatistiken. En begränsad tillgänglighet bör indirekt även bidra till ett minskat missbruk, anför myndigheten (MSB dnr 2018-00625).

För att minska antalet fyrverkeriolyckor informerar MSB också om riskerna med fyrverkerier, t.ex. genom artiklar och annonser i tidningar, via sin webbplats etc.

Tillstånd till användning, handel och förvaring av fyrverkerier enligt LBE prövas av den kommun där verksamheten ska äga rum. Om det behövs tillstånd till användning av fyrverkerier enligt ordningslagen (1993:1617) är det Polismyndigheten på orten som handlägger detta. Att verksamheter med fyrverkerier följer lagstiftningen kontrolleras också genom tillsyn av MSB och respektive kommun.

I februari 2017 svarade det dåvarande statsrådet Anders Ygeman på fråga från riksdagen (fråga 2016/17:745) om vilka åtgärder han avsåg att vidta för att underlätta för kommuner att införa lokala fyrverkeriförbud och försvara för enskilda att få tillgång till fyrverkeripjäser:

Av ordningslagen följer att fyrverkerier inte får användas utan tillstånd av Polismyndigheten om användningen innebär en risk för skada på person eller egendom. Regeringen har vidare bemyndigat kommunerna att meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för att förhindra att människors hälsa eller egendom skadas till följd av användningen av pyrotekniska varor. Det är också kommunerna som ger tillstånd att sälja fyrverkerier och som i tillståndet sätter upp de villkor som behövs för att hindra, förebygga och begränsa olyckor och skador på liv, hälsa, miljö eller egendom. Det är straffbart att använda fyrverkerier utan tillstånd av Polismyndigheten eller i strid med en lokal föreskrift. Den som använder fyrverkerier på ett sätt som kan leda till skada på person eller egendom kan också göra sig skyldig till andra typer av brott.

Regeringen ansåg således att det fanns möjligheter att inom ramen för gällande lagstiftning begränsa och ingripa när användandet av fyrverkerier innebär en risk att skada andra, och man utgick från att polis och kommuner agerar med de lagliga möjligheter som finns för att stävja problemet. Regeringen hade inte för avsikt att vidta några ytterligare åtgärder vid den aktuella tidpunkten men ansåg att följa frågan framöver.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser – liksom man gjorde i bl.a. betänkande 2016/17:FöU10 – att det är förenat med ett stort personligt ansvar att använda sig av fyrverkerier, både för egen och för andras säkerhet och trivsel. I likhet med regeringen anser dock utskottet att det finns möjligheter att inom ramen för gällande lagstiftning begränsa och ingripa när användandet av fyrverkerier innebär en risk för att skada andra. Utskottet, liksom regeringen, förutsätter att polis och kommuner agerar med de lagliga möjligheter som finns för att stävja problemet. Det är emellertid positivt att regeringen avser att fortsätta följa frågan.

Utskottet anser inte att det för närvarande finns skäl att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om fyrverkerianvändning. De aktuella motionsyrkandena avstyrks.

Olovlig befattning med handgranater

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om olovlig befattning med handgranater.

Motionen

Roger Haddad m.fl. (L) anför i motion 2017/18:3582 att handgranater har blivit en allt vanligare form av beväpning för den organiserade brottsligheten. Handgranater saknar fredlig användning men trots detta klassas de inte som vapen utan sorterar under lagen (2010:1011) om brandfarliga och explosiva varor, förkortad LBE. I motionen välkomnas nyligen genomförda straffskärpningar i fråga om olovlig hantering av bl.a. handgranater men det är också viktigt att lagstiftningen avspeglar i vilken mån det finns anledning till att olika företeelser alls finns i den civila vardagen, menar motionärerna som föreslår att handgranater bör klassas som vapen och att olovlig befattning med handgranater således bör klassas som vapenbrott (yrkande 7).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2016/17:F6U10 ansåg utskottet det välkommet att regeringen vidtagit åtgärder för att stävja den ökade förekomsten av explosiva varor i kriminella kretsar, inklusive innehav och användning av handgranater i brottsligt syfte. Regeringens uppfattning att det behöver vidtas åtgärder för att kunna likställa straffen för brott mot LBE med straffen för vapenbrott var bra ansåg utskottet. Utskottet tillstyrkte därför regeringens förslag om skärpta straff för brott mot tillståndsplikten för explosiva varor enligt LBE.

Utskottet ansåg emellertid att det kunde sättas i fråga om förslaget i alla delar var tillräckligt långtgående. Utskottet ansåg att regeringen borde utreda möjligheten att höja minimistraffet för grovt brott mot tillståndsplikten enligt LBE till två års fängelse, vilket sedermera också riksdagen beslutade skulle tillkännages för regeringen.

Övriga motionsyrkanden avstyrktes med hänvisning till att utskottet ansåg att den föreliggande propositionen i huvudsak tillgodosåg syftet med motionärernas initiativ, bl.a. en motion om att otillåten hantering av handgranater borde klassas som vapenbrott.

I betänkande 2017/18:JuU8 såg justitieutskottet positivt på att regeringen, mot bakgrund av tidigare nämnt tillkännagivande, hade överlämnat ett förslag på skärpta straff för brott mot vapenlagen och tillståndsplikten för explosiva varor till riksdagen. Utskottet delade regeringens oro för den ökade förekomsten av illegala vapen och handgranater i samhället. För att motverka den utvecklingen ansåg utskottet i likhet med regeringen att straffen för de nämnda brotten borde skärpas, vilket riksdagen sedermera beslutade om. Justitieutskottet, och sedan även riksdagen, beslutade dock om två nya tillkännagivanden till regeringen. Enligt dessa bör regeringen återkomma med dels ett förslag om att även straffmaximum för de synnerligen grova brotten ska höjas, dels ett förslag om att fler vapenbrott än i dag ska anses som grova.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens oro för den ökade förekomsten av illegala vapen och handgranater i samhället och det hot mot människors trygghet som detta innebär. Det är därför välkommet att regeringen har vidtagit åtgärder för att bl.a. motverka den ökade användningen av handgranater i brottsliga syften. Utskottet instämmer med regeringen att det finns goda skäl för att straffvärdet för vapenbrott och brott mot tillståndsplikten i LBE när det gäller explosiva varor ska stämma överens, och att straffskalorna ska utformas på ett likadant sätt. Detta gäller i synnerhet i fråga om de grova och synnerligen grova brotten. I förhållande till motionsyrkandet anser utskottet att denna överensstämmelse mellan hur de olika lagarna ser ut i dag är det centrala, inte om otillåten hantering av handgranater rubriceras som vapenbrott eller ej.

I sammanhanget ser utskottet fram emot riksdagens behandling av regeringens proposition 2017/18:116 om en tidsbegränsad amnesti för tillståndspliktiga explosiva varor för att t.ex. minska antalet illegala handgranater i samhället.

Utskottet anser sammantaget att det i dagsläget inte finns skäl för riksdagen att bifalla det aktuella motionsyrkandet som därmed avstyrks.

Kommunikationssystemet Rakel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om kommunikationssystemet Rakel.

Motionen

Anders Hansson (M) anför i motion 2017/18:2006 att det under en kris ställs höga krav på att alla berörda parter kan samtala med varandra på enklaste och effektivaste sätt. Motionären föreslår att det bör övervägas huruvida samtliga statliga, regionala samt kommunala myndigheter och organisationer som arbetar med krisberedskap ska åläggas att införa kommunikationssystemet Rakel.

Bakgrund

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) anger regeringen att närmare 500 myndigheter, kommuner och företag m.fl. numera är anslutna till Rakel och att anslutningen fortsätter att öka, vilket är en indikation på att aktörernas förmåga att kommunicera skyddat och driftssäkert har stärkts. Under året kopplades även systemet ihop med det norska internationella radio-kommunikationssystemet Nödnet. Rakel har nått en ekonomisk stabilitet, anger regeringen. Enligt MSB:s årsredovisning för 2017 (publ. MSB1172) har antalet abonnemang ökat till 72 000 under 2017.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser – liksom i betänkandena 2015/16:FöU7 och 2016/17:FöU7 – att det ser en bred anslutning till kommunikationssystemet Rakel som central för det svenska krisberedskapssystemets och det civila försvarets funktionalitet. Det är därför fortsatt glädjande att anslutningen till systemet fortsätter att öka med betydande siffror. Utskottet ser det också som glädjande ur ett fi-

nansiellt perspektiv att systemet numera är självfinansierat. Av dessa skäl finner utskottet för tillfället inte någon anledning att föreslå några ytterligare åtgärder när det gäller införande av Rakel. Motionen avstyrks.

Delande av sekretessbelagd information mellan blåljusaktörer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att mot bakgrund av utredningen Kommunikation för vår gemensamma säkerhet (Ds. 2017:7) regeringen utan dröjsmål bör vidta åtgärder i syfte att åstadkomma en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar, och riksdagen tillkännager detta för regeringen. Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2017/18:1927 (yrkande 1).

Motionen

Maria Malmer Stenergard (M) konstaterar i motion 2017/18:1927 att sekretessbelagda uppgifter inte utan vidare kan delas mellan myndigheter eller andra offentliga aktörer i akuta situationer. Motionären föreslår att det bör möjliggöras för blåljusaktörer att dela sekretessbelagd information för bästa möjliga effektivitet i insatserna (yrkande 1).

Bakgrund

Tidigare behandling

I yttrande 2015/16:F6U1y önskade utskottet understryka vikten av myndighetssamverkan för att kunna lösa de uppgifter som olika myndigheter står inför, oavsett om det gäller samhällets krisberedskap, Försvarmaktens behov eller specifikt vid terrorism. Utskottet instämde i regeringens intention i skrivelse 2014/15:146 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism, att verka för att uppgiftsutbytet ska effektiviseras inom samarbetsorganet Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT) – där Försvarets radioanstalt (FRA), Säkerhetspolisen och den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must) ingår – och att de brottsbekämpande myndigheterna ska ha möjlighet att utbyta information i den omfattning som behövs för en effektiv terrorismbekämpning. Intentionen i den aktuella motionen ansågs som tillgodosedd genom vad som anfördes av regeringen i skrivelsen, varför motionen avstyrktes.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) beskriver regeringen vilka åtgärder man tänker sig för att aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar ska kunna kommunicera och utbyta information effektivt och säkert med varandra. Rakelsystemet som används i dag anses ha en begränsad kapacitet att leverera data och räcker inte till för att möta användarnas ökande behov. I juni 2016 gav Regeringskansliet en utredare i uppdrag att föreslå en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar (dnr Ju2016/05476/LP). Uppdraget redovisades i mars 2017. Utredningen Kommunikation för vår gemensamma säkerhet (Ds 2017:7) konstaterar att det nuvarande samhällsnätet för Rakelsystemet avser främst talkommunikation och har alltför begränsad kapacitet för mobil dataöverföring. Rakel behöver därför kompletteras och på sikt helt ersättas med ett modernare system som kan hantera även realtidsöverföring av data och rörliga bilder. Samhällsutvecklingen och förändrade säkerhetspolitiska förutsättningar ökar kraven på att utveckla en lämplig mobil och säker lösning. Enligt budgetpropositionen bereds ärendet för närvarande inom Regeringskansliet och regeringen avser att återkomma i frågan.

Regeringen uttrycker också i budgetpropositionen att den vill säkerställa att polis, räddningstjänst, ambulansverksamhet och alarmeringstjänst på ett effektivt sätt ska kunna dela information med varandra av betydelse för personalens säkerhet och trygghet vid hjälpinsatser samt för ett effektivt genomförande av insatser. Bland annat mot denna bakgrund har regeringen gett utredningen om en samordnad alarmeringstjänst (dir. 2015:113) i tilläggsuppdrag att analysera och föreslå hur informationsdelningen mellan aktörerna kan bli mer effektiv i ovanstående avseenden (dir. 2017:84). Utredarens samtliga uppdrag ska redovisas i ett betänkande senast den 31 mars 2018.

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), uttrycker Försvarsberedningen följande:

En fungerande ledning i krig kräver utbildning och övning i fredstid. Utbildningar och övningar för ledningsfunktioner på alla nivåer behöver utvecklas och ske i större omfattning. Samtidigt bidrar löpande arbete och samverkan samt hantering av fredstida störningar och kriser också till en förbättrad förmåga. En god ledningsförmåga ställer även krav på att ledningen ska kunna verka från andra ledningsplatser än de ordinarie. Metoder och infrastruktur för säkra samband behöver även fungera under störda förhållanden och med beaktande av krav på sekretess.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ger stöd åt regeringens syn att aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar ska kunna kommunicera och utbyta information effektivt och säkert med varandra. Utskottet instämmer med Försvarsberedningen om att metoder och infrastruktur för säkra samband även behöver fungera under

störda förhållanden och med beaktande av krav på sekretess. Resultatet av regeringens beredning av genomförda och kommande utredningar emotses av detta skäl men frågan hastar.

Utskottet föreslår därför, med delvis bifall av motion 2017/18:1927 (M) yrkande 1, att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att mot bakgrund av utredningen Kommunikation för vår gemensamma säkerhet (Ds. 2017:7) regeringen utan dröjsmål bör vidta åtgärder i syfte att åstadkomma en utvecklad och säker kommunikationslösning för aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar, och att riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Kustbevakningens tillgång till polisens register

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om Kustbevakningens tillgång till polisens register.

Jämför reservation 46 (SD).

Motionerna

Mikael Jansson m.fl. (SD) föreslår i motionerna 2016/17:2899 yrkande 60 och 2017/18:2017 yrkande 66 att Kustbevakningen (KBV) bör ha tillgång till polisens register så att brottsbekämpning underlättas.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2014/15:JuU16 ansåg justitieutskottet att de möjligheter som KBV och polisen har att ge varandra tillgång till varandras register var väl avvägda. Det aktuella motionsyrkandet avstyrktes därmed.

I yttrande 2015/16:FöU1y önskade försvarsutskottet understryka vikten av myndighetssamverkan för att kunna lösa de uppgifter som olika myndigheter står inför, oavsett om det gäller samhällets krisberedskap, Försvarsmaktens behov eller specifikt vid terrorism. Utskottet instämde i regeringens intention i skrivelsen att verka för att uppgiftsutbytet inom samarbetsorganet Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT) ska effektiviseras och att de brottsbekämpande myndigheterna ska ha möjlighet att utbyta information i den omfattning som behövs för en effektiv terrorismbekämpning. Intentionen i den aktuella motionen ansågs som tillgodosedd genom vad som anfördes av regeringen i skrivelse 2014/15:146 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism, varför motionen avstyrktes.

I betänkande 2016/17:FöU1 betonade försvarsutskottet att myndigheters samlade resurser ska användas så effektivt som möjligt. Utskottet betonade resurseffektiviteten i den för 2017 planerade verksamheten inom sjö- och kust-

övervakningsområdet. Med utgångspunkt i utredningen om KBV:s rättsliga befogenheter (SOU 2008:55) välkomnade utskottet en kommande proposition om att utveckla KBV:s rättsliga befogenheter för att på ett mer effektivt sätt kunna ingripa för att bekämpa brott och upprätthålla ordningen samtidigt som man också fortsättningsvis skulle kunna biträda framför allt polisen i sådana sammanhang. Det ansågs viktigt att regeringen avsatte finansiella medel för planerad verksamhet. Då regeringen ännu inte hade lämnat propositionen till riksdagen fann utskottet inte skäl att vidta några åtgärder på området vid den rådande tidpunkten.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) anges att regeringen anser det av stor vikt att KBV utvecklar sin förmåga inom brottsbekämpningsområdet. I detta ingår förberedelser för utökade rättsliga befogenheter att bl.a. leda egna brottsutredningar. En proposition är aviserad till juni 2018.

En annan viktig del enligt regeringen är att KBV tillsammans med Polismyndigheten och Tullverket fortsätter arbetet med att stärka samverkan myndigheterna emellan. Här utgör kartläggningen som myndigheterna utarbetat tillsammans en god grund för det fortsatta arbetet (Ju2017/01718/SSK). Myndigheterna konstaterar själva att det finns flera områden där en stärkt samverkan är möjlig, inom såväl operativt som administrativt arbete. Regeringen anger också att det finns ett behov av förstärkt operativt stöd från KBV till Polismyndigheten när det gäller insatser mot terrorism och annan allvarlig brottslighet. Regeringen anger också att den uppdragit åt KBV och Polismyndigheten att närmare analysera formerna för ett sådant stöd utifrån överenskommelsen mellan regeringen och de borgerliga partierna om åtgärder mot terrorism.

I september 2017 presenterades slutredovisningen av regeringsuppdraget om att utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet (Ju2015/09350/PO): Myndigheter i samverkan mot den organiserade brottsligheten 2017. I denna rapport anger Polismyndigheten tillsammans med KBV, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Säkerhetspolisen, Skatteverket, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Tullverket, Migrationsverket, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen hur man vill utveckla den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet. I rapporten beskrivs bl.a. att generellt sett har informationsutbytet mellan myndigheterna ökat och att under 2016–17 har en mer sammanhållen underrättelseverksamhet skapats där nationell och regional nivå har utvecklat ömsesidig samverkan. Det tas exempelvis numera fram en gemensam nationell operativ lägesbild som presenteras löpande för det s.k. Operativa rådet där tidigare nämnda myndigheter ingår. Rådet har på så sätt en möjlighet att bedöma verksamheten och behovet av att vidta åtgärder utifrån presenterad information. En viktig framtidsfråga enligt rapporten är att fortsätta utvecklingen av samverkan

utanför satsningen med andra myndigheter, organisationer och aktörer som kan bidra till bekämpning av organiserad brottslighet.

Utskottet har fått information från KBV om att myndigheten anser sig ha tillgång till flera av polisens register och har en god dialog med polisen för att praktiskt lösa åtkomsten till ytterligare system.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt dels på den myndighetsgemensamma satsningen mot organiserad brottslighet, dels på de samlade åtgärder som nu vidtas mot terrorism. KBV och polisen spelar tillsammans med många andra myndigheter en central roll i detta arbete. Samverkan och informationsdelning är härvidlag mycket viktigt. Det pågående arbetet, tillsammans med regeringens kommande förslag på hur man avser att utveckla KBV:s rättsliga befogenheter för att på ett mer effektivt sätt kunna ingripa för att bekämpa brott, upprätthålla ordningen och kunna biträda framför allt polisen i sådana sammanhang, gör sammantaget att utskottet bedömer att det inte finns skäl att föreslå ytterligare åtgärder på området för närvarande. Motionsyrkandena avstyrks.

Kustbevakningens inordning under marinen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om Kustbevakningens inordning under marinen.

Jämför reservation 47 (SD).

Motionerna

Mikael Jansson m.fl. (SD) anför i motionerna 2015/16:3218 yrkande 82, 2016/17:2899 yrkande 61 och 2017/18:2017 yrkande 67 att marinen och Kustbevakningen (KBV) båda har till uppgift att utifrån olika ansvarsområden övervaka sjöterritoriet och omgivande farvatten. Motionärerna anser att en samordning av dessa resurser skulle vara gynnsam av såväl operativa som ekonomiska skäl och föreslår att KBV bör inordnas under marinen på sikt.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2014/15:FöU6 uttryckte utskottet att det ansåg att de åtgärder som regeringen vidtagit, bl.a. efter Försvärsberedningens rapport inför det senaste inriktningsbeslutet, bidragit till utvecklingen av samverkan på sjö- och kustövervakningsområdet. Utskottet önskade särskilt understryka vikten av de utredningar som skapat förutsättningar för en utveckling av samverkan mellan KBV och Försvärsmakten, men även med Sjöfartsverket där initiativet att

samverka kring isbrytning ansågs lovvärt. Utskottet ansåg också att civil och militär verksamhet borde hållas åtskilda inom detta område, särskilt som verksamheterna inte överlappade varandra i någon högre grad. Utredningen kring maritim samverkan ansågs ha blivit omhändertagen av regeringen på ett väl avvägt sätt. Motionsyrkandet om att KBV borde inordnas under marinen avstyrktes därmed.

Pågående arbete

I delredovisningen av Försvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), konstaterar Försvarsberedningen:

I krig, eller efter särskilt beslut vid höjd beredskap, ska Kustbevakningens personal och materiel enligt förordningen (1982:314) om utnyttjande av Kustbevakningen inom Försvarsmakten användas inom Försvarsmakten för bland annat övervakning, transporter m.m. Kustbevakningens ledning och den personal från Kustbevakningen som anses nödvändig ingår då i Försvarsmaktens högkvarter. Försvarsberedningen betonar vikten av att den samverkan som sker i dag mellan Kustbevakningen och Försvarsmakten för att reda ut detaljer kring nyttjandet av resurser också omsätts i konkret planering.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) anges att KBV i maj 2016 redovisade ett regeringsuppdrag att ta fram en nationell strategi för sjöövervakning för civila behov (Ju2016/04206/SSK). I redovisningen, som utarbetats i samverkan med övriga myndigheter i Sjöövervakningsrådet, inklusive Försvarsmakten, konstateras att det finns en stor utvecklingspotential inom sjöövervakningsområdet. En förbättrad samordning skulle enligt myndigheterna kunna leda till att statens samlade resurser för sjöövervakning kan användas på ett mer effektivt sätt, en syn som regeringen säger sig dela.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller att KBV:s i grunden civila verksamhet och Försvarsmaktens militära verksamhet bör hållas åtskilda mot bakgrund av myndigheternas olika ansvarsområden i fråga om att övervaka sjöterritoriet och omgivande farvatten. Däremot är det centralt att utvecklingen av samverkan mellan dessa och andra myndigheter fortsätter att utvecklas, inte minst när planeringen för det civila försvaret nu återupptas. Utskottet finner det rimligt det som Försvarsberedningen anför om att den samverkan som i dag sker mellan KBV och Försvarsmakten för att reda ut detaljer kring nyttjandet av resurser inför höjd beredskap och krig också bör omsättas i konkret planering.

Utskottet anser sålunda att en ökad samverkan är central men att det inte är ändamålsenligt att gå så långt som att inordna KBV under marinen mot bakgrund av den i grunden skilda verksamhet som dessa bägge myndigheter bedriver. Utskottet avstyrker därför samtliga motionsyrkanden.

Effektivisering av sjöoperativa myndigheters verksamhet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om en effektivisering av sjöoperativa myndigheters verksamhet.

Jämför reservation 48 (KD).

Motionerna

Mikael Oscarsson m.fl. (KD) anför i två motioner att dagens struktur för sjö- och flygräddningen, där ansvaret ligger hos Sjöfartsverket, är ineffektiv eftersom kapitalintensiva resurser som helikoptrar inte utnyttjas effektivt i samhället som helhet. Motionärerna menar vidare att när det civila försvaret nu byggs upp igen är det rimligt att Försvarmaktens helikoptrar åter utgör en resurs i händelse av en katastrof. I motionen hänvisas till att utredningen Maritim samverkan (SOU 2012:48) förespråkade en lösning där KBV och Försvarmakten delar på uppdraget sjö- och flygräddning. Utredningen föreslog att huvudmannaskapet för sjö- och flygräddningen går in under KBV som i sin tur går in under Försvarmakten. En annan aspekt, menar motionärerna, är att Sjöfartsverkets nyinköpta helikoptrar t.ex. inte kan bidra med att släcka skogsbränder och därför är en starkt underutnyttjad del av samhällets räddningstjänst.

Motionärerna föreslår sammanfattningsvis att åtgärder bör vidtas för att effektivisera sjöoperativa myndigheters verksamhet (2016/17:2497 yrkande 34, 2017/18:3827 yrkandena 34 och 36), att åtgärder bör vidtas för att, i enlighet med utredningen Maritim samverkan, överföra huvudmannaskapet för sjö- och flygräddningen från Sjöfartsverket till KBV (2017/18:3827 yrkande 35), att Sjöfartsverkets verksamhet bör ses över (2017/18:3827 yrkande 37) samt att det civila försvarets tillgång till helikoptrar bör utredas (2017/18:3827 yrkande 39).

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2014/15:F6U6 uttryckte utskottet att de åtgärder som regeringen vidtagit, bl.a. efter Försvarsberedningens rapport inför den försvarspolitiska inriktningen för Sveriges försvar under perioden 2016–2020, bidrog till utvecklingen av samverkan på sjö- och kustövervakningsområdet. Utskottet önskade särskilt understryka vikten av de utredningar som skapat förutsättningar för en utveckling av samverkan mellan KBV och Försvarmakten, men även med Sjöfartsverket där initiativet att samverka kring isbrytning ansågs lovvärt. KBV beredde även andra myndigheter möjlighet att bedriva sin verksamhet till sjöss utan egna plattformar varför utskottet välkomnade KBV:s uppdrag

att inom ramen för verksamheten i Sjöövervakningsrådet leda arbetet med att ta fram en nationell strategi för sjöövervakning för civila behov. Ytterligare forum för samverkan bedömdes inte behövas vid den aktuella tidpunkten, ansåg utskottet.

I betänkande 2017/18:FöU1 påminde utskottet om att man i samband med att riksdagen beslutade om den försvarspolitiska inriktningen framhållit det som positivt att en av Försvarsmaktens fyra uppgifter även i fortsättningen var att bistå det övriga samhället vid allvarliga olyckor och fredstida kriser. Utskottet ansåg att uppgiften var viktig, men underströk att den inte skulle vara dimensionerande för Försvarsmakten. Undantag har gjorts för stödet till polisen med helikoptertransporter; år 2013 lämnade regeringen förslag om att Försvarsmakten skulle kunna stödja polisens nationella insatsstyrka med medeltung helikopterkapacitet, varvid utskottet ansåg att kapaciteten var så pass unik och samhällsvinsterna så pass stora att ett avsteg från principen att Försvarsmaktens stöd inte ska vara dimensionerande ändå var motiverat. Utskottet gjorde i det aktuella betänkandet bedömningen att man inte skulle lägga till fler undantag och utöka ändamålet för anslaget 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap ytterligare, varför utskottet avstyrkte aktuella motioner.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) anges att KBV i maj 2016 redovisade ett regeringsuppdrag att ta fram en nationell strategi för sjöövervakning för civila behov (Ju2016/04206/SSK). I redovisningen, som utarbetats i samverkan med övriga myndigheter i Sjöövervakningsrådet, inklusive Försvarsmakten, konstateras att det finns en stor utvecklingspotential inom sjöövervakningsområdet. En förbättrad samordning skulle enligt myndigheterna kunna leda till att statens samlade resurser för sjöövervakning kan användas på ett mer effektivt sätt, en syn som regeringen säger sig dela.

Som svar på interpellation 2017/18:328 anförde försvarsminister Peter Hultqvist i riksdagen den 2 februari 2018 att grundregeln för militär flygverksamhet är att flygräddningsresurser ska finnas tillgängliga för insats i området för planerad flygverksamhet. Försvarsmaktens behov av flygräddning med räddningshelikopter utförs av Sjöfartsverket och regleras enligt det samverkansavtal som finns mellan Försvarsmakten och Sjöfartsverket. I samverkansavtalet återfinns överenskommelser om exempelvis flygräddningshelikoptrarnas tillgänglighet, helikopterkategori, geografisk basering och kostnader. Försvarsmakten är primärt i behov av att Sjöfartsverket uppfyller villkoren i det gemensamma samverkansavtalet. En principöverenskommelse om vilka principer och ersättningar som ska gälla för den flygoperativa personalen inom Sjöfartsverkets räddningshelikopterverksamhet har nyligen ingåtts, vilket är centralt för det tidigare nämnda samverkansavtalet. Omförhandlingarna är inte en fråga för regeringen, anförde ministern. Likaså är samverkansavtalet en fråga mellan myndigheterna. Försvarsministern angav vidare att regeringen

noga följer utvecklingen. Dock ansågs det i dagsläget inte aktuellt att genomföra några organisatoriska förändringar av flygräddningstjänsten. Om en sådan förändring skulle bli aktuell behöver den föregås av grundliga studier och analyser, menade statsrådet, då det i dag varken finns materiella eller personella förutsättningar för att kunna genomföra den här typen av insatser inom Försvarmakten. Det är av det skälet som man har detta samverkansavtal, och Försvarmakten betalar Sjöfartsverket för att upprätthålla räddningsförmågan.

I delredovisningen av Förvarsberedningens slutrapport, Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025 (Ds 2017:66), anger Förvarsberedningen följande:

Planering bör bedrivas för att Försvarmakten efter behov ska kunna nyttja de fordon, fartyg samt luftfarkoster som finns i statlig ägo. Exempel på sådana är Sjöfartsverkets helikoptrar och isbrytare. För att åstadkomma ett rationellt nyttjande av dessa typer av statliga resurser är det viktigt att ansvariga myndigheter vid upphandling tar hänsyn till totalförsvarets behov.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka vikten av att sjöoperativa myndigheters verksamhet sköts på ett effektivt sätt. Arbetet med en nationell strategi för sjöövervakning för civila behov är ett exempel på en sådan vilja bland relevanta myndigheter. Det är i sammanhanget mycket viktigt att Sverige har en väl fungerande sjö- och flygräddning. Av det skälet har utskottet sett med oro på att denna typ av räddningstjänst inte fungerar som den är tänkt att göra. Den information som Sjöfartsverket och Försvarmakten lämnade i utskottet den 25 januari 2018 var därför välkommen.

Utskottet ser med tillförsikt på att en principöverenskommelse nu nåtts mellan arbetsgivare och arbetstagare inom Sjöfartsverket om vilka principer och ersättningar som ska gälla för den flygoperativa personalen inom Sjöfartsverkets räddningshelikopterverksamhet, vilket är centralt för att t.ex. det samverkansavtal som finns mellan Sjöfartsverket och Försvarmakten ska kunna fungera. Utskottet konstaterar att det i dagsläget inte finns materiella eller personella förutsättningar för att kunna genomföra den här typen av insatser inom Försvarmakten.

Utskottet vill i sammanhanget påminna om dess grundinställning att även om en av Försvarmaktens fyra uppgifter visserligen är att bistå det övriga samhället vid allvarliga olyckor och fredstida kriser ska denna uppgift inte vara dimensionerande för Försvarmakten.

Det nya avtalet ger också skäl att tro att annan typ av sjö- och flygräddning ska kunna fungera som förväntat, vilket är en nödvändighet för både privata och statliga aktörer. Utskottet finner således inte skäl i dagsläget till att föreslå att huvudmannskapet för sjö- och flygräddning flyttas från Sjöfartsverket.

Mot bakgrund av ovanstående, samt Förvarsberedningens kommande slutrapport och regeringens beredning av föreslagna åtgärder, ser utskottet för närvarande inte anledning att föreslå ytterligare åtgärder på området men avser att följa frågan nogsamt i framtiden. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

Marinens dykcenter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om marinens dykcenter.

Motionen

Lena Asplund (M) anför i motion 2015/16:671 att det nya dykcenter som finns på marinbasen i Karlskrona (Försvarmaktens dykeri- och navalmedicinska centrum, FM DNC) är en anläggning som borde kunna användas även av andra myndigheter med dykare i personalen, både för övning och i utbildningssyfte. KBV använder anläggningen till en viss del. Motionären föreslår att det bör göras en översyn av hur marinens dykcenter i större utsträckning kan utnyttjas av andra myndigheter.

Bakgrund

Pågående arbete

Utskottet har fått information från Sjöstridsskolan där man anger att FM DNC, som lyder under den förut nämnda, anser sig vara ett unikt kompetenscentrum med få motsvarigheter i världen, där utveckling, forskning, dykerimedicin, fysiologi och utbildning finns inom en och samma organisation med därtill anpassade infrastrukturella lösningar. I underlaget framhålls att FM DNC i grunden är utvecklat och anpassat för Försvarmaktens behov, men givet den särställning FM DNC under lång tid utvecklat och i dag har som kompetensbärare inom området finns dock ett mervärde i att nyttja denna kompetens även hos andra myndigheter och organisationer. I innevarande års riktlinjer till chefen för FM DNC anges bl.a. att utvecklingen inom undervattensteknik och inom det dykeri- och navalmedicinska området ska fortgå, såväl ur ett materiel- som ett methodhänseende. Inom området ska stödet till samhället och då främst samarbetet med civila myndigheter fördjupas.

Enligt underlaget är Försvarmaktens och FM DNC:s strävan alltid att möta övriga myndigheter och organisationers behov av stöd i så stor utsträckning som möjligt med det förbehållet att det inte i någon menlig omfattning får påverka på beredskap eller operativ förmåga. FM DNC stöder och samarbetar regelmässigt redan i dag med ett antal olika myndigheter samt kommunal räddningstjänst inom många olika områden såsom

- utbildning inom områden som dykeri, dykerimedicin, dykledare
- teknik och metodutveckling samt prov av ny materiel
- genomförande av tekniska haveriutredningar på dykutrustningar i samband med dykolyckor åt Nationellt forensiskt centrum
- Dyksäkerhetsråd, vilket leds av FM DNC. Myndigheter med dykeriverksamhet har möjlighet att anlita rådet som ett organ för att utreda olyckor

och som en resurs för att identifiera riskfaktorer vilka kan komma att leda till olyckor

- samarbete inom projekt Dive SMART, ett EU-finansierat projekt inom INTEREG BALTIC, med räddningstjänst, KBV och Polisen.

I dag finns en ingången överenskommelse mellan Försvarsmakten och KBV. Överenskommelsen reglerar övergripande samverkan inom dykområdet när det gäller utbildning och utveckling inom ramen för offentlig resurssamordning. Samverkan innebär att KBV har avdelat två tjänstemän vilka på heltid tjänstgör vid FM DNC. Vidare låter Försvarsmakten KBV kostnadsfritt genomgå utbildning vid FM DNC. KBV har tillgång till FM DNC:s utvecklingssektion och kan därigenom delta i prov och försöksverksamhet. Respektive myndigheters personal kan i allt väsentligt nyttjas som resurs för de båda myndigheternas behov av utbildning, utveckling och forskning som bedrivs inom dykeriområdet.

Det inledda samarbetet mellan Försvarsmakten och KBV uppfattas utgöra ett bra exempel på resurssamordning, och motsvarande överenskommelse bedöms kunna skrivas med andra myndigheter efter en analys och beredning av respektive myndighets eller organisations behov. I denna kontext är Försvarsmakten genom FM DNC redan i dag beredd att ta ett ökat lednings- och samordningsansvar inom dykeri- och undervattensteknikområdet. Ett fortsatt fördjupat samarbete kan mycket väl vara aktuellt efter en genomförd behovs- och konsekvensanalys. Det är Sjöstridsskolans uppfattning att FM DNC i allt väsentligt, fram till dags dato, har mött övriga myndigheters uttryckta behov av stöd inom dykeriområdet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på det arbete som FM DNC bedriver, främst för Försvarsmaktens behov men också för att stärka andra myndigheter, kommunal räddningstjänst m.fl., bl.a. inom ramen för redan ingångna avtal. Resurssamordning är av stor vikt även i detta sammanhang. Det är välkommet att Sjöstridsskolan avser att fördjupa stödet till samhället och då främst samarbetet med civila myndigheter, och att en behovs- och konsekvensanalys övervägs. Utskottet instämmer med Sjöstridsskolan i vikten av att ett sådant samarbete inte bör påverka Försvarsmaktens egen beredskap eller operativa förmåga negativt. Utskottet finner för tillfället inte skäl att föreslå ytterligare åtgärder i fråga om marinens dykcenter. Motionen avstyrks.

Maritimt kristräningssentrum i Kalmar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet om ett maritimt kristräningssentrum i Kalmar.

Motionen

Jan R Andersson (M) anför i motion 2015/16:288 att varje myndighet har ansvar för att utbilda och öva för extraordinära händelser. I dag saknas dock möjligheten att genomföra sådana övningar tvärsektorielt i en maritim miljö som så långt som möjligt motsvarar verkligheten. Motionären menar att Kalmar stad har betydande kompetens och tradition inom det maritima området och föreslår att frågan om ett maritimt kristräningssentrum i Kalmar bör ses över.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2014/15:FöU6 välkomnade utskottet de regelbundna övningar som hålls mellan aktörerna på sjö- och kustövervakningsområdet men ansåg att utveckling var en fråga som de berörda myndigheterna hade att ta ställning till själva. Motionsyrkandet om ett maritimt kristräningssentrum i Kalmar avstyrktes liksom det gjordes i betänkandena 2008/09:FöU6 och 2009/10:FöU9.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser fortfarande positivt på de regelbundna övningar som hålls mellan aktörerna på sjö- och kustövervakningsområdet men anser liksom tidigare att utveckling på området är en fråga som de berörda myndigheterna har att ta ställning till själva för att vid behov se till så att nödvändig utbildning och samordning sker. Utskottet ser därför inte skäl att föreslå några åtgärder i enlighet med förslaget om ett maritimt kristräningssentrum i Kalmar. Motionen avstyrks.

Sjöräddning på Hjälmarens

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om sjöräddning på Hjälmarens.
Jämför reservation 49 (SD) och 50 (KD).

Motionerna

Lars-Axel Nordell (KD) anför i motionerna 2015/16:2777, 2016/17:212 och 2017/18:53 att Hjälmarens, som Sveriges fjärde största sjö, inte omfattas av den statliga sjöräddningen till skillnad från Väneren, Vättern och Mälaren. Därmed finns ingen central passning och ledning av sjöräddningen. Det finns inte heller någon VHF-utrustning tillgänglig på Hjälmarens som skulle möjliggöra kommunikation mellan räddningsledning och båtar på sjön för att kunna hjälpa till vid sjönöd, menar motionären som hänvisar till en rapport från Statens haverikommission som visar på att kommunikationen inte fungerat på ett tillfredsställande sätt vid en specifik olycka när det gäller möjligheten till en effektiv ledning av insatsen. Rapporten bekräftar bristerna avseende ledningsfunktion och avsaknad av VHF-kommunikation på Hjälmarens, menar motionären som föreslår att det bör ses över hur sjösäkerheten på Hjälmarens kan förbättras.

Bakgrund

Pågående arbete

Utskottet har fått information från Länsstyrelsen i Örebro län om att sjöräddningen på Hjälmarens i huvudsak fungerar bra i dag men att det krävs fortsatt arbete med samverkan och larmning. Att införa statlig sjöräddning eller att utveckla VHF-systemet bedöms som kostsamt jämfört med dagens system.

Länsstyrelsen anger att räddningsinsatser på Hjälmarens kan vara komplicerade. Det beror bl.a. på att det är många aktörer inblandade: polisregioner, sjukvårdsregioner, räddningstjänster, SOS-centraler och länsstyrelser. Det ställer krav på att samverkan fungerar. Länsstyrelsen i Örebro är drivande i arbetet med att utveckla samverkan på Hjälmarens. År 2017 genomförde länsstyrelsen en övning med aktörer kring Hjälmarens där fokus låg på samverkan, larmning, roller och ansvar.

Ett avtal finns om att alla larm på Hjälmarens ska gå till Nerikes Brandkår, detta för att inget larm ska hamna mellan stolarna. Nerikes Brandkår tar hand om larmet och samverkan. Denna brandkår har också tillgång till bra utrustning i form av båtar m.m. Om larmet ligger på någon annan räddningstjänsts område har räddningsledaren på Nerikes Brandkår möjlighet att lämna över larmet till just den räddningstjänsten. Avtal har skrivits med Västra Mälardalens räddningstjänst (Arboga, Köping, Kungsör). Ambitionen är att under våren 2018 skriva avtal med Västra Sörmlands räddningstjänst (Katrineholm,

Vingåker). Det skulle underlätta samverkan men inte lösa alla problem helt, enligt länsstyrelsen. Det kommer fortfarande att ställas krav på samverkan, och man kommer fortsättningsvis att behöva öva. Vidare ansvarar Polisen i Örebro län inför varje båtsäsong för att uppdatera den s.k. Hjälmarpärmen med kontakt- och resursuppgifter.

Enligt länsstyrelsen går det inte att larva via VHF annat än att man kan göra ett nödanrop för att få hjälp av båtar i närheten som passar på VHF. Det finns dock ingen larmcentral som passar på VHF kanal 16. Det ska finnas information i gästhamnar och vid inloppen om att det inte finns någon passning på VHF utan att lamning måste ske via SOS Alarm och nödnumret 112.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser – liksom man gjort flera gånger tidigare, t.ex. i betänkande 2014/15:FöU6 – positivt på de lokala initiativ som den s.k. Hjälmargruppen tagit och att arbetet med att stärka beredskapen på sjön ständigt utvecklas. Med hänsyn också tagen till Länsstyrelsen i Örebro läns bedömning att möjligheterna till att kommunicera på Hjälmaren är tillfredsställande, också ur ett kostnadsperspektiv, anför utskottet att det för närvarande inte finns skäl att föreslå åtgärder i fråga om ändring av ansvarsfördelningen mellan statlig och kommunal räddningstjänst för Hjälmarens del. Motionerna avstyrks.

Beredskap för att hantera oljeutsläpp i Östersjön

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena om beredskap för att hantera oljeutsläpp i Östersjön.

Motionerna

Lars-Axel Nordell m.fl. (KD) anför i motionerna 2016/17:2558 yrkande 5 och 2017/18:2607 yrkande 6 att oljeutsläppen fortsätter att vålla problem i Östersjön och föreslår därför att beredskapen för potentiella katastrofer i Östersjöområdet bör höjas för att minimera eventuella skadeverkningar.

Bakgrund

Tidigare behandling

I betänkande 2010/11:FöU2 konstaterade utskottet att Sveriges säkerhet var starkt kopplad till utvecklingen i vår omvärld. Samverkan med andra länder var därför av central betydelse för hanteringen av dessa hot. Inget land runt Östersjön (eller i Västerhavet) ansågs t.ex. ensamt kunna klara av att hantera

ett stort oljeutsläpp eller hade byggt upp en egen kapacitet för att kunna hantera stora olyckor, menade utskottet som även ansåg, i likhet med regeringen, att den gemensamma förmågan att hantera olyckor och kriser stärktes genom ett fortsatt aktivt deltagande i internationella samarbeten och internationell övningsverksamhet. Utskottet konstaterade vidare att behövlig information till stora delar redan fanns inom olika nationella övervakningssystem och såg positivt på ett utvecklat samarbete. Utskottet konstaterade avslutningsvis att det pågick ett intensivt arbete på området och ansåg inte att någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida var motiverad. De aktuella motionsyrkandena om miljöräddningsinsatser till havs avstyrktes.

Pågående arbete

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 6) anges att regeringen gör bedömningen att de miljöräddningsinsatser som varit aktuella för KBV:s del har kunnat genomföras med gott resultat och att myndighetens kontroll- och tillsynsverksamhet generellt sett bidrar till en högre regelefterlevnad. Personalbristen vid myndigheten har dock bidragit till att myndigheten i dagsläget inte har tillräckliga resurser för att kunna hantera ett eventuellt oljeutsläpp som kräver en mer utdragen insats. Kapaciteten i detta avseende bör återställas, anser regeringen. Inom EU-samarbetet bidrar KBV, efter beslut av regeringen, bl.a. med pump- och läktringskapacitet för olja.

Utskottet har fått information från KBV om att myndigheten planerar och prioriterar sin verksamhet utifrån myndighetens uppdrag i instruktion och regleringsbrev och utifrån miljöräddningstjänstmålet om att kunna bekämpa oljeutsläpp på upp till 10 000 ton, och detta med beaktande av nationella och internationella resurser.

KBV:s webbplats angav den 24 januari 2018 att en överenskommelse med Sjövärnsskåren hade slutits, vilken ger en starkare miljöräddningsförmåga. Enligt avtalet ska Sjövärnsskåren kunna användas i operationer som pågår under en längre tid. Enligt KBV stärker samarbetet uthålligheten i långvariga miljöräddningsoperationer till sjöss.

I MSB:s årsredovisning för 2017 (publ. MSB1172) anges Sverige har ordförandeskapet för Östersjörådet mellan juli 2017 och juni 2018. Tillsammans med ett trettiotal andra myndigheter i Sverige har MSB regeringens uppdrag att bidra till genomförande av EU:s strategi för Östersjöregionen. Under 2017 har MSB tillsammans med experter från KBV och European Maritime Safety Agency genomfört en kurs för maritima experter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet ser positivt på regeringens bedömning att de miljöräddningsinsatser som varit aktuella för KBV:s del har kunnat genomföras med gott resultat men delar samtidigt den oro som förs fram om att personalbristen vid myndigheten har bidragit till att myndigheten i dagsläget inte har tillräckliga resurser för att kunna hantera ett oljeutsläpp som kräver en mer utdragen insats. Kapaciteten

i detta avseende bör återställas, anser regeringen vilket utskottet instämmer i. Avtalet med Sjövärnskåren välkomnas följaktligen.

I sammanhanget bör det framhållas, anser utskottet, att den gemensamma förmågan att kunna hantera olyckor och kriser stärks genom ett fortsatt aktivt deltagande i internationella samarbeten.

Utskottet finner mot bakgrund av ovanstående att det i dagsläget inte finns skäl att föreslå några ytterligare åtgärder i fråga om att höja beredskapen för att kunna hantera oljeutsläpp i Östersjön. Motionsyrkandena avstyrks.

Reservationer

1. Utvärdering och översyn av samhällets krisberedskap, punkt 1 (M)

av Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Lotta Olsson (M), Lars Püss (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 1 och

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 22 och

avslår motion

2017/18:1174 av Lotta Finstorp och Gunilla Nordgren (båda M).

Ställningstagande

Vi anser att en bra krisberedskap i fredstid också lägger grunden för ett väl fungerande civilt försvar och totalförsvar i händelse av kris och krig. Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har redovisat en planering för hur arbetet för att utveckla och stärka totalförsvaret ska gå till fram till 2020. Krisberedskapen skulle behöva ett liknande helhetsgrepp där tydliga mål om vad som är skyddsvärt definieras, lagstiftningen ses över och uppdateras och fungerande strukturer analyseras och implementeras.

Nästan tio år har gått sedan bildandet av MSB, och omvärldsläget har förändrats radikalt sedan myndighetens inrättande. Vi anser att det är rimligt att verksamheten utvärderas och analyseras i förhållande till behov men också till det rådande omvärldsläget. Inte minst finns en växande hotbild som kräver ett aktivt och modernt psykologiskt försvar. En genomlysning av krisberedskapen skulle utgöra ett viktigt underlag i arbetet inför nästa försvarsbeslut. Vi föreslår som ett första steg att Statskontoret bör ges i uppdrag av regeringen att brett utvärdera MSB:s verksamhet och den svenska krisberedskapen samt de relevanta myndigheternas beslutskedjor.

Utskottsmajoriteten hänvisar till Försvarsberedningens ställningstagande och anser att det i avvaktan på beredningens slutrapport inte finns anledning att ta ställning i frågan. Vi konstaterar att slutrapporten är beräknad till våren 2019, och med remissförfarande och beredning är frågan om ett ställningstagande i så fall tidigast om ett år. Med tanke på att regeringen mycket väl kan ta ställning i viktiga frågor som rör civil beredskap och civilt försvar anser vi

det naturligt att i riksdagen nu ta ställning till framlagda förslag. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

2. Utveckling av det civila försvaret och totalförsvaret, punkt 2 (M)

av Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Lotta Olsson (M), Lars Püss (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 32 och

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 19 och avslår motionerna

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 2, 56 och 75,

2017/18:2718 av Hanna Westerén (S),

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 6,

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 7 och 9,

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5 och

2017/18:3829 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Den nya krigföringen där vi inte bara står inför militära hot, utan också inför risken för cyberattacker, psykologisk krigföring, ekonomiska påtryckningar och under rättelsehot, ställer stora krav på samhällets förmåga att klara kriser. Vi anser att det behövs ett totalt försvar som använder samhällets alla resurser, såväl personella som materiella, för att skapa resiliens. Det nya totalförsvaret handlar ytterst om att ha ett samhälle där alla hjälper till och som även fungerar i händelse av kris. Vi föreslår att regeringen bör tillse att det skapas ett modernt totalförsvar i Sverige för att kunna möta de nya hot som den moderna krigföringen medför.

Med hänvisning till det resonemang vi för under reservation 1 anser vi att regeringen mycket väl kan ta ställning i viktiga frågor som rör civil beredskap och civilt försvar utan att invänta Försvarsberedningens slutrapport. Vi anser det därför naturligt att i riksdagen nu ta ställning till framlagda förslag. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

3. Utveckling av det civila försvaret och totalförsvaret, punkt 2 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 2, 56 och 75 samt avslår motionerna

2017/18:2718 av Hanna Westerén (S),

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 6,

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 32,

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 19,

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 7 och 9,

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5 och

2017/18:3829 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Det militära försvaret kan inte fungera utan det civila försvaret. Försvarsberedningen angav inför det tidigare försvarsbeslutet att det civila försvaret bara klarar sig 5–10 dagar i händelse av krig. Jag föreslår att regeringen bör tillse att det civila försvaret kan fullgöra sina uppgifter i flera månader även i händelse av fullskaligt krig. Jag anser även att nya hotbilder kräver att län och kommuner kan mobilisera i aktiv krishantering på höga våldsnivåer. Bataljonsledningarna inom territorialarmén bör därför ha del i länsstyrelsernas krisledning. Jag föreslår därför också att regeringen bör tillse att ärenden av lokal civil beredskapskaraktär bereds hos kommunerna efter yttrande av hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna (territorialarmén) och att ärenden av regional civil beredskapskaraktär bereds hos länsstyrelserna efter yttrande av Försvarsmakten. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

4. Utveckling av det civila försvaret och totalförsvaret, punkt 2 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 7 och 9 samt avslår motionerna

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 2, 56 och 75,

2017/18:2718 av Hanna Westerén (S),

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 6,

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 32,

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 19,

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5 och

2017/18:3829 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Det är viktigt att det försämrade säkerhetsläget i vårt närområde leder till att kapacitetshöjande åtgärder vidtas i närtid för att snabbt kunna stärka vår egen förmåga, militärt och civilt. Jag föreslår därför att regeringen bör tillse att totalförsvaret fortsätter att utvecklas. Under många år har totalförsvarsperspektivet saknats när verksamhet har utvecklats, och många verksamheter har också avvecklats som en konsekvens av detta. Det betyder att vi har byggt in sårbarheter i verksamheter som kan behövas under en längre kris eller höjd beredskap och ytterst krig. Jag föreslår därför också att regeringen bör tillse att totalförsvarsperspektivet genomsyrar fler politikområden och samhällssektorer så att inte sårbarheter byggs in i system och verksamheter i framtiden. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

5. Utveckling av det civila försvaret och totalförsvaret, punkt 2 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5 och

2017/18:3829 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3 och

avslår motionerna

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 2, 56 och 75,

2017/18:2718 av Hanna Westerén (S),

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 6,

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 32,
2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M) yrkande 19 och
2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 7 och 9.

Ställningstagande

För att säkerställa bibehållna samhällsfunktioner vid ett krisläge där svensk nationell säkerhet hotas är ett fungerande civilt försvar absolut nödvändigt. Det är positivt att planeringen för totalförsvaret nu återupptagits. Ännu har dock inte någon komplett planering presenterats, och det finns anledning att ifrågasätta myndigheters förmåga på central och regional nivå att prioritera och fördela resurser vid höjd beredskap. Jag föreslår att regeringen bör tillse att förmågan att samutnyttja samhällsresurser skyndsamt utvecklas, inte minst för att i ett skarpt läge vara förberedd och för att i större utsträckning än i dag kunna samutnyttja samhällsresurser för att uppnå en bättre kostnadseffektivitet. Jag föreslår också att regeringen bör tillse att samhällets förmåga att stödja Försvarmakten vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld utvecklas. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

6. Nationella riktlinjer för offentliga aktörers arbete med totalförsvaret, punkt 4 (M)

av Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Lotta Olsson (M), Lars Püss (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 34.

Ställningstagande

Vi anser att det är positivt att arbetet med att bygga upp och utveckla totalförsvaret har påbörjats i samband med genomförandet av det nya försvarsbeslutet. Det finns samtidigt ett antal frågetecken. Många kommuner och andra offentliga aktörer vittnar t.ex. om att det saknas tydliga riktlinjer för hur arbetet ska bedrivas. Det är dessutom tveksamt om de resurser som avdelas för uppgiften är tillräckliga. Vi föreslår att regeringen bör tillse att det tas fram nationella riktlinjer för offentliga aktörers arbete med totalförsvaret.

Med hänvisning till det resonemang vi för under reservation 1 anser vi att regeringen mycket väl kan ta ställning i viktiga frågor som rör civil beredskap

och civilt försvar utan att invänta Försvarsberedningens slutrapport. Vi anser det därför naturligt att i riksdagen nu ta ställning till framlagda förslag. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

7. Försvarsmaktens samverkansförmåga, punkt 5 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 5.

Ställningstagande

Försvarsmakten utgör en viktig aktör i totalförsvaret. Jag föreslår därför att regeringen bör tillse att Försvarsmakten har en god samverkansförmåga med övriga aktörer i totalförsvaret samt förståelse för samhällets förutsättningar i stort. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

8. Försvarsmaktens stöd till polisen, punkt 6 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3331 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 12 och 13.

Ställningstagande

Då den internationella terrorismen utvecklats till ett högst påtagligt och allvarligt fenomen behöver polisens möjligheter att få stöd av Försvarsmakten stärkas. Jag föreslår därför att regeringen bör tillse att Försvarsmakten och polisen ges i uppdrag att genomföra det som krävs i form av samövning och samordning för att Försvarsmakten ska kunna leverera ett snabbt och effektivt stöd

till polisen vid ett storskaligt terrorangrepp samt att samtliga lagar om Försvarsmaktens stöd till polisen ses över så att Försvarsmakten kan ge adekvat stöd till polisen i upprätthållandet av lag och ordning vid extraordinära situationer. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

9. Näringslivets roll i totalförsvaret, punkt 7 (M, C, L, KD)

av Allan Widman (L), Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Lotta Olsson (M), Mikael Oscarsson (KD), Lars Püss (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 13 och

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 33.

Ställningstagande

För att samhället ska fungera så väl som möjligt under krissituationer måste alla aktörer arbeta tillsammans. Det inkluderar också näringslivet. Men hur näringslivets roll i totalförsvaret ser ut i dag är inte helt klart. Då det svenska samhället är skört innebär det stora risker. Vi anser att frågetecknen snarast möjligt måste rätas ut. Näringslivets resurser behöver inventeras och lagstiftningen på området ses över. Det är också viktigt att skapa och se över processer som i sin tur tydliggör rollerna. En viktig del i detta är att få till övningar där både offentliga och privata aktörer deltar. Vi föreslår därför att regeringen bör tillse att en särskild översyn sker av hur samverkan mellan stat och näringsliv kan förbättras ur ett totalförsvarsperspektiv. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

10. Samverkansövningar, punkt 10 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 16 och 18.

Ställningstagande

En faktor som bidrar till att Försvarsmaktens resurser riskerar att bli outnyttjade i situationer där de skulle kunna göra stor nytta är att det inte genomförs några mer omfattande samövningar, dvs. praktiska övningar där olika myndigheter på ett handfast sätt får tillfälle att lära sig om Försvarsmaktens olika förmågor. Jag föreslår därför att regeringen bör tillse att samövningar kan ske myndigheter emellan i större utsträckning än i dag och att de fyra regionala staberna får i uppgift att initiera en ökad övningsverksamhet där kvalificerade militära resurser ställs till andra myndigheters förfogande för att bidra vid naturkatastrofer, stora olyckor eller andra händelser som kan påverka människors säkerhet. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

11. Översyn av lagar och förordningar, punkt 11 (M)

av Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Lotta Olsson (M), Lars Püss (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 8 och avslår motion

2017/18:1268 av Finn Bengtsson (M).

Ställningstagande

Sveriges beredskapslagstiftning är så pass föråldrad att den är svår att bruka annat än i händelse av krig eller krigsliknande situationer. Sverige måste stå väl rustat även inför en allvarlig icke krigsliknande händelse, och i en sådan situation är det inte lämpligt att personal inom samhällskritiska verksamheter får gå hem exempelvis på grund av att skyddsombud konstaterar att fara för liv och hälsa kan föreligga, vilket skedde vid gränsskyddet i samband med terrordådet i Stockholm i april 2017. I en sådan situation måste hela samhället kunna lösa sin uppgift även om situationen är svår. Vi föreslår därför att regeringen bör tillse att en utredning tillsätts för att se över och modernisera den svenska beredskapslagstiftningen.

Med hänvisning till det resonemang vi för under reservation 1 anser vi att regeringen mycket väl kan ta ställning i viktiga frågor som rör civil beredskap

och civilt försvar utan att invänta Försvarsberedningens slutrapport. Vi anser det därför naturligt att i riksdagen nu ta ställning till framlagda förslag. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

12. Den enskildes ansvar och beredskap, punkt 12 (M, C, L, KD)

av Allan Widman (L), Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Lotta Olsson (M), Mikael Oscarsson (KD), Lars Püss (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 4 och avslår motion

2017/18:1409 av Åsa Westlund och Björn von Sydow (båda S) yrkande 1.

Ställningstagande

Det finns i dag i Sverige en stor okunskap om vad man ska göra om krisen är ett faktum. De flesta vet inte vad höjd beredskap innebär. Därför välkomnar vi att regeringen nu har gett Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i uppdrag att öka människors kunskap om hur de själva kan förbereda sig inför en kommande kris eller situation som kräver höjd beredskap. Andra europeiska länder har kommit längre än Sverige och ställer redan nu tydliga krav. Vi föreslår därför att regeringen bör tillse att en bredare översyn görs över vilka krav som kan och bör ställas på enskildas krisberedskap samt på vilket sätt det offentliga kan stödja människor i detta. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

13. Den enskildes ansvar och beredskap, punkt 12 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1409 av Åsa Westlund och Björn von Sydow (båda S) yrkande 1 och avslår motion

2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 4.

Ställningstagande

Jag anser att samhällets civila försvar och krisberedskap måste utvecklas. I detta ligger också att enskilda människor, utifrån sina egna förutsättningar, tar ansvar för sin egen säkerhet. Detta gäller både i fred, vid incidenter, kriser och höjd beredskap. Jag föreslår därför att regeringen bör tillse att arbetet med att öka allmänhetens kunskap om och kompetens i hur man agerar i samband med kriser och konflikter ses över. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

14. Breddutbildningar för att stärka den enskildes beredskap, punkt 13 (M)

av Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Lotta Olsson (M), Lars Püss (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

Det finns en stor utvecklingspotential när det gäller de frivilliga försvarsorganisationerna och krisberedskapen. Organisationerna kan bidra till att skapa en medvetenhet om risker i samhället och vilka förutsättningar som finns att hantera dem. Vi föreslår att regeringen bör tillse att försvarets frivilligorganisationer kan genomföra breddutbildningar för att stärka de enskilda medborgarnas krisberedskap.

Med hänvisning till det resonemang vi för under reservation 1 anser vi att regeringen mycket väl kan ta ställning i viktiga frågor som rör civil beredskap och civilt försvar utan att invänta Försvarsberedningens slutrapport. Vi anser det därför naturligt att i riksdagen nu ta ställning till framlagda förslag. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

15. De frivilliga försvarsorganisationerna och andra frivilliga aktörer, punkt 15 (M)

av Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Lotta Olsson (M), Lars Püss (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 9 och avslår motionerna

2017/18:1186 av Gunilla Nordgren (M),

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 15 och 17,

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 och

2017/18:3829 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

De frivilliga försvarsorganisationerna kan bidra till att skapa en ökad medvetenhet om risker i samhället och vilka förutsättningar som finns för att hantera dessa. Organisationernas betydelse har ökat ytterligare mot bakgrund av det säkerhetspolitiska läget. Vi föreslår därför att regeringen bör tillse att behoven kartläggs och att de frivilliga försvarsorganisationerna ges en starkare roll i krisberedskapen.

Med hänvisning till det resonemang vi för under reservation 1 anser vi att regeringen mycket väl kan ta ställning i viktiga frågor som rör civil beredskap och civilt försvar utan att invänta Försvarsberedningens slutrapport. Vi anser det därför naturligt att i riksdagen nu ta ställning till framlagda förslag. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

16. De frivilliga försvarsorganisationerna och andra frivilliga aktörer, punkt 15 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 15 och 17 samt avslår motionerna

2017/18:1186 av Gunilla Nordgren (M),

2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 9,

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 och

2017/18:3829 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Svensk krisberedskap och svenskt totalförsvaret är beroende av civilsamhället och ett frivilligengagemang bland befolkningen. Det frivilliga engagemanget är oerhört positivt och måste fångas upp och säkerställas på individ- och organisationsnivå, också ekonomiskt. Jag vill dock se en större och tydligare roll för civilsamhället och frivilligorganisationer i händelse av kris och krig. Dessa kan inte stå vid sidan i ett planeringsskede utan bör involveras tidigt för att på bästa sätt kunna användas när något större händer och de ordinarie resurserna inte räcker till. Jag föreslår därför att regeringen bör tillse att avtal mellan det offentliga och frivilligorganisationer sluts för att göra detta möjligt.

Jag föreslår också att regeringen utöver redan överenskomna förstärkningar bör se över möjligheterna att på sikt kunna öka stödet till de frivilliga försvarsorganisationerna, med betoning på nationella uppgifter vid höjd beredskap. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

17. De frivilliga försvarsorganisationerna och andra frivilliga aktörer, punkt 15 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 och

2017/18:3829 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 6 och

avslår motionerna

2017/18:1186 av Gunilla Nordgren (M),

2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 9 och

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 15 och 17.

Ställningstagande

Frivilligorganisationerna spelar en vital roll för att möjliggöra ett heltäckande försvar av Sverige. Organisationerna bidrar till att stärka det breda säkerhetsarbetet samt förankrar Försvarsmaktens arbete hos civilbefolkningen. Genom att stärka frivilligorganisationerna i fredstid kommer också organisationernas förmåga att möta allvarliga händelser och kriser att öka. Jag föreslår därför att regeringen bör tillse att organisationerna får de förutsättningar som krävs för att deras högkvalitativa arbete ska kunna fortsätta att utvecklas. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

18. Skyddsrum, punkt 16 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:2007 av Anders Hansson (M) och
avslår motion

2017/18:2971 av Gunilla Nordgren (M).

Ställningstagande

Jag anser att fastighetsägarnas skyldighet att kontrollera sina skyddsrum uppfylls i mycket liten grad och att det råder allvarliga brister i underhåll. MSB har uppdraget att genom kontroller se till att beståndet av skyddsrum underhålls så att skyddsförmågan bibehålls, men detta sker inte i tillräcklig hög grad, anser jag. Jag föreslår därför att regeringen bör se över möjligheten att införa en skyddsrumavgift i syfte att öka antalet skyddsruminspektioner. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

19. Säljstopp av viktiga anläggningar till skydd för befolkningen, punkt 17 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:1767 av Finn Bengtsson (M).

Ställningstagande

Mot bakgrund av det rådande omvärldsläget anser jag att regeringen bör se över om ett omedelbart säljstopp av viktiga anläggningar till skydd för befolkningen i kris- eller krigstider kan genomföras för att spara tid och skattebetalarnas pengar. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

20. Skydd av samhällsviktig infrastruktur, punkt 18 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:1621 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 2 och
avslår motionerna
2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 8 och 22,
2017/18:3766 av Robert Halef m.fl. (KD) yrkande 55 och
2017/18:3833 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

Jag föreslår att regeringen bör tillse att skalskyddet mot fredstida och krigstida sabotage mot den storskaliga vattenkraften och kärnkraften stärks, t.ex. genom att det lagstiftas om särskilda skyddsregler och att säkerhetszonerna runt verken ges en större radie. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

21. Skydd av samhällsviktig infrastruktur, punkt 18 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 8 och 22 samt avslår motionerna

2017/18:1621 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 2,

2017/18:3766 av Robert Halef m.fl. (KD) yrkande 55 och

2017/18:3833 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

Staten kan och bör i så stor utsträckning som möjligt vara tydlig med vad det civila försvaret ska kunna klara av och under hur lång tid. En utmaning i dag är att det i stor utsträckning saknas krav på funktionalitet hos samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur vid kriser och höjd beredskap samt att det inte är möjligt att prioritera kritiska leveranser till samhällsviktiga verksamheter. Detta påverkar både krisberedskapen och det civila försvarets förutsättningar. Jag föreslår därför att regeringen bör tillse att funktionalitets- och leveranskrav i fråga om samhällsviktig verksamhet tas fram.

Alla ansvariga aktörer har ett gemensamt och enskilt ansvar att i sina risk- och sårbarhetsanalyser identifiera både samhällsviktig infrastruktur och samhällsviktig verksamhet och visa vilka sårbarheter, hot och risker dessa står inför. Både kort- och långsiktiga lösningar som är hållbara ur olika sammanvägda perspektiv, såsom klimat, säkerhet och ekonomi, behöver tas fram. Jag föreslår också att regeringen bör tillse att arbetet för en framtidssäkrad och robust infrastruktur stärks. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

22. Elberedskap, punkt 19 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:1621 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motion

2017/18:3748 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Olika elkraftskonsumenter är olika beroende av säker el, och oacceptabla konsekvenser kan uppstå snabbt för samhällsviktig verksamhet vid elavbrott. Med hjälp av modern styrteknik kan användare sättas i prioriteringsordning vid brist på el. Jag föreslår därför att regeringen bör tillse att behovet av särskilda reservkraftnät tillfredsställs eftersom forskning visar på att sådana med en viss radie är kostnadseffektiva när det finns flera samhällsviktiga verksamheter nära varandra. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

23. Livsmedelsberedskap, punkt 21 (M, C, L, KD)

av Allan Widman (L), Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Lotta Olsson (M), Mikael Oscarsson (KD), Lars Püss (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 2 och avslår motionerna

2017/18:1775 av Gunilla Nordgren (M) yrkandena 1 och 2,

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 70,

2017/18:2623 av Hillevi Larsson m.fl. (S),

2017/18:3331 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 19 och

2017/18:3799 av Betty Malmberg (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Sverige är ett litet handelsberoende land. Den svenska livsmedelskonsumtionen består till stor del av import. Säkerhet byggs tillsammans med andra, inte genom protektionistiska åtgärder. Men samtidigt innebär en låg försörjningsgrad av livsmedel en högre sårbarhet i kris eller krig. Det är viktigt att genomförandet av livsmedelsstrategin skapar goda förutsättningar för svensk livsmedelsproduktion. Den svenska livsmedelskedjan måste vara konkurrenskraftig och bli mindre sårbar. Strategin pekar på vikten av ökad livsmedelsproduktion, samtidigt som produktionsökningen svarar mot konsumenternas efterfrågan. Ökningen skulle samtidigt kunna bidra till en ökad självförsörj-

ningsgrad. Vi föreslår att regeringen bör tillse att behovet av livsmedelsförsörjning fortsätter att ses över. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

24. Livsmedelsberedskap, punkt 21 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 70 och

2017/18:3331 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 19 och

avslår motionerna

2017/18:1775 av Gunilla Nordgren (M) yrkandena 1 och 2,

2017/18:2623 av Hillevi Larsson m.fl. (S),

2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 2 och

2017/18:3799 av Betty Malmberg (M) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Jag föreslår att regeringen bör tillse att Sveriges självförsörjningsgrad av livsmedel ökar för att kunna garantera större uthållighet vid internationella kriser. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

25. Dricksvattenförsörjning, punkt 22 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:2910 av Åsa Coenraads och Annicka Engblom (båda M) yrkandena 1 och 2 samt

avslår motion

2017/18:40 av Penilla Gunther (KD).

Ställningstagande

Sverige har alltid varit bortskämt med god tillgång till dricksvatten, en stabil grundvattennivå och stora dricksvattentäkter men detta har under de senaste åren förändrats drastiskt, bl.a. på grund av ett förändrat klimat. Jag menar att den nationella vattenkatastrofgruppen, VAKA, spelar en betydande roll som stödfunktion för kommuner och regioner som drabbats av, eller kan drabbas av, problem med dricksvattenförsörjning. Jag föreslår att regeringen bör tillse att frågan ses över om hur beredskapsresurser för ansvarig myndighet när det gäller dricksvattenförsörjningen kan tillgodoses på ett bättre sätt.

Jag anser också att de dramatiska förändringarna av både tillgång och kvalitet på dricksvatten i framtiden måste hanteras och samordnas under någon myndighet, t.ex. MSB. Oavsett vilken myndighet som har uppdraget är det rimligt att regeringen säkerställer att det finns tjänligt dricksvatten för medborgarna. Jag föreslår därför också att regeringen bör tillse att behovet av nationell säkerhet för dricksvattenförsörjningen i Sverige ses över. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

26. Försörjningsberedskap, punkt 23 (M)

av Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Lotta Olsson (M), Lars Püss (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 35 och
avslår motionerna
2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 5,
2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 3 samt
2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 10–13.

Ställningstagande

Den kompetens och de materiella resurser som under det kalla kriget fanns hos offentliga aktörer återfinns i dag snarast hos näringslivet. Vi måste bli bättre på att utnyttja dessa och vill därför att det görs en översyn av vilka samhällsviktiga resurser som i dag finns hos privata aktörer och hur dessa kan användas för att garantera samhällets funktionalitet i händelse av kris och krig. Ett sätt att göra detta är att se hur större företag kan bidra till att skapa en stärkt

beredskap genom att staten sluter avtal med t.ex. livsmedelsföretag om viss lagerhållning. Detta sker redan i dag när det gäller beredskapslager av olja. Vi föreslår därför att regeringen bör tillse att möjligheten för staten att sluta avtal om viss lagerhållning med större privata aktörer inom t.ex. dagligvaruhandeln ses över.

Med hänvisning till det resonemang vi för under reservation 1 anser vi att regeringen mycket väl kan ta ställning i viktiga frågor som rör civil beredskap och civilt försvar utan att invänta Försvarsberedningens slutrapport. Vi anser det därför naturligt att i riksdagen nu ta ställning till framlagda förslag. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

27. Försörjningsberedskap, punkt 23 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 10–13 och avslår motionerna

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 35,

2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M) yrkande 5 och

2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 3.

Ställningstagande

Den nyligen påbörjade totalförsvarsplaneringen innebär ett ökat fokus på försörjningsfrågor på ett sätt som inte varit aktuellt under lång tid, t.ex. som det anges i Försvarsberedningens rapport 2014 där man bedömde att transport och logistik, försörjning av livsmedel, drivmedel, elektricitet och telekommunikationer samt tillgång till sjukvårdsresurser kommer att vara särskilt viktiga områden att arbeta vidare med. Jag föreslår därför att regeringen bör tillse att Sverige utvecklar en god försörjningsförmåga när det gäller samhällsviktiga varor och tjänster i händelse av kris och krig där offentliga aktörer och näringsliv samt enskilda individer tillsammans har en viktig roll, att behovet av att ett helhetsperspektiv med strategier om hur Sveriges försörjningsförmåga ska stärkas tillfredsställs, att sårbarheter i samhällsviktiga varors försörjningskedja utreds inklusive hur bristerna kan minimeras och att ansvarsfördelningen i fråga om försörjningstryggheten för samhällsviktiga varor och tjänster, inte minst livsmedelsberedskapen, tydliggörs. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

28. Försörjningsberedskap, punkt 23 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 1 och 3 samt avslår motionerna

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 35,

2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjørtler m.fl. (M) yrkande 5 och

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 10–13.

Ställningstagande

Den svenska självförsörjningsgraden av livsmedel har minskat kraftigt de senaste decennierna, och jag vill lyfta fram att Sveriges försörjningsgrad är mycket låg om hänsyn tas till att maten ska kunna produceras även när importen av sådant som drivmedel, gödningsmedel, foder och andra insatsvaror skärs av. Uteblivna oljeleveranser kan också slå undan möjligheten att producera drivmedel. Jag föreslår att regeringen bör tillse att vikten av en svensk försörjningstrygghet betonas än mer och att regeringen bör återkomma med förslag på kvantitativa mål för Sveriges självförsörjningsgrad. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

29. Lagring av olja och ransonering av petroleumprodukter, punkt 24 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkandena 71 och 79.

Ställningstagande

Jag föreslår att regeringen bör tillse att det skapas ett svenskt beredskapslager för olja och att det lagstadgas ett framtagande av ett prioriterings- och ransoneringsystem för petroleumprodukter. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

30. Ökad produktion av inhemska biodrivmedel, punkt 25 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkande 14.

Ställningstagande

En ökad inhemsk produktion av biodrivmedel innebär en ökad försörjningstrygghet men skapar också arbetstillfällen inom de gröna näringarna. Jag föreslår att regeringen bör tillse att produktionen av inhemska biodrivmedel ökar som ett sätt att minska sårbarheten och beroendet av utländsk olja. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

31. Nordiskt samarbete, punkt 26 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3684 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 27.

Ställningstagande

De nordiska länderna står inför många liknande utmaningar som vi kan hitta gemensamma lösningar på. Detta samarbete är redan omfattande men sällan med ett civilt beredskapsperspektiv i fokus. Jag vill bl.a. att det ses över inom

vilka områden det nordiska samarbetet kan utvecklas för att möta sårbarheter och stärka vår gemensamma motståndskraft. Jag föreslår därför att regeringen bör tillse att det nordiska samarbetet stärks inom områdena samhällssäkerhet och civilt försvar, exempelvis energi-, cyber- och läkemedelsområdena. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

32. Samarbete med Nato, punkt 27 (M)

av Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Lotta Olsson (M), Lars Püss (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 5.

Ställningstagande

Vi anser att ett Natomedlemskap är det enda försvarssamarbetet som på allvar kan höja vår försvarsförmåga, öka stabiliteten i vårt närområde och ytterst stärka Sveriges säkerhet. Ett medlemskap skulle bl.a. möjliggöra en gemensam försvarsplanering med Nato, något som trots ett omfattande samarbete inte finns i dag. Med avseende på det civila försvaret föreslår vi att regeringen bör tillse att Sverige koordinerar arbetet med det civila försvaret med Natos arbete på detta område.

Med hänvisning till det resonemang vi för under reservation 1 anser vi att regeringen mycket väl kan ta ställning i viktiga frågor som rör civil beredskap och civilt försvar utan att invänta Försvarsberedningens slutrapport. Vi anser det därför naturligt att i riksdagen nu ta ställning till framlagda förslag. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

33. Alarmeringstjänsten, punkt 28 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 78 och
avslår motionerna
2017/18:2152 av Lars Eriksson (S) yrkandena 1 och 2 samt
2017/18:2332 av Cecilia Widegren (M).

Ställningstagande

SOS Alarm bör vara ett statligt verk som inte verkar på en konkurrensutsatt marknad. Samarbete ska ske över regions- och länsgränserna, och SOS Alarm bör sitta tillsammans med räddningstjänst, polis, hemvärnet, sjö- och flygräddning och länsstyrelsen. Det skulle underlätta samordningen mellan olika myndigheters planering för det civila försvaret om det skapades en central instans som sköter sådan samordning. Jag föreslår att regeringen bör tillse att SOS Alarm inkorporeras i en ny civilförsvarsmyndighet. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

34. Positionering av nödställda människor, punkt 29 (M)

av Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Lotta Olsson (M), Lars Püss (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 12 och
avslår motionerna
2017/18:408 av Maria Weimer (L),
2017/18:1927 av Maria Malmer Stenergard (M) yrkande 2,
2017/18:2479 av Marta Obminska (M) yrkande 2 och
2017/18:2916 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M).

Ställningstagande

SOS Alarm har i dag möjlighet att fastställa positionen för nödställda människor som ringer in till larmtjänsten. Dagens system är dock krångligt och har vid flera tillfällen bidragit till att räddningsinsatser har försenats och människors liv har riskerats. Det finns dock ett system – Advanced Mobile Location (AML) – som används i andra länder, vilket möjliggör en exakt positionering av den nödställda personen vid ett samtal till nödnumret 112. Tekniken för att börja använda AML finns enligt SOS Alarm på plats redan i dag. Problemet är att det finns lagliga hinder i att positionsbestämma människor utan deras

eget godkännande. Mot bakgrund av hur viktig tidsaspekten är för att kunna lokalisera nödställda föreslår vi att regeringen bör tillse att det görs en översyn av lagstiftningen i syfte att kunna införa ett enklare och mer exakt lokaliseringssystem för SOS Alarm. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

35. Positionering av nödställda människor, punkt 29 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 12 och avslår motionerna

2017/18:408 av Maria Weimer (L),

2017/18:1927 av Maria Malmer Stenergard (M) yrkande 2,

2017/18:2479 av Marta Obminska (M) yrkande 2 och

2017/18:2916 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M).

Ställningstagande

Jag vill understryka att systemet Advanced Mobile Location (AML) möjliggör en exakt positionering av nödställda personer vid ett samtal till nödnumret 112. Tekniken för att börja använda AML finns på plats redan i dag. Problemet är att det finns lagliga hinder i att positionsbestämma människor utan deras eget godkännande. Jag föreslår därför att regeringen bör tillse att det görs en översyn av lagstiftningen i syfte att kunna införa ett enklare och mer exakt lokaliseringssystem för SOS Alarm. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

36. Åtgärder för bibehållande och rekrytering av räddningstjänstpersonal i beredskap, punkt 30 (M, C, L, KD)

av Allan Widman (L), Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Lotta Olsson (M), Mikael Oscarsson (KD), Lars Püss (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 3.

Ställningstagande

På landsbygden och i glesbygd gör ofta deltidbrandmännen en stor insats för samhället och bidrar till att upprätthålla säkerheten och inte minst räddar liv. Under en längre tid har det dock varit svårt att rekrytera deltidbrandmän av olika skäl. Ett av de största problemen är att människor som bor på landsbygden ofta pendlar till sitt arbete på vardagar och därmed kan ha långt till hemorten där de skulle ha arbetat som deltidbrandman. Det gör det svårt att ha kort inställetid.

Räddningstjänsten, inklusive deltidbrandkårerna, har också en viktig roll inom ramen för totalförsvaret. Går förmågan att genomföra räddningstjänst ned i vardagen påverkar det också totalförsvarsförmågan negativt. Vi välkomnar att regeringen gett i uppdrag åt en särskild utredare att se över hur förutsättningarna för den kommunala räddningstjänsten kan förbättras.

Vi föreslår sammanfattningsvis att regeringen bör tillse att åtgärder vidtas i närtid för att ge kommunerna stöd i att kunna behålla sina deltidbrandmän, men även för att öka intresset att utbilda sig till deltidbrandman. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

37. Utredningar, strategier, regelverk m.m. till förmån för räddningstjänstpersonal i beredskap, punkt 31 (M)

av Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Lotta Olsson (M), Lars Püss (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 11 och
avslår motionerna
2017/18:1152 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 2 samt
2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 18–20.

Ställningstagande

Deltidsbrandmännen gör en viktig insats för att upprätthålla säkerhet och rädda liv, särskilt på landsbygden. Det har dock under en längre tid funnits problem med att rekrytera tillräckligt med deltidbrandmän bl.a. för att många människor i glesbygden pendlar från sin hemort till ett arbete på annan ort och därmed har svårt att ha jour på hemorten. Vidare finns det i dag för få utbildningsorter för deltidbrandmän. Det har också funnits problem när deltidbrandmän förlorat sin huvudanställning och fått ersättning från a-kassan. Eftersom de enligt lagens mening då innehar en deltidsanställning som deltidbrandman anses de inte stå fullt ut till arbetsmarknadens förfogande.

Med anledning av att det i närtid behövs förslag på åtgärder för hur lokala räddningstjänster ska kunna hantera avhopp och bristande rekrytering föreslår vi att regeringen bör tillse att MSB får i uppdrag att snabbutreda vilka åtgärder som kan vidtas innan den mer genomgripande utredningen om en effektivare räddningstjänst är klar. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

38. Utredningar, strategier, regelverk m.m. till förmån för räddningstjänstpersonal i beredskap, punkt 31 (C)

av Daniel Bäckström (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C) yrkandena 18–20 och
avslår motionerna
2017/18:1152 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 2 samt
2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M) yrkande 11.

Ställningstagande

Det finns svårigheter med rekrytering till deltidbrandkårerna, inte minst på grund av att arbetsmarknaden har förändrats men också på grund av existerande regelverk och brister vad gäller utbildningsorter. Jag föreslår därför att regeringen bör tillse att förändringar i regelverk kring arbetstid och a-kassa för deltidbrandmän ses över, att deltidbrandmannarätt samt ersättning för arbetsgivare då sådan rätt nyttjas ses över och att möjligheten att erbjuda utbildningar till deltidbrandmän på flera orter i landet ses över. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

39. Brandskydd för personer med funktionsnedsättning och äldre personer, punkt 33 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3341 av Caroline Szyber (KD) och
avslår motion
2017/18:2567 av Lotta Olsson (M).

Ställningstagande

Äldre människor är särskilt utsatta för brand. Sveriges nationella strategi för att stärka brandskyddet genom stöd till enskilda är en ambitiös vision som dessvärre är långt ifrån att uppnås. Jag menar att det behöver vidtas en rad aktiva åtgärder för att antalet döda och svårt skadade vid bränder i bostadsmiljö ska minska. Medvetenheten om brandrisker och brandskydd behöver t.ex. höjas hos äldre och personal i äldreomsorgen. Andelen fungerande brandvarnare och brandskyddsutrustning i bostäder behöver öka, och det behöver också investeras i sprinklersystem. Brandskyddskraven för landets särskilda boenden är inte heller likvärdiga, menar jag. Jag föreslår därför att regeringen bör se över det som anförs i reservationen om behovet av brandskydd och sprinklersystem i särskilda boenden. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

40. Brandskydd för personer med funktionsnedsättning och äldre personer, punkt 33 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3341 av Caroline Szyber (KD) och
avslår motion
2017/18:2567 av Lotta Olsson (M).

Ställningstagande

Varje år dör ca 110 människor till följd av brand. Äldre människor är särskilt utsatta. De löper sex gånger högre risk att dö eller tio gånger högre risk att skadas jämfört med övriga åldersgrupper. I Sveriges nationella strategi för att stärka brandskyddet genom stöd till enskilda formuleras visionen att ingen ska omkomma eller skadas allvarligt till följd av brand. Det är en ambitiös vision som dessvärre är långt ifrån att uppnås, anser jag. För att antalet döda och svårt skadade vid bränder i bostadsmiljö ska minska behöver en rad aktiva åtgärder genomföras. Medvetenheten om brandrisker och brandskydd behöver höjas hos äldre och personal i äldreomsorgen. Andelen fungerande brandvarnare och brandskyddsutrustning i bostäder behöver öka. Jag föreslår därför att regeringen bör se över behoven av brandskydd och sprinklersystem i särskilda bostäderna. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

41. Beredskap för skogsbrandsläckning, punkt 34 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 38.

Ställningstagande

Sjöfartsverkets nyinköpta helikoptrar kan inte bidra med att släcka skogsbränder. Försvarmakten har heller inget uppdrag att stå i beredskap för sådant. Jag föreslår därför att regeringen bör se över möjligheten att ge Försvarmakten och Sjöfartsverket viss beredskap för skogsbrandsläckning. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

42. Översvämningar och skred, punkt 36 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 69 och avslår motionerna

2017/18:2109 av Karin Svensson Smith (MP) yrkande 8,

2017/18:3679 av Camilla Waltersson Grönvall och Sten Bergheden (båda M) och

2017/18:3893 av Camilla Waltersson Grönvall och Sten Bergheden (båda M).

Ställningstagande

Det finns stora risker för jordskred vid Göta älv. Ett större skred kan ske när som helst och det kan komma att medföra stora problem i området. Det finns t.ex. många gamla nedlagda industrier i området som har bidragit till kraftiga föroreningar i marker längs älven. Jag föreslår att regeringen bör tillse att byggandet av nya slussar påbörjas för att kunna göra samordningsvinster med att utnyttja sprängsten från slussbyggen till att jordskredssäkra älven. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

43. Fonder för ersättning vid naturkatastrofer, punkt 37 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 37 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 68.

Ställningstagande

Jag föreslår att regeringen bör tillse att fonder byggs upp på nationell grund för att kunna användas vid naturkatastrofer. Fonderna ska uppmanas att söka landstings- och primärkommunala medel. Bidrag för detta ändamål bör inte ges till EU. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

44. Behovet av katastrofmedicin, punkt 38 (M, C, L, KD)

av Allan Widman (L), Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Daniel Bäckström (C), Lotta Olsson (M), Mikael Oscarsson (KD), Lars Püss (M) och Pål Jonson (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 38 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD) yrkande 1.

Ställningstagande

God krisberedskap inom hälso- och sjukvården förutsätter att det finns katastrofmedicinsk beredskap. De senaste åren har Socialstyrelsens risk- och sårbarhetsanalyser och erfarenhet från olika övningar visat att det finns förbättringsområden inom landstingens katastrofmedicinska beredskap. Väl utformade och övade katastrofmedicinska beredskapsplaner på lokal och regional nivå är en förutsättning för en väl fungerande traumavård vid en allvarlig händelse. Att det på så många håll runt om i landet saknas både rutiner och resurser är därför mycket allvarligt. Det är också oroande givet det säkerhetspolitiska läget och ger ett dåligt utgångsläge när planeringen för totalförsvaret nu ska intensifieras och mycket byggas upp på nytt. Vi föreslår därför att regeringen bör tillse att det sker en översyn av landstingens beredskap och behovet av katastrofmedicin. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

45. Fyrverkerier, punkt 40 (V)

av Maj Karlsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3598 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V) yrkande 18 och
avslår motion
2017/18:1078 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S).

Ställningstagande

Det finns många skäl för att reglera användandet av fyrverkerier: miljöskäl, personskadeskäl, djurskyddsskäl osv. Det handlar bl.a. om att begränsa användandet till vissa anvisade platser och tidpunkter samt reglera vem som får sälja och köpa fyrverkerier och när detta ska få ske. I dag finns dock brister när det gäller såväl tillsyn som efterlevnad. Jag föreslår därför att regeringen bör återkomma med förslag för att förbättra tillsynen och efterlevnaden vad gäller användandet av fyrverkerier. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

46. Kustbevakningens tillgång till polisens register, punkt 44 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 44 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 60 och

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 66.

Ställningstagande

Jag föreslår att regeringen bör tillse att Kustbevakningen (KBV) har bättre tillgång till polisens register så att brottsbekämpning underlättas. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkänna detta för regeringen.

47. Kustbevakningens inordning under marinen, punkt 45 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 45 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 82,

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 61 och

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD) yrkande 67.

Ställningstagande

Marinen och Kustbevakningen (KBV) har båda till uppgift att utifrån olika ansvarsområden övervaka sjöterritoriet och omgivande farvatten. Jag anser att en samordning av dessa resurser skulle vara gynnsam av såväl operativa som ekonomiska skäl och föreslår därför att regeringen bör tillse att KBV inordnas under marinen på sikt. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

48. Effektivisering av sjöoperativa myndigheters verksamhet, punkt 46 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 46 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 34 och

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 34–37 och 39.

Ställningstagande

Jag anser att dagens struktur för sjö- och flygräddningen, där ansvaret ligger hos Sjöfartsverket, är ineffektiv eftersom kapitalintensiva resurser som helikoptrar inte utnyttjas effektivt i samhället som helhet. Jag menar vidare att när det civila försvaret nu byggs upp igen är det rimligt att Försvarmaktens helikoptrar åter utgör en resurs i händelse av en katastrof. Utredningen Maritim samverkan (SOU 2012:48) förespråkade en lösning där Kustbevakningen (KBV) och Försvarmakten delar på uppdraget sjö- och flygräddning. Utredningen föreslog att huvudmannaskapet för sjö- och flygräddningen går in under KBV som i sin tur går in under Försvarmakten. En annan aspekt är att Sjöfartsverkets nyinköpta helikoptrar t.ex. inte kan bidra med att släcka skogsbränder och därför är en starkt underutnyttjad del av samhällets räddningstjänst.

Jag föreslår sammanfattningsvis att regeringen bör tillse att åtgärder vidtas för att effektivisera sjöoperativa myndigheters verksamhet, att åtgärder bör vidtas för att – i enlighet med utredningen Maritim samverkan – överföra huvudmannaskapet för sjö- och flygräddningen från Sjöfartsverket till KBV, att Sjöfartsverkets verksamhet bör ses över samt att det civila försvarets tillgång

till helikoptrar bör utredas. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

49. Sjöräddning på Hjälmarén, punkt 49 (SD)

av Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:2777 av Lars-Axel Nordell (KD),
2016/17:212 av Lars-Axel Nordell (KD) och
2017/18:53 av Lars-Axel Nordell (KD).

Ställningstagande

Hjälmarén, som Sveriges fjärde största sjö, omfattas inte av den statliga sjöräddningen till skillnad från Väneren, Vättern och Mälaren. Därmed finns ingen central passning och ledning av sjöräddningen. Det finns inte heller någon VHF-utrustning tillgänglig på Hjälmarén som möjliggör kommunikation mellan räddningsledning och båtar på sjön för att kunna hjälpa till vid sjönöd. Jag föreslår därför att regeringen bör se över hur sjösäkerheten på Hjälmarén kan förbättras. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

50. Sjöräddning på Hjälmarén, punkt 49 (KD)

av Mikael Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2015/16:2777 av Lars-Axel Nordell (KD),
2016/17:212 av Lars-Axel Nordell (KD) och
2017/18:53 av Lars-Axel Nordell (KD).

Ställningstagande

Till skillnad från Vätern, Vättern och Mälaren omfattas inte Hjälmarén i dag av den statliga sjöräddningen trots att Hjälmarén anses vara svårnavigerad med många grund och svåra passager. Därmed finns ingen central passning och ledning av sjöräddningen. Det finns inte heller någon VHF-utrustning tillgänglig på Hjälmarén som skulle möjliggöra kommunikation mellan räddningsledning och båtar på sjön för att kunna hjälpa till vid sjönöd. Detta är inte acceptabelt, anser jag. Jag föreslår därför att regeringen bör se över hur sjösäkerheten på Hjälmarén kan förbättras. Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:288 av Jan R Andersson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett maritimt kris-träningscentrum i Kalmar och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:671 av Lena Asplund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör göras en översyn av hur marinens dykcenter i större utsträckning kan utnyttjas av andra myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2777 av Lars-Axel Nordell (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska se över möjligheten att låta det statliga ansvaret för sjöräddningssamordningen på sjön Hjälmaren likställas med det på Vänern, Vättern och Mälaren och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3218 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

82. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kustbevakningen ska inordnas under marinen (avsnitt 16.2) och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:212 av Lars-Axel Nordell (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att låta det statliga ansvaret för sjöräddningssamordningen på sjön Hjälmaren likställas med den på Vänern, Vättern och Mälaren, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:2497 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att effektivisera sjöoperativa myndigheters verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2558 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att höja beredskapen för potentiella katastrofer i Östersjöområdet och tillkännager detta för regeringen.

2016/17:2899 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kustbevakningen ska ha tillgång till polisens register (avsnitt 23.1) och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kustbevakningen ska inordnas under marinen (avsnitt 23.2) och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:40 av Penilla Gunther (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utarbetandet av lokala dricksvattenförsörjningsplaner liksom nödvattenplaner och översyn av gällande vattenskyddsområden ska göras obligatoriska för kommunerna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:53 av Lars-Axel Nordell (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur sjösäkerheten på Hjälmarén kan förbättras och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:408 av Maria Weimer (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för att framtidssäkra samhällets alarmeringstjänst genom att satsa på teknik, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:948 av Kerstin Lundgren (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillföra förmåga till brobyggande för att säkra alternativ infrastruktur i det nya totalförsvaret och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:991 av Thomas Finnborg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell handlingsplan för att minska antalet drunkningsolyckor och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1078 av Ingela Nylund Watz m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att lagstifta om tillståndsprövning för alla fyrverkerier och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1152 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en övergripande nationell strategi för att förbättra situationen för deltidbrandmän samt räddningstjänst och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur man omgående kan förbättra arbetsmiljön för blåljuspersonal och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1174 av Lotta Finstorp och Gunilla Nordgren (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av krisberedskapen i hela samhället och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1186 av Gunilla Nordgren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett modernt totalförsvaret behöver ha ett mer utvecklat samarbete med den frivilliga försvarsverksamheten som är tydligt anpassat efter dagens behov, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:1268 av Finn Bengtsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av föräldrade lagar och förordningar som styr samhällets krisberedskap, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:1409 av Åsa Westlund och Björn von Sydow (båda S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över arbetet med att öka allmänhetens kunskap om och kompetens i hur man agerar i samband med kriser och konflikter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av en starkt krisledningsförmåga och ett starkt civilförsvaret och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över arbetet med krisberedskap för att hantera klimatförändringar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1621 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om särskilda reservkraftnät (avsnitt 1.1) och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skalskyddet mot fredstida och krigstida sabotage mot den storskaliga vattenkraften och kärnkraften (avsnitt 2.1) och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1650 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa ett krav på genomförd SMO-utbildning för att kunna bli hel-tidsbrandman och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1767 av Finn Bengtsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ett omedelbart säljstopp av viktiga anläggningar till skydd för befolkningen i kris- eller krigstider och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1775 av Gunilla Nordgren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över behovet av en ökad försörjningsberedskap och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en risk- och sårbarhetsanalys bör göras som omfattar hela livsmedelskedjan från produktion, import, livsmedelsindustri och distribution, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:1927 av Maria Malmer Stenergard (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för blåljusaktörer att dela sekretessbelagd information för bästa möjliga effektivitet i insatserna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av förtydliganden i lagen om elektronisk kommunikation syftande till att Sveriges alarmeringstjänst ska tillåtas att positionera hjälpsökandes mobiltelefoner per automatik, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2006 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga huruvida samtliga statliga, regionala samt kommunala myndigheter och organisationer som arbetar med krisberedskap ska åläggas att införa telekommunikationssystemet Rakel och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2007 av Anders Hansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa en skyddsrumavgift i syfte att öka antalet skyddsrumsinsektioner och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2017 av Mikael Jansson m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det civila försvaret bör kunna fullgöra sina uppgifter i flera månader även i händelse av fullskaligt krig (avsnitt 3.1 och 4.2) och tillkännager detta för regeringen.
56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ärenden av lokal civil beredskapskaraktär bör beredas hos kommunerna efter yttrande av hemvärnet med de nationella skyddsstyrkorna (territorialarmén) (avsnitt 16.2) och tillkännager detta för regeringen.
66. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kustbevakningen ska ha tillgång till polisens register (avsnitt 23.1) och tillkännager detta för regeringen.
67. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kustbevakningen ska inordnas under marinen (avsnitt 23.2) och tillkännager detta för regeringen.
68. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör upprättas fonder för ersättning vid naturkatastrofer (avsnitt 24) och tillkännager detta för regeringen.
69. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bygget av nya slussar i Göta älv är ett nationellt prioriterat intresse eftersom man därigenom påbörjar jordsäkring av hela Göta älv (avsnitt 24.2), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges självförsörjningsgrad av livsmedel bör öka för att garantera större ut hållighet vid internationella kriser (avsnitt 25) och tillkännager detta för regeringen.
71. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa beredskapslager för olja (avsnitt 25 och 26.5) och tillkännager detta för regeringen.
75. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ärenden av regional civil beredskapskaraktär bör beredas hos länsstyrelserna efter yttrande av Försvarsmakten (avsnitt 26.2) och tillkännager detta för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att SOS Alarm bör inkorporeras i en ny civilförsvarsmyndighet (avsnitt 26.1.4) och tillkännager detta för regeringen.
79. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstadga framtagandet av ett prioriterings- och ransoneringssystem

för petroleumprodukter (avsnitt 25) och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2109 av Karin Svensson Smith (MP):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillräckliga åtgärder för att minska den särskilda sårbarhet som kommunerna runt Vänern och längs Göta älv, kommunerna runt Mälaren samt Skånes kustkommuner är utsatta för, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2152 av Lars Eriksson (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ge landsting och regioner ett tydligt och utökat ansvar när det gäller alarmeringsverksamheten inom hälso- och sjukvården och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa kompetenskrav för personal vid alarmeringscentralerna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2332 av Cecilia Widegren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska presentera konkreta förslag för riksdagen på hur alarmeringstjänsten kan stärkas ytterligare enligt motionens intentioner och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2479 av Marta Obminska (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över vad som krävs för att relevant krisinformation når rätt målgrupp så effektivt som möjligt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra för ett system att skicka sina gps-koordinater till SOS-alarmtjänst motsvarande och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2567 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att problemet med att ljud inte når alla vid brandlarm bör ses över och åtgärdas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2607 av Lars-Axel Nordell m.fl. (KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att höja beredskapen för potentiella katastrofer i Östersjöområdet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2623 av Hillevi Larsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till ett nationellt krislager och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2718 av Hanna Westerén (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fler insatser för att värna fred och säkerhet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2910 av Åsa Coenraads och Annicka Engblom (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur frågan om beredskapsresurser för ansvarig myndighet gällande dricksvattenförsörjningen kan tillgodoses och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av nationell säkerhet för dricksvattenförsörjningen i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2916 av Jesper Skalberg Karlsson och Johan Hultberg (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tillåta AML i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2971 av Gunilla Nordgren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av ett stärkt befolkningsskydd som är anpassat till nutida förhållanden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krisberedskap och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3220 av Allan Widman m.fl. (L, M, C, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av landstingens beredskap och behovet av katastrofmedicin och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av livsmedelsförsörjning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om räddningstjänst i beredskap/deltidsbrandmän och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enskilda medborgares krisberedskap och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) i uppdrag att se över länsstyrelsernas krav på övningsverksamhet och beredskapskrav och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att ökade förvaltningsanslag för länsstyrelsernas krisberedskap går till avsedd verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att precisera näringslivets roll i totalförsvaret och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3221 av Hans Wallmark m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Statskontoret ett brett uppdrag att utvärdera MSB:s roll samt den svenska krisberedskapen och dess beslutskedjor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta försvarets frivilligorganisationer genomföra breddutbildningar för att stärka de enskilda medborgarnas krisberedskap och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att se över och modernisera den svenska beredskapslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga behoven och ge de frivilliga försvarsorganisationerna en starkare roll i krisberedskapen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snabbbutreda frågan om en förbättrad rekrytering av deltidbrandmän och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheten för SOS Alarm att lokalisera nödställda och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3222 av Hans Wallmark m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Svenska koordinera arbetet med det civila försvaret med Natos arbete på detta område och tillkännager detta för regeringen.

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att skapa ett modernt totalförsvaret för att kunna möta de nya hot som den moderna krigföringen medför och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en särskild översyn av hur samverkan mellan stat och näringsliv kan förbättras ur ett totalförsvarsperspektiv och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram nationella riktlinjer för offentliga aktörers arbete med totalförsvaret och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för staten att sluta avtal om viss lagerhållning med större privata aktörer inom t.ex. dagligvaruhandeln och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3331 av Björn Söder m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmakten och ordningsmakten ska ges i uppdrag att genomföra det som krävs i form av samövning och samordning för att Försvarsmakten ska kunna leverera ett snabbt och effektivt stöd till ordningsmakten vid ett storskaligt terrorangrepp, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga lagar om Försvarsmaktens stöd till ordningsmakten bör ändras så att Försvarsmakten ges laga stöd att assistera polisen i upprätthållandet av lag och ordning vid extraordinära situationer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges självförsörjningsgrad av livsmedel bör öka för att garantera större ut hållighet vid internationella kriser och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3341 av Caroline Szyber (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brandskydd och sprinklersystem i särskilda boenden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3345 av Jonas Jacobsson Gjörtlér m.fl. (M):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge lämplig myndighet ett tydligare och samlat samordningsansvar för försörjningstrygghetsfrågorna avseende exempelvis livsmedel och drivmedel och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en svensk försörjningstrygghet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på kvantitativa mål för Sveriges självförsörjningsgrad och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3566 av Ulf Kristersson m.fl. (M):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa ett modernt totalförsvaret för att kunna möta de nya hot den moderna krigföringen medför och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Statskontoret ett brett uppdrag att utvärdera MSB:s roll samt den svenska krisberedskapen och dess beslutskedjor och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3582 av Roger Haddad m.fl. (L):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att olovlig befattning med handgranater bör räknas som vapenbrott och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3598 av Lotta Johnsson Fornarve m.fl. (V):

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag för att förbättra tillsynen och efterlevnaden vad gäller användandet av fyrverkerier och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3679 av Camilla Waltersson Grönvall och Sten Bergheden (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över riskerna vid höga vattennivåer i Väner och höga vattenflöden i Göta älv och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3684 av Annie Lööf m.fl. (C):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det nordiska samarbetet bör stärkas inom områdena samhällssäkerhet och civilt försvar, exempelvis energi-cyber och läkemedelsområdena, och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3748 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Energimyndigheten och Svenska kraftnät bör ges i uppdrag att se över säkerheten och risken att utsättas för angrepp på elnäten runt om i Sverige och vilken beredskap de lokala nätägarna ska kunna ha om det sker oförseddade händelser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3765 av Daniel Bäckström m.fl. (C):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Försvarsmakten som en viktig aktör i totalförsvaret ska ha god samverkansförmåga med övriga aktörer i totalförsvaret samt förståelse för samhällets förutsättningar i stort och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om totalförsvarets utveckling och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att funktionalitetskrav och leveranskrav för och på samhällsviktig verksamhet ska tas fram och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att totalförsvarsperspektivet behöver genomsyra fler politikområden och samhällssektorer så att inte sårbarheter byggs in i system och verksamheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör utveckla en god försörjningsförmåga när det gäller samhällsviktiga varor och tjänster i händelse av kris och krig där offentliga aktörer och näringsliv samt enskilda individer tillsammans har en viktig roll, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av helhetsperspektiv med strategier om hur Sveriges försörjningsförmåga ska stärkas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda sårbarheter i samhällsviktiga varors försörjningskedja och hur bristerna kan minimeras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvarsfördelningen i fråga om försörjningstryggheten för samhällsviktiga varor och tjänster, inte minst livsmedelsberedskapen, bör tydliggöras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka produktionen av inhemska biodrivmedel som ett sätt att minska sårbarheten och beroendet av utländsk olja och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om civilsamhällets och frivilligas roll i samhället i händelse av kris och krig och tillkännager detta för regeringen.

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av att se över möjligheterna att stödet till de frivilliga försvarsorganisationerna på sikt kan öka, med betoning på nationella uppgifter vid höjd beredskap, och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behov av förändringar i regelverk kring arbetstid och a-kassa för deltidsbrandmän och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över deltidsbrandmannarätt samt ersättning för arbetsgivare då sådan rätt nyttjas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att erbjuda utbildningar till deltidsbrandmän på flera orter i landet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet för en framtidssäkrad och robust infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3766 av Robert Halef m.fl. (KD):

55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Trafikverket i uppdrag att i samarbete med kommuner och landsting arbeta fram en åtgärdsplan för att öka tryggheten och säkerheten inom infrastrukturen och göra den mindre sårbar för sabotage och terror, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3799 av Betty Malmberg (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i händelse av kris måste ha högre beredskap att försörja befolkningen med livsmedel under längre tid än i dag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att primärproduktionen av livsmedel måste öka samt att myndigheter och jordbruksnäring måste öka samverkan för att nå detta mål, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3827 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om frivilligorganisationernas ställning och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att skyndsamt utveckla förmågan att samutnyttja samhällsresurser och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att samövningar i större utsträckning än i dag kan ske myndigheter emellan och tillkännager detta för regeringen.

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge de fyra regionala staberna i uppgift att initiera en ökad övningsverksamhet där kvalificerade militära resurser ställs till andra myndigheters förfogande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att effektivisera sjöoperativa myndigheters verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta åtgärder för att, i enlighet med utredningen Maritim samverkan, överföra huvudmannskapet för sjö- och flygräddningen från Sjöfartsverket till Kustbevakningen och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka åtgärder som behöver vidtas för att effektivisera sjöoperativa myndigheters verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över Sjöfartsverkets verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge Försvarmakten och Sjöfartsverket viss beredskap för skogsbrandsläckning och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda det civila försvarets tillgång till helikoptrar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3829 av Mikael Oscarsson m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om totalförsvaret och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om frivilligorganisationernas förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3833 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyddet av transportsystemet bör stärkas med anledning av det ökade terrorhotet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3887 av Martin Kinnunen och Runar Filper (båda SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sveriges nationella beredskap för klimatförändringar bör förstärkas och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3893 av Camilla Waltersson Grönvall och Sten Bergheden (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skredsäkerhet i Götaälvdalen och tillkännager detta för regeringen.